

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

KULTURA IN POLITIKA

V življenju vsake skupnosti se stalno javljajo nekatera bistvena vprašanja, ki tudi nas pobliže zadevajo. Med ta spadajo nedvomno tudi kultura in politika, ki sta že v naslovu postavljeni kot osnova našega kratkega razmišljanja.

Že Aristotel je poudaril misel, da je človek družbena žival (*animal politicum*) in s tem podčrtal predvsem družbeno, socialno vlogo človeka. In prav kultura in politika sodita eminentno v družbeno sfero. Prva obravnava v glavnem človekove duhovne potrebe in njih zadostitev, druga pa skrbi za splošno dobro ali javni blagor, kot že pravi Tomaž Akvinski (*bonum commune*).

Kulturno življenje naše narodne skupnosti je gotovo danes zelo bogato in razvejano. Na eni strani imamo prosvetno delo v najširšem smislu, na drugi pa iskanje neke plemenite kulturne ustvarjalnosti, ki se kaže v številnih konkretnih oblikah. Kaj je pravzaprav kultura? Večkrat smo v našem listu že obravnavali problem kulture, ki je gotovo ena glavnih duhovnih silnic in izraz ustvarjalnega človekovega duha. Vsako kulturno izživljanje pa nujno zahteva svobodo, ki je nekak predpogoj ali "sine qua non" za resnično kulturno delovanje.

Kakšni so odnosi med kulturo in politiko? Brez duhovne svobode pade kultura v temo sužnosti. Tako je pred desetletji delovala politika Ždanova v ZSSR, Gentileja v Italiji ali nacistične Nemčije z Goebbelsovo propagando. Vse to pa odpira druga vprašanja. Če hočemo tu povezovati razna področja, spomnimo lahko na pojem politične kulture (pa morda tudi kulturne politike). O tej npr. razmišlja znani italijanski filozof Benedetto Croce, ko v svoji *Etiki in politiki* med drugim govori o tem pojmu. Sem spada lahko filozofija politike. V našem primeru seveda ne gre toliko za vse to. Politična filozofija študira predvsem osnove političnega življenja in glavne elemente javnega delovanja, kot so država, vlada, suverenost, svoboda, konsenz, enakost, večina, ekonomija, politične stranke, politične ideje ter ideologije itd. Druga plat pa predstavlja politično zgodovino, tretja pa je empirična oz. izkustvena politična veda. Te Crocejeve zamisli lahko prenesemo tudi v naš čas in okvir, v katerem se razvija naša politična družba danes.

Kultura in prosveta imata v našem pogledu vsekakor zelo vplivno vlogo. To še posebej v našem prostoru, ko se narodna manjšina vsakodnevno bori za obstoj in preživetje. V tem pogledu so zakoni važni, niso pa edino zveličavni. Slovenci v Italiji smo se že v mnogo težjih časih prav s kulturno-prosvetnim delovanjem ohranjali in tako ostali živi kot Slovenci.

Danes moramo sicer v spremenjenih in tudi marsičem lažjih časih nadaljevati to vsakodnevno navezavo kultura-politika. Brez velikih teoretskih poglobitev vsi, od preprostega do zelo izobraženega pripadnika narodnega občestva moramo zato vsak po svoje izvrševati to poslanstvo.

Za vse to pa je nujno, da v družbi in državi vlada svoboda. Tu lahko še posebej podčrtamo misel o notranji, duhovni svobodi, kajti samo v takem okviru lahko resnično obstajata kultura in politika. Naj tako zgovorno zaključimo z besedami našega misleca Franceta Vebra, ko pravi: "Narod, ki bi bil brez sence take prave notranje svobode, bi imel samo še mesto črede in nikakega pravega naroda."

In v imenu te prave svobode so se tudi bojevali in umirali naši predniki od bojev s Turki, kmečkih uporov do velikih vojn v našem stoletju. Zato pomislimo na vse to, ko ob prehodu v tretje tisočletje lahko načrtamo prave smernice za našo bodočnost.

ANDREJ BRATUŽ

STANJE V ITALIJANSKI POLITIKI

TUDI KOMOLČARSTVO IMA SVOJO VLOGO

DRAGO LEGIŠA

Rimski parlament še ni spraval pod streho finančnega zakona, čeprav dnevi "hitro tečejo" in se naglo bliža konec leta. Zadnji, resni kamen spotike je bil spreminjalni predlog ali amandma Ljudske stranke, po katerem bi se morali zmanjšati socialni prispevki, ki so v breme zasebnih šol, kar pa bi državo obremenilo za nadaljnjih 90 milijard lir letno. Ljudska stranka je predlagala, naj se socialni prispevki državnih in zasebnih šol (prispevki zadevajo učitelje in profesorje) izenačijo in naj za oboje znašajo 24,5% (zasebne šole zdaj plačujejo 30,9%). Zlasti pri bojevitih laicističnih političnih silah, ki pa domujejo v celotnem italijanskem političnem loku, se je brž vnel ogenj v strehi. Nekateri so hiteli zatrejati, da gre celo za atentat na 33. člen republiške ustave, ki določa, da ima vsakdo pravico, da ustanovi zasebne šole in zasebne vzgojne zavode, a da slednji nikakor ne smejo finančno bremeniti države. Drugi so ugotavljali, da je senat pred kratkim odobril zakon, ki je prvič v zgodovini republike postavil na isto raven državno in zasebno šolo. Manj premožnim staršem bo po tem zakonu država podeljevala štipendije za njihove učence in dijake (znašale bodo po 500 tisoč lir letno), za kar bo država leta 2000 potrebovala 250 milijard, leta 2001 pa 300 tisoč milijard lir.

Sedanja vladna koalicija, ki je že tako na krhkih temeljih, se je znašla pred novo preizkušnjo. Predsedniku vlade D'Alema (na sliki spodaj) se je sicer posrečilo razpravo o kočljivem vprašanju odločiti, češ da bodo izvedenci skušali v nekaj dneh izoblikovati rešitev, ki bi bila sprejemljiva za vse. Medtem pa se je zgodilo, da sta dva poslanca ljud-

ske stranke prešla k parlamentarni skupini, katere nesporni voditelj je bivši predsednik republike in dosmrtni senator Cossiga (na sliki zgoraj). Njegova "detelja" - takšen je strankin znak - ima zdaj v zbornici 18 poslancev in je torej za vladno odločilna. Če bi namreč "detelja" odpovedala podporo vladi, bi njena koalicija lahko računala na glasove 315 poslancev, kar je natančno polovica vseh poslanskih mest (630). Cossiga je ob pristopu dveh novih poslancev k svoji politični skupini dejal, da je "v politiki pomembno razmerje sil" in da bo zadnja "novost okrepila njegov politični vpliv, ko bo nastala kriza vlade". Njegov sodelavec Vittelli pa je pojasnil, da se bo "kriza začela po kongresu Levih demokratov, in sicer v obliki, ki bo v skladu z republiško ustavo, krizo pa bo odprl sam predsednik D'Alema".

Novost predstavlja tudi novo zблиževanje med ljudsko stranko (59 poslancev) in Prodijevimi "Demokrati" (22 poslancev). Izvolitev Artura Parisija v Bologni je sicer odva-

lila težak kamen od srca celotni "Oljki", vendar je Parisi tesen sodelavec Romana Prodi-ja, ki očitno ne more pozabiti, da so ga z imenovanjem za predsednika evropske komisije (vlade Evropske zveze) dejansko odstranili iz političnega življenja v domovini. Šlo je za tipično potezo v slogu znane rečenice "promoveatur, ut abmoveatur" (povišaj ga, da se ga iznebiš!). Pri tem opravilu pa gotovo ni bil tako nedolžen tudi sam Massimo D'Alema, tedaj glavni tajnik najmočnejše stranke v vladni koaliciji, to je Levih demokratov. Parisi in Castagnetti (novi tajnik Ljudske stranke) sta se zblížala in se, kot pravijo, začela zavzemati za uveljavitev t.i. "čilskega alternativnega modela". To pomeni, da bi se v sredinsko-levi koaliciji izmenoma vrstili levi in sredinski predsedniški kandidati. Že zdaj pa nekateri predstavniki vladne koalicije ne skrivajo svojega nezadovoljstva z obnašanjem predsednika D'Alema in mu svetujejo, naj "ne ponižuje svojih zaveznikov in naj prizna več političnega prostora sredini, češ da se bo le tako lahko še dalje potegoval za vodstvo koalicije".

Za izid "preverjanja" bo verjetno odločilen kongres Levih demokratov, ki bo v kratkem. Ugledni predstavnik omenjene stranke je te dni izjavil, da se o problemu novega ministrskega predsednika v tej legislativi sploh ne bo razpravljalo; predmet resne razprave pa je že zdaj vprašanje, ali je sedanja koalicija sploh sposobna izoblikovati programski sporazum, ki naj se izvede do konca mandata sedanjega parlamenta. Če bi se namreč ugotovilo, da je to le pobožna želja, je boljše takoj razpisati državnozbornske volitve.

STRAN 2

KNJIŽNI ZBIRKI GMD NA POT

ZAVEZA SLOVENSKI ZAVESTI

Goriška Mohorjeva družba je tiho in brez večjih zunanjih obeležij prišla do častljive starosti 75 let, kar samo še dokazuje, kako pomembno mesto ima v našem prostoru.

Ustanovljena zato, da ohrani slovensko besedo v težkih časih, ko je fašizem jezik Slovencev načrtno zapisal smrti, je GMD preživela, obstala tudi v prav tako težkih povojnih časih, ko spet naj ne bi bilo prostora za krščansko misel in ne za drugače misleče. Goriška Mohorjeva družba je v desetletjih naučila vrsto primorskih Slovencev brati slovensko besedo, ohranjala zavezanost slovenski besedi in pripadnost slovenskemu narodu; vse to je bilo poplajeno v zlahtnost krščanskega etosa in zavzemanja za demokratične vrednote. Jasno je, da se je Goriška Mohorjeva družba v času spreminjanja, se odzivala potrebam časa, a je v njenih temeljih še vedno ista zaveza slovenski besedi in slovenskim ljudem. Čas je pokazal, da mora danes GMD nagovarjati tudi svojega sosedo in zato danes pri GMD izhajajo tudi knjige, ki so namenjene italijanskemu bralcu. Čas vedno bolj kaže na to, da bomo kot manjšina izumrli, če ne bomo zvesti svojim koreninam, če se ne bomo naslanjali na vrednote in delo naših prednikov. Morda je prav zato pred desetimi leti pri GMD začela izhajati zbirka Naše korenine, ki je temeljne vrednote za naš čas in za našo manjšinsko skupnost, saj nam leto za leto odkriva ljudi in njihovo delo, na katerem sloni današnje delo Slovencev v Italiji, vsaj moralo bi sloneti.

Te misli in ta dejstva so nam prišla pred oči, ko smo prisostvovali letošnji predstavitvi knjižne zbirke GMD.

JURIJ PALJK / STR. 2

1
ČETRTEK
9. DECEMBRA
1999

02 Janez Povše
DEVINSKI PODVIG SSO-SKGZ

03 Marko Tavčar / intervju
ZDRAVKO KLANJŠČEK

BOŽIČNA ŠTEVILKA NAŠEGA LISTA
BO IZŠLA V ČETRTEK, **obvestilo**
23. DECEMBRA. SOTRUDNIKE
NAPROŠAMO, DA POŠLJEJO SVOJE
PRISPEVKE NAJKASNEJE DO
PONEDELJKA, 20. T.M., DOPOLDNE.

04 Jurij Paljk
WOJTYLA, PRIČEVALEC UPANJA

05 Danijel Devetak
ODREŠENJE IN DRUGI VOZLI...

07 Marko Vuk
PROF. BERGANT O LIKOVNI UMETNOSTI

08 Ivan Žerjal
50-LETNICA MEPZ MAČKOLJE

10 NAŠ KOLEDAR DRUŠTVA TRŽIČ

13 Marjan Drobež
POKLON DR. IVU JUVANČIČU

13 V TOLMINU PLOŠČA SLAVKU TUTI

14 Damjan Hlede
DRUŽINSKE IN PORODNIŠKE DOKLADE

14 POLOM V SEATTLU

15 Matjaž Rustja / pogovor
FRANC FABEC O JAMARSTVU

TUDI KOMOLČARSTVO...

Medtem ko se politiki vladne koalicije naravnost pehajo - kot vidimo - za čimvečji vpliv in torej za čimvečjo oblast, opozicija krepko izkopa temelje njihovih "hiši". Voditelj *Pola svoboščin* Berlusconi se je spet znesel nad sodniki in nekatere celo obtožil, da so orodje "komunistične levice", ki je na vladi v Italiji. Ob teh besedah je tajnik Levih demokratov Veltroni najprej zagrozil s kazensko prijavo sodni oblasti, nato pa se premislil in se odločil za prijavo civilne narave. Berlusconi pa se očitno na vse to poživlja in dalje goni svojo lajno, češ da se mu godi krivica in da ga hočejo "komunisti" politično onnesposobiti, pri čemer se poslužujejo dela sodne oblasti.

Glede na to, kar smo napisali, lahko mirno trdimo, da je prihodnost italijanskega političnega življenja silno negotova. Ob tem se seveda moramo zaskrbljeno vprašati, kakšna usoda čaka zakon o zaščiti slovenske narodne manjšine v Italiji. Predsednik

poslanske zbornice Violante je sicer spet zagotovil, da bo razprava o Masellijevem zakonskem predlogu na sporedu 12. januarja, ko se bo po božičnih in novoletnih praznikih obnovilo parlamentarno delo. Bo vladna koalicija tedaj kos odločnemu in verjetno tudi zagriženemu odporu nasprotnikov naše zaščite? Ne smemo dalje pozabiti, da mora zakonski predlog tudi skozi sito senatne zbornice. Kaj pa če v tem času pride do krize vlade in celo do razpisa predčasnih političnih volitev ter bomo spet ostali praznih rok? Tudi na to možnost moramo računati in se ustrezno pripraviti.

Napisali smo, da je sedanja levosredinska vladna koalicija na zelo krhkih temeljih. Eden glavnih vzrokov za njeno nestabilnost pa je gotovo komolčarstvo, ki je danes še bolj izrazita značilnost političnega življenja v Italiji, kot je bila za tako imenovane "prve" republike.

KRATKE

■ UMRLA NILDE JOTTI

Dne 4. t.m. je v Rimu umrla poslanka KPI in nato Levih demokratov Nilde Jotti. Rodila se je pred 79 leti v železničarski družini v Emiliji. Oče je bil komunist, a je hčer raje dal v katoliške kot fašistične šole. Po diplomu na filozofski fakulteti katoliške univerze v Milanu je Nilde Jotti kratak čas poučevala na srednjih šolah, žele leta 1946 pa je bila na komunistični listi izvoljena v rimsko ustavodajno zbornico, kjer je v okviru komisije 75 članov sodelovala pri pisanju republiške ustave. V poslansko zbornico je nato bila izvoljena kar 13-krat zaporedoma in ima v tem pogledu absolutni višek v Italiji. Kar 13 let pa je bila predsednica poslanske zbornice in je torej bila na državnih hierarhičnih lestvicah tretja (po predsedniku republike in predsedniku senata). Kot mlada poslanka se je leta 1946 srečala z zgodovinskim voditeljem italijanskih komunistov Togliattijem in postala ter ostala življenjska sopotnica do njegove smrti le-

ta 1964. Njenega pogreba so se udeležili najvišji predstavniki vseh vej oblasti ter velika množica političnih somišljenikov, a tudi navadnih ljudi.

■ "POHOD NA RIM"

"Pohoda na Rim", ki ga je priredila 5. t.m. Severna liga, se je udeležilo 40 ali 50 tisoč ljudi, kar je za prireditelje gotovo uspeh. V Rim so somišljeniki Bossijeve stranke dopotovali s posebnimi vlaki, z avtobusi ter osebnimi vozili. V znak spoštovanja do pravkar umrle poslance Nilde Jotti so se izognili palači Montecitorio, kjer je rajnka ležala na mrtvaškem odru. S pohodom na Rim, ki ima isto geslo kot Mussolinijev pohod na začetku 20. let, je Severna liga hotela predvsem javno dokazati, da odločno vztraja pri zahtevi, naj se t.i. Padania prizna kot avtonomna enota, npr. po zgledu Katalonije v okviru španske države ali Škotske v okviru Velike Britanije. Glede na stanje v sedanjem rimskem parlamentu pa ostaja ta zamisel morda le pobožna želja.

ZAVEZA SLOVENSKI...

Prvo, kar nam je prišlo na misel, je bila ugotovitev, da se v naši skupnosti še vedno da veliko narediti molče in z veliko predanostjo slovenski besedi in stvarnosti. Saj je znano, da velika večina sodelavcev GMD dela z molčečo marljivostjo in predvsem zastoj. Druga stvar, ki nam je prišla na misel, je bilo dejstvo, ki ga je lepo izpostavila prof. Vera Tuta Ban, ko je z bratom Igorjem Tuto predstavljala knjigo spominov svojega očeta, narodnega delavca in tigrovca, kulturnika Slavka Tute. Dejala je v bistvu to, da so tudi spomini njenega očeta, ki so sedaj izšli v knjigi, tiste naše zdrave korenine, na katere bi se bilo potrebno tudi danes navezovati, na njih graditi, predvsem pa jih poznati.

Danes se vse manj bere. S tem dejstvom moramo računati, ko govorimo o knjigah in njihovem poslanstvu, ki ga gotovo tudi danes imajo. Vse manj pa berejo predvsem naši mladi, šoloobvezni pripadniki naše skupnosti, ki bodo jutri srce in motor slovenske manjšine v Italiji. Kaj to pomeni, je na dlani: obubožanje jezika, vedno manjši občutek pripadnosti manjšinski skupnosti, ne nazadnje tudi vse večja in tiha asimilacija v večinsko družbo, narod. O šoli smo že ničkolikokrat zapisali, da je temelj obstoja in prihodnosti naše manjšine. In prav slovenska šola bi morala poskrbeti, da bi se knjige iz zbirke Naše korenine morale obvezno prebirati v slovenskih šolah, saj bi tako tudi naši mladi spoznavali, kako velike ljudi smo imeli, kako veliko je bilo njihovo delo, na katerem slovnita sedaj naš obstoj in naše delo. Tako bi bile korenine našega obstoja vedno žive, trdno usidrane v zemljo in iz njih bi lahko raslo pokončno drevo naše manjšine. Goriška Mohorjeva je svoje delo opravila in ga bo gotovo tudi v prihodnje; na vrsti so šolniki, dijaki in študentje, naši ljudje, da knjige preberejo. Ostalo bo prišlo samo!

SREČANJE DEŽELNIH SVETOV SSO IN SKGZ
SKRAJNI ČAS ZA IŠKANJE SKUPNIH TOČK

IVAN ŽERJAL

Prvo skupno zasedanje deželni svetov SKGZ in SSO, ki je potekalo v četrtek, 2. t.m., na sedežu zborov v Devinu, je imelo velik odmev v naši javnosti. Ocene o sodelovanju in iskanju skupnih točk so vsekako pozitivne in se lahko kar strinjamo s tistimi, ki so ocenili devinsko srečanje za zgodovinsko. Skupno sodelovanje je zares edina pot, kot je bilo slišati v Devinu tako iz ust predsednikov obeh organizacij, Rudija Pavšiča in Sergija Pahorja, kot tudi s strani razpravljalcev. Iskanje soglasja na skupnih točkah je namreč zahteva članstva obeh organizacij, s tem se manjšina tudi postavi kot sogovornik tako italijanskim kot slovenskim oblastem. Obenem pa je devinsko srečanje hotelo biti tudi odgovor težnjam po krovnosti, ki jih izraža Slovenska gospodarska prosvetna skupnost (njen predsednik Boris Gombač je bil na srečanju večkrat omenjen in ostro kritiziran). Novica, da namerava deželna uprava odvzeti 40 milijonov lir SKGZ in SSO in jih dati SGPS, je povzročila ostro reakcijo prisotnih.

Razlike med organizacijama seveda obstajajo, saj se navade, miselnost in pojmovanja, ki so se utrdila v petdesetih letih, spreminjajo počasi. Veliko je razhajanj, zlasti okoli zakonskega predloga za zaščito slovenske manjšine. O le-tem SKGZ pravi, da ni idealen, da pa je dober temelj za nadaljnjo gradnjo zaščite, SSO pa ga ocenjuje veliko bolj kritično. Obe organizaciji pa

FOTO KROMA

se strinjata, da ga je do januarja še mogoče popraviti, in od italijanskih oblasti in parlamenta zahtevata, da pride do njegovega sprejetja čimprej, potem ko se je pozitivno iztekel postopek sprejetja okvirnega zakona o manjšinah na italijanskem polotoku.

Skrajni čas je, da najdeta organizaciji skupen jezik. S tem bosta tudi posredovali neko novo sporočilo ljudem, ki se od naših ustanov vedno bolj oddaljujejo. Na devinskem srečanju so bili npr. mladi v veliki manjšini. Spomnimo se slike, ki nam jo je na letošnjih študijskih dnevih Draga podala Breda Susič, ki je v bistvu dejala, da mladi ne zaupajo ustanovam slovenske manjšine. So sicer njihovi koristniki, v glavnem pa nočejo v njih sodelovati. SKGZ in SSO naj izkoristita sodelovanje tudi zato, da se mlajši generaciji pokažeta v novi luči, v novi podobi, ki bo vlivala tudi novo zaupanje.

V INNSBRUCKU NESREČA TERJALA PET MLADIH ŽIVLJENJ

V avstrijskem Innsbrucku se je pripetila nesreča, kakršnih je v zadnjem času žal odločno preveč. Kakih 40.000 mladih se je udeležilo športne predstave snowboard ali deskanja na snegu. Tik pred koncem predstave je množica mladih hotela predčasno zapustiti ledeni stadion, da ne bi zamudila pevske prireditve v sosesčini. Navalila je na ograjo, ki je pod pritiskom tolike množice iznenada popustila. Posledice so bile strahotne. Pet deklet je izgubilo življenje, 35 mladih pa je bilo ranjenih, od katerih se trije borijo s smrtjo. Avstrijska javnost je naravnost zaprepasčena in se sprašuje, kako je mogoče, da se taki dogodki v zadnjem času tako pogosto ponavljajo. Strahotni nesreči je seveda botroval tudi alkohol.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

DEVINSKI PODVIG SSO-SKGZ

Na začetku srečanja deželni svetov Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze dne 2. decembra na sedežu slovenskih pevskih zborov v Devinu je bil verjetno malokdo od navzočih prepričan v tako uspešen zaključni rezultat dogodka. In vendar se je zgodilo prav to, kar smo znotraj naše manjšine tako dolgo pričakovali in močno pogrešali, namreč da je prišlo do bistvenega zblizanja med obema temeljnima deloma naše narodnostne skupnosti. Na tem mestu in znotraj tukajšnje rubrike smo nešteto krat izrazili prepričanje v nujo zblizanja vseh manjšinskih različnosti in v nujo zmanjšanja tistih medsebojnih razdalj, ki že v osnovi onemogočajo razvojno plodno prihodnost vseh nas. V novem času gre za dvoje nenadomestljivih stvari: vsi deli katere koli narodnostne in s tem tudi naše skupnosti morajo postati enakovredni, toda le, in to je drugo nepogrešljivo načelo, z nujnim dejavnim sodelovanjem in skupnim dogovarjanjem lahko vloženi napori šele obrodijo sadove, koristne za celotno skupnost. Devinskemu srečanju Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze se je torej posrečil veliki met. Modra in pretehtana uvodna beseda obeh predsednikov, bogata razprava, ki je približevanje med obema deloma le krepila ter na ta način prelomno razbremenjevala težavnost siceršnjih odprtih problemov, vse to je botrovalo zares pomembnemu dogodku, ki bi lahko bil pričetek novega obdobja.

Seveda do takšnega rezultata ni moglo priti brez priprave in že opravljenih korakov; v tej

zvezi tudi ni mogoče spregledati vpliva, ki ga je v odnosu do razmer v naši manjšini s svojimi odgovarjajočimi institucijami že dlje časa izvajala republika Slovenija, toda dejstvo je, da so devinski koraki v jasnejšo manjšinsko smer odločilno izvedli deželna sveta obeh krovnih organizacij ter vsi njihovi člani po tisti presoji, da je končno treba napraviti nekaj novega in prodornega. V tem trenutku gotovo ni primeren čas za obžalovanje, zakaj se tak ali podoben dogodek ni zgodil že prej, pomembno je, da se je zgodil, ker po njem so vse stvari znotraj manjšine postavljene v drugo, upamo si trditi, svetlejšo luč. Tudi se ne smemo predajati lahkomišelnemu navdušenju, kajti problemi obstajajo in bodo obstajali tudi vnaprej, toda k njihovem razreševanju bo mogoče pristopiti drugače, bolj družno in povezano ter z neprimerno večjim zagotovilom, da smo jih zares sposobni rešiti. V tem smislu je devinsko srečanje postreglo z učinkovito skupno izjavo o našem zaščitnem zakonu, do česar se še nekaj časa poprej nikakor nismo mogli dokopati. Ob tem velja omeniti še izjavo našega skupnega predstavništva, ki je kot politično telo, ravno tako izoblikovalo prepričljivo povezovalno stališče o zaščitnem zakonu in to celo istega dne. V vsakem primeru lahko devinsko srečanje postane zgodovinsko, v kolikor bomo njegove rezultate znali pretvarjati v odgovarjajoča nadaljnja dejanja, za SSO pa to srečanje pomeni spodbudno popotnico za bližnji občni zbor, ki bo začrtal smeri za prihodnje obdobje.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 1064793

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / ZDRAVKO KLANJŠČEK

"DELAM IZ IDEALIZMA"

MARKO TAVČAR

Mnogi trdijo, da se pevski ali glasbeni dar podeduje. Kdaj in kako ste se navdušili za glasbo in petje?

Mislím, da se glasba res podeduje. Vsakomur je dan kakšen dar. Ljubezen do glasbe sem prejel doma, po materi. Ona mi je kasneje pripovedovala anekdoto: na vasi sta se daleč slišala glasba in petje; živel je neki Čadež, ki je igral na violino. Ko sem ga slišal v letih, ko še nisem dobro govoril, sem stekel k mami in rekel: "Mama, Čade gode!" Mama je bila dobra pevka, imela je dober posluš, tako da smo bili v družini sami pevci. Vsi smo peli in šeujemo. Sčasom lahko vsak dar oblikuješ v dobro ali slabo, odvisno pač od učiteljev.

Glasbo ste študirali tudi na orglarski šoli, ki jo je na začetku 50. let ustanovil prof. Mirko Filej. S čim vas je najbolj zaznamoval ta ugledni dubovnik kot glasbeni pedagog?

Prve osnove glasbe sem dobil v domači vasi pri župniku Albinu Martinčiču, ki me je že kot otroka vpejal v svet glasbe. Druge teorične osnove sem prejel na italijanski srednji šoli; moj profesor je bil stolni organist g. Toniutti. Nato sem se odločil za orglarsko šolo, da bi se v mejah svojih zmožnosti učil klavir pri prof. Fileju. Harmonijo je poučeval prof. Komel, ki je bil eden najboljših profesorjev harmonije; vedno sem ga občudoval. Ko je igral, je bil enkrat, fantastičen; prof. Bergant je bil mojster, toda takega, kot je bil Komel, še nisem videl ne slišal. Orglarska šola se je kasneje zaradi preobremenjenosti profesorjev skrhalo. Filej in Komel sta kmalu zdravstveno opešala, prof. Komel je kmalu nato umrl. Šolo so zaprli. Študij klavirja sem še malo nadaljeval pri prof. Fileju; naredil sem, kar sem mogel, saj sem vadiil na domači harmoniji, ker klavirja nisem imel na razpolago. Preiti z enega instrumenta na drugega ni bilo lahko že zaradi tehnike. Tako sem imel težave jaz, pa tudi profesor z mano. Imel je veliko dobre volje in kljub svojemu poklicu sem nekaj le naredil. Prof. Filej je bil zelo dober pedagog in sposoben psiholog. Vsakogar je preverjal in takoj dobro vedel, koga ima pred sabo, s kolikim talentom prihaja. Rad je prihajal tudi k nam na obisk skupno z Viktorjem Prašnikom na kozarec vina ali na češnje. Bil je zelo družaben in privlačen za skupnost; tudi tako je znal ustvarjati priložnosti za združevanje. Na njegovo vabilo sem pristopil k zboru Ljube Bratuž. V težkih razmerah sem prihajal po dvakrat ali celo trikrat na dan z Jazbin v Gorico s kolesom. Vem pa, da sem tako veliko pridobil.

Kakšno dediščino je pustil Filej našim kulturnim društvom kot duša in steber prosvetno-kulturne prenove na Goriškem?

Mislím, da so pomenile pobude prof. Fileja pravi razmah za društva in pevске zbornice in da so v glavnem ta društva verjetno še bolj živa kot takrat. Ljudje, ki so bili v stiku z njim, so pomen tega dobro razumeli in so to dediščino ohranili. V zadnjem času se, hvala Bogu, tudi mladina drži napotkov, ki smo jih tedaj dobili in živeli s profesorjem.

Kdor pri nas ljubi zborovsko petje, gotovo pozna Zdravko Klanjščka, ki že vrsto desetletij vodi na Goriškem več pevskih zborov. Po rodu Bric, je pred nekaj tedni praznoval 60 let. Močno sta ga zaznamovala dva velika glasbena in prosvetna kulturnika: Mirko Filej in Emil Komel, velika idealista in ljubitelja glasbe, ki prihaja iz srca in plemeniti ljudi, ki se tej umetniški zvrsti predajo.

V Brdih ste pred leti ustanovili kar dva moška zbora (Jazbine in Krmin-Plešivo), še danes vodite cerkveni zbor na Jazbinah. Kako so se vaša rodna Brda spremenila v zadnjih desetletjih na družbenem in zborovskem področju?

V Brdih se je v 40 letih toliko spremenilo, da človek, ki tega ni doživel, skoraj ne more razumeti. Pred skoraj 50 leti na Jazbinah ni bilo ne elektrike ne vode ne asfaltiranih cest. Današnje stanje je popolnoma drugačno. Glede svojega udejstvovanja pri vodenju zborov pa bi rekel, da se je vse godilo nekako po naključju. Najprej sem nadomeščal organista, ki se je huje ponesrečil; tako sem prevzel njegovo orgljanje in vodenje cerkvenega zbora. Profesor Filej me je nato kot 19-letnega fanta prosil, da bi organiziral moški zbor na Jazbinah za Cecilijanko; bilo nas je okoli petnajst. Na reviji na Placuti smo prejeli celo pokal. To je bilo za našo vas pomembno priznanje. Zbor, ki se je sčasom številčno okreplil, sem vodil še veliko let; fantje pa so se počasi odselili, nekateri mladi umrli. V cerkvi sem hkrati vodil cerkveni mešani zbor. S Plešivci pa smo se poznali že iz mladih let; tudi oni so želeli peti, a niso imeli zborovodje. Obrnili so se do mene; v trinajstih ali štirinajstih letih med njimi sem naredil, kar sem mogel. Kasneje so se tudi tam razmere spremenile, dotoka mladih ni bilo, pa tudi jaz sem že bil preobremenjen, saj je bil to moj četrti zbor. Vsak večer sem hodil na vaje kar dveh sestavov. Vodenje tega zbora sem zato moral opustiti, čeprav res s težkim srcem.

Vaše ime v sedanjem času povezujemo zlasti z dvema zboroma, prvi je moški zbor Mirko Filej, drugi pa mešani pevski zbor Rupa-Peč. Vsak od teh je svet zase, vsak ima svoj prostor na Goriškem in v širšem zamejstvu. Kako usklajujete delo pri teh zborih in kakšne so vsebinske, metodološke in organizacijske razlike pri delu v teh sestavih?

Najprej sem sprejel orgljanje in vodenje zbora Rupa-Peč. Tedaj se je zbor imenoval Rupa, na mojo željo pa smo ga preimenovali v Rupa-Peč. Za Božič leta 1963 je odpovedal njihov organist, tako da sta me prišla prof. Dragotin Butkovič in učitelj Ivo Bolčina prositi, da bi prišel začasno zapolnit vrzel. To "začasno" delovanje se še nadaljuje. Hvala Bogu tam ne orglam več, ker imamo dve pridni mladi organistki. Na željo pevcev pa še vedno vodim zbor. Dokler ne bo tega sprejel kdo drug, bom tam ostal; zdi pa se, da se za zdaj tega otepajo, saj gre za zahtevno nalogo. Pri tem zboru so se razmere zelo spremenile, saj smo na začetku peli zlasti cerkvene pesmi, narodne pa le občasno. Danes pojemo sistematično na vseh vajah, če le nismo pod pritiskom zaradi cerkvenih praznikov ali drugih nastopov, bodisi cerkvene kot narodne

FOTO BUMBACA

pesmi. Pri zboru imamo tudi veliko mladih, ki so glasbeno tudi izobraženi. Zaradi tega je moje delo tudi olajšano, saj mi pomagajo tudi pri korepetiranju. Zbor lahko posega tudi po zahtevnejših skladbah in žanje zavidljive uspehe. Nastopamo ne samo doma, ampak tudi v tujini, tudi pred zahtevnejšim občinstvom.

Zbor Mirko Filej pa je svet zase. Po smrti profesorja je nastala praznina, ki smo jo močno občutili. Mešani zbor Bratuž je tedaj dobil zborovodja Ivo Bolčina, jaz pa sem prevzel moški del Bratuža, ki je od vedno deloval. Čutila se je potreba pevcev iz vse Goriške, ki so hoteli ustanoviti zbor, ki bi bil malo bolj reprezentativen. Osebnost sem se čutil pre malo izšolanega, da bi vodil tak zbor. Ker so me pa toliko preganjali, sem po prigovarjanju Viktorja Prašnika in Bogomira Špacapana odločil, da smo začeli z moškim zborom. Na začetku je bil to goriški moški zbor, jeseni 1966 pa smo ga z ustanovnim občnim zborom poimenovali, po moji zamisli, po prof. Fileju. Tedaj sem prevzel vodstvo zbora, spet začasno, ker sem menil, da mora tak sestav voditi bolj izobražen glasbenik. Tudi ta začasnost se še nadaljuje skoraj 40 let. Zbor Filej je dosegel lepe uspehe in priznanja; kasneje pa se je začelo telo šibiti tudi zaradi članov, ki so postarali. Glasovi in spomin so začeli pešati, kar je oviralo tudi pevsko doživetje. Po 25 letih smo imeli velike težave, ker tudi ni kazalo, da bi vključevanje mladih okreplilo zbor. Stanje se je nato izboljšalo, tako da je danes zbor povprečno dober, ni pa tak, kot je bil v prvih 15 letih. Zbor potrebuje še novih moči, verjetno tudi novega in mlajšega dirigenta, ki bi prinesel drugačnih prijemov tako v repertoar kot v tehniko. Sicer pa se zbor lahko danes dostojno predstavi v javnosti. Najhujši problem je čas, saj imamo vedno in vsekakor premalo vaj za dobro delovanje. Nekateri pevci še študirajo, drugi so močno zaposleni z delom, v glavnem pa vsi pojejo še pri kakem drugem zboru.

Najti zborovodjo, ki bi vas nadomestila, ni prav lahko...

Veliko mladih študira, nekateri so zelo dobri, zlasti dekleta. Fantje so verjetno premalo zavzeti, da bi prevzeli zborovodstvo. Zanima jih šport; jih razumem, saj ta že od mladih let zanima tudi mene. Zavedam pa se tega: pri športu se lahko aktivno u-

dejavstveš tja do 30. leta; glas pa je pri tistih letih končno zrel, če se je do takrat primerno oblikoval, in je lahko potem odlični zborovski pevec tja do 40. leta in lahko poje, še predvsem pri zboru, dokler je živ in zdrav. Če se mladi vključijo v zbor pri 15-16 letih, še gre; če pristopijo kasneje, se težje ujamejo. Žal nam je za vsakega. Odgovornost nosijo tudi starši pri usmerjanju otrok. Prav bi bilo tudi, da bi mladi, ki študirajo, resno pomislili, da danes primanjkujejo organisti in pevovodje. Ko bomo odmanjkali starejši, bo nastal hud problem. Svojih mest se ne oklepamo; tam stojimo, ker mora nekdo pač to delati. Prav pa je, da nas začenejo nadomeščati tisti, ki se čutijo sposobne prevzeti naše delo.

Kaj je pomenilo voditi zbor na Goriškem pred 30 ali več leti in kaj pomeni voditi zbor danes?

To je pomembno vprašanje. Pred 20 ali 30 leti nisem vodil zbora s tolikšno zavestjo kot danes. Tedaj se nisem zavedal pomena tega delovanja. To sem delal mimogrede, čeprav sem vedno delal s srcem. To se mi zdi danes pomembnejše kot pred 30 leti. To delo doživljam drugače in vidim, kako pevci danes drugače doživljajo to udejstvovanje. Zlasti za nas Slovence je to toliko bolj važno; petje nam je tako rekoč prirojeno. Dokler dihaš, lahko poješ in nekaj podoživljaš. K vajah prihajajo ljudje večinoma utrujeni; po dnevu dela in naporov smo vsi trudni. Če pa je vaja dobra, potem na utrujenost pozabiš. Energij mi sicer ne manjka; pri 60 letih se počutim boljše kot pri 50. Tedaj sem se spraševal, ali sem v življenju kaj napravil ali ne. Danes se ne sprašujem veliko; kar sem napravil, sem napravil. Kar lahko še naredim, je vse oddarjeno. Zato skušam še napraviti čimveč, tako da imam zadoščenje ne samo jaz, ampak tudi pevci.

Zbori so v glavnem bolj živi po vaseh, a je pomemben tudi zbor, ki deluje v mestu oz. zbor, ki združuje pevce iz vse Goriške.

To je za Gorico samo in še posebno za italijansko javnost pomembno, saj se na tak način lahko tudi širši javnosti pokažemo, da smo prisotni, da živimo, da Gorica živi. Pomembno je tudi za nas, da pokažemo, da smo česa sposobni. Če sami česa ne dosežemo, kdo nam kaj naredi? Mislím, da je zbor Filej nekako

evropski zbor, saj so med nami pevci iz vse Goriške, celo Tržaške in Slovenije. Vsako živo telo je včasih lahko bolj energično, včasih manj; tako je tudi z zborom. Najpomembnejše pa je, da zbor deluje naprej. Stvar se lahko vedno izboljša.

Aktivni ste tudi pri združenju cerkvenih pevskih zborov na Goriškem (ZCPZ). Kakšno je delovanje tega za naše zbornice pomembnega združenja?

Združenje je pomembno pri delu cerkvenih pevskih zborov zlasti z organizacijskega in s finančnega vidika. Združenje namreč usklajuje dejavnosti, prireja nastope in podpira pobude, pomaga pri nabavi notnega materiala in oblek pevcev, pri popraviljanju oziroma nabavi orgel ipd. Gre torej za nenadomestljivo ustanovo, ki lahko veliko naredi tako kot tudi tržaška Zveza. Pri Združenju sodelujem kot organist in zborovodja; naredim pač, kar morem, tudi s kakšno kritično oceno, če je potrebna.

Katere so še druge potrebe zamejskega zborovstva danes?

Omenil sem že potrebo po zborovodjih in organistih. Naša društva, zlasti ZCPZ in ZSKP, bi se morala zavedati, da je treba danes uvajati vse več poklicnih zborovodij. Naši zbori si tega v veliki večini ne morejo privoščiti. Zato bi morala društva priskočiti na pomoč, da bi bili dirigenti vsaj deloma plačani. Tako bi se mogoče kaj spremenilo, drugače bomo imeli vedno več težav.

Veliko let to ni bilo potrebno. So imeli ljudje več časa na razpolago ali so bili, enostavno, večji idealisti?

Delali smo po sili razmer. Denarja ni bilo, saj smo pogosto npr. za nabavo materiala segali v lastne žepce; pa tudi idealizem je bil bolj živ, o tem ni dvoma. Spominjam se profesorja Fileja, ki je jemal od svojega, da je sploh pisal note in jih razmnoževal. Danes je treba pisati na stotine prošenj, da dosežeš od javnih ustanov nekaj lir prispevkov. Mislím, da bi morali res najemati zborovodje profesionalno in jih plačevati. Jaz teh problemov nisem imel, saj sem si s poklicem vedno služil kruh. "Začasno" sem pač "padel v lonec" čisto po naključju. Nikdar mi ni šlo za denar, čeprav je kdo svetoval, da bi me plačevali. Menim, da to nima smisla; prvič zato, ker ne delam tega poklicno, drugič pa zato, ker za tako delo ni plačila, delam iz ideala.

Še nekaj glede razdajanja: še skladate?

Včasih kaj napišem, ko mi pride navdih ali pa, največ, kar po potrebi. Sem amater in se ne morem ponasati s skladateljem. Saj se tudi pravim skladateljem ne posreči vse...

Za nami je Cecilijanka. Na 40. reviji ste lani prejeli častno odlikovanje kot zborovodja, ki je bil na odru prireditve največkrat prisoten kot zborovodja (kar 84-krat!). Kaj vam po štirih desetletjih udejstvovanja na Cecilijanki pomeni ta revija danes?

Cecilijanka je sad prof. Fileja, tega ne smemo pozabiti. On je bil njen pobudnik. Revija je bila na začetku zamišljena kot priložnost za nastop cerkvenih zborov. Z leti je prerasla te okvire. Danes je to najstarejša goriška zborovska revija. Želim, da bi živela še dolgo let.

ŽIVLJENJEPIS JANEZA PAVLA II., PROTAGONISTA STOLETJA

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

3. ADVENTNA NEDELJA

1. Iz 61, 1-2a. 10-11: "Duh ... me je poslal, da oznamim leto Gospodove milosti".

Ps Lk 1: "Moja duša poveličuje Gospoda".

2. 1 Tes 5, 16-24: "Zmeraj se veselite ... molite ... se zahvaljujte ... dokler ne pride naš Gospod".

Aleluja. Gospodov Duh je nad menoj; poslal me je, da oznamim blagovest ubogim. Aleluja.

3. Jn 1, 6-8 19-28: "Janez (je prišel), da bi pričeval o luči". Govoril je: "Med vami pa stoji on, ki ga ne poznate".

V komentarju k Janezovemu evangeliju (1941, s. 59) je znani evangeličanski teolog R. Bultmann opozoril, da se v 4. evangeliju Jezusova zgodovina stalno prikazuje pod podobo procesa med krščansko vero in svetom, ki ga predstavljajo Judje. Ta proces se zaključuje v 16, 11 ("Ker je vladar tega sveta obsojen") ter 16, 33 ("Jaz sem svet premagal"). Pomembno pa je zdaj, ko se je sklenil spor med Jezusom in vesoljem, da pride do procesa pred Pilatom, ki predstavlja politično oblast; kar pomeni, da se religiozna odločitev udejani v politiki. Zato politična odločitev predpostavlja zaključek religiozne (Po H. Schiller, *Čas Cerkve*, 1955, s. 56.).

Tako bolje razumemo procese tudi proti Jezusovim učencem, še najprej proti Janezu Krstniku. Slepa zaverovanost vase tedanjih voditeljev ljudstva uprizori pravo policijsko zaslišanje: "Kdo si ti?", je priznal in ni tajil. Priznal je: "Jaz nisem Mesija". "Kaj torej? Si mar Elija?" so ga vprašali. "Ne, tudi to nisem", jim je rekel. "Ali si prerok?" "Ne", je odgovoril. Rekli so torej: "Kdo si, da bomo mogli odgovoriti tistim, ki so nas poslali. Kaj praviš sam o sebi?" In še: "Kaj torej krščuješ, če nisi ne Mesija ne Elija ne prerok?" Janez jim je odgovoril: "Jaz krščujem v vodi, med vami pa stoji on, ki ga ne poznate".

Cerkev nam nudi kot pripravo na Božič tako branje sv. pisma, ki se nam na prvi pogled zdi bolj primerno za postni čas. Toda Cerkev hoče prav to, da bi se namreč spokorili. Želi, da bi odkrili Jezusa v vsakdanu, v temi nevere, v trpečem človeku, celo v sovražniku, kot nam Učenik izrecno ukazuje. Ker je zakrit kakor seme v zemlji, ki poganja samo od sebe, ko vsi spiyo. A se razodeva tedaj, ko se odpovedujemo sebi in ko nosimo svoj križ. Apostol Pavel nam ga kratkomalo opisuje kot Križanega, ki osvaja z močjo ljubezni in vstajenja.

Sv. Frančišek Asiški je po poti z bratom Leom razmišljal o pravem veselju in sreči takole: »Ko bova prišla do samostana in bova sredi snežnega meteža potrkala na samostanska vata in brat vratar ne bo naju povabil noter, marveč bo naju pustil v temi, mrazu vsa premočena, lačna in izčrpana; ko pa ne bova nehala trkati in milo prositi, tedaj bo brat prišel ven z gorjačo v roki in bo začel naju zmerjati in po naju udrihati ter bo naju valjal po snegu, ker bo naju smatral za lopova, midva pa ne bova črhnila žal besede, tedaj, zapiši, brat Leon, da je v tem popolno veselje«. Tako je iskal in doživljal Boga človeka tisti, ki je uprizoril prve jaslice.

Ko me Bog vabi k zatajevanju samega sebe, se pa jaz raje hudujem nad bahači in uspehom krivičnikov, ki jih ne zadevajo bridkosti, njihovo telo je zdravo in rejeno... njihove oči so nabrekli zaradi maščobe, v njihovih srčih prekipevajo domišljije (po Ps 73, 3-7).

Letošnji Božič nam še posebno resno govori o jubilejnim letu našega odrešenja, da iščimo skritega Boga po molitvi, ki je najprej poslušanje božje besede, zlasti pri nedeljski sv. maši (1. adv. ned.); po brzdanju jezika (2. adv. ned.), ki mora razlikovati med grehom in grešnikom: Greh razkrinkavamo še naprej v sebi, a tudi v družbi s procesom na duhovni ravni, v srcu (3. adv. ned.), ki pa mora zaobjeti tudi politiko ter celotno človekovo dejavnost. To pa zato, da se reši cel človek in vsak človek.

Šele tedaj bo dano tudi nam pristno prepevanje božičnih pesmi in vriskanje Bogu, naši moči: "Zapojte pesem ... trobite na rog ... ko je naš praznik" (Ps 81, 2-4). "Blagor ljudstvu, ki pozna praznično vzklikanje ... ves dan se bodo veselili nad tvojim imenom, vriskali bodo zaradi tvojega odrešenja" (Ps 89, 16-17).

Pojmo radi z Marijo: "Moja duša poveličuje Gospoda", četudi se zdi, da je teža vere v družbenem življenju enaka ničli. A prav vera nam zagotavlja, da je samo Bog tisti, ki dela vse v vseh (1 Kor 12, 6).

WOJTYLA, PRIČEVALEC UPANJA

JURIJ PALJK

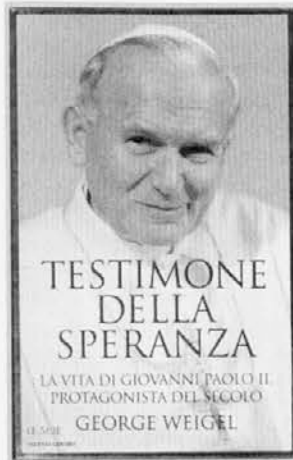
Pričevalec upanja - Življenje Janeza Pavla II., protagonista stoletja (Testimone della speranza-La vita di Giovanni Paolo II., protagonista del secolo) je naslov italijanske izdaje knjige o svetem očetu Janezu Pavlu II. in njegovem delu, o njegovih mislih in cerkvenih dokumentih, ki so izšli v času njegovega vodstva vesoljne Cerkve. Knjigo je pred časom poslala na italijanski knjižni trg ugledna založba Mondadori.

Kristusa in prek njega prav vsakega človeka.

Sveti oče se je v svojem vzvišenem poslanstvu sistematično in brez zadržkov spoprijel prav z vsemi najvažnejšimi problemi našega stoletja: razglabljal je o naravi dobrega in zlega, o pomenu svobode, o človeku, ki je življenjsko vezan na Božje, o človekovi umeščenosti v čas in sodobno družbo. Spoprijel se je s človeško spolnostjo in o njej govoril na tako odprt in jasen način, kot še noben papež ni pred njim; govoril in razmišljal je o vlogi ženskega dela prebivalstva na svetu v prihodnje, razmišljal je in javno govoril o novem svetovnem redu, v katerem bodo imeli ustrezno mesto vsi živeči ljudje in narodi na svetu, tudi najrevnejši. Razmišljal in zavzemal je stališča o morali blagostanja in naravnem imperativu po solidarnosti s tistimi, ki imajo manj in so odripani na rob družbe in člove-

štva; govoril je o t.i. globalnem svetu in o vlogi vsakogar v njem, se zavzemal in se še nenehno in brez zadržkov vsakodnevno zavzema za človečanske pravice, ki morajo biti za vse enake, za vse iste, ker je človek narejen po Božji podobi. Svetopisemsko znanje in modrost združuje sveti oče s poznavanjem misli sodobnega človeka in današnjih dni; prav med tema dvema svetovoma vzpostavlja "papež, ki je prišel od daleč", most, ki človeka dela polnejšega, Božjega.

V knjigi *Pričevalec upanja* je George Weigel zbral tudi vse važnejše dokumente, za katere se je sveti oče zavzemal, sam pri njih aktivno sodeloval. Avtor knjige pa tudi nadrobno opiše ekumenska zavzemanja svetega očeta kot tudi njegove poskuse, da bi pripeljal človeštvo v tretje tisočletje dosti bolj "po meri človeka in Boga narejeno". George Weigel je v knjigo o

svetem očetu Janezu Pavlu II. uvrstil niz anekdot in dogodkov iz življenja papeža, ki jih doslej nismo še poznali, povedali pa so mu jih ljudje, ki so svetega očeta spoznali že v mladosti, so mu bili vrstniki, prijatelji, znanci ali pa so z njim delali oziroma še delajo. Avtor je zbral v novi zajetni življenjepis celo vrsto majhnih dogodkov in podrobnosti, ki so izjemnega pomena za boljše razumevanje in poznavanje tako velikega človeka, kot je sveti oče Janez Pavel II., ki še danes dela tako velike izbire in odločitve, da ga nekateri ljudje upravičeno imajo za enega največjih mož stoletja, ki se bliža koncu.

KUREŠČEK / ODSTRIMO SEBIČNOST,
KI ZASTIRA POGLED

VIDENJE

MIRAN MIHELČIČ

Slovenskega človeka je Marija skozi stoletja vabila na božja pota. Ponavadi je božjepotne cerkve postavil na vzpetinah, goricah ali celo na hribih, kot sta Sveta gora in Svete Višarje, da bi od tam, naravnano k odprtosti za trud, lepoto domovine in pogled v daljavo, bolje videl v svojo in narodovo dušo. Da bi v tako čistem naravnem okolju začutil potrebo po čistosti srca in v molitvi izprosil svoje notranje očiščenje in življenje po njem, na peš poti na goro in ob tem potu svojega telesa in duha izprosil videnje globoko v srce in dušo, išoč bistvo notranjega pogleda nase, vase in v notranji svet okoli sebe ter da bi bil tako napolnjen in pripravljen za preseganje dosedanjih svojih usmeritev in dejanj. Iz teh višin tečejo Marijine solze daleč, globoko in z njimi naj se skupaj stekajo naše očiščenje misli, molitve dobrih namenov in končno njih uresničitev. O, da bi ...!

Stekajo pa se te solze tudi v globine za ljudmi, mučniki, ki so pokopani s krivicami na tem kar prevečkrat povrnem svetu, ki tudi kristjanom prišepetava, naj bodo površni, materialistično površinski, pišmeuharsko slepi ali pa pis-moukarski. Te solze so se ste-

kale v grobove, kjer sta stoletja globoko zakopani krivica in resnica trpljenja pokojnih. Tudi danes nas vabi Marija tako visoko, da bi videli okoli sebe to, z nedolžno krščansko krvjo napojeno deželo, da bi skozi vse vrste meja in omejitev videli, čutili na svojih licih iz srca teči te njene solze - solze tisočernih mater; iz srca teči tako globoko in usmeriti svoj pogled, svoje usmiljenje, svojo molitev tja, da dosežemo globino v svoji duši.

Zakaj nas Marija že toliko časa vabi na Kurešček, ki stoji sredi s hudo javno, protiver-sko zmoto in gonjo od zlega zaslužene slovenske domovine? Zato, ker je bila ta cerkva na Kureščku zrušena in o-skrunjena z roko tega zla. Da bi torej prav tukaj in potem od tukaj spregledali Marijino bolečino, ki je nočemo videti; nočemo zlasti videti, kaj je bilo storjeno slovenskemu krščanskemu bistvu. Bolečino, ki je ne morejo ali nočejo videti, dovolj globoko seči k njej celo mnogi, o, premnogi prestrašeni ali pomehkuženi (posvečeni ali ne) pastirji, ki jim je veter tega časa pihnil prah v oči ali celo kam drugam. Ob tem uvidenju molim in temu je namenjeno moje prvo romanje na Kurešček. Gori je videnje in uresničenje v premagovanju sle-

pote, spregledanje, videnje zavestne slepote greha. Molimo, odstrimo sebičnost, ki nam zastira pogled videnju, dvignimo se iz brezna laži. Bližnjice ni, ker naša lastna "globina" ne zadostuje. Moramo sestopiti do konca svoje vesti v odgovornost, ki je celovita še v odgovornosti za druge, za občestvo. Torej do dna. Dno je zlasti v teh breznihih ječanja: tam v kočevskih gozdovih, v Teharju; še kam poromajmo tudi v resnici in ne le v mislih, namesto da se izogibamo teh krajev, prežeti s hudobijo laži morilcev, ki se te iz svoje notranjosti nimamo volje očistiti. Raje jo nenehno ponavljajo in zastrupljajo slovensko ozračje. Toda enkrat bo moralo biti, če bomo hoteli še biti. To je največja slovenska božja pot očiščenja, ki jo bo moral prehoditi posameznik in naš narod "peš", če bo hotel doseči notranji mir, očiščenje, spravo v sebi in z Bogom.

Ne nazadnje le tako lahko preživi v hudi konkurenci globalizacije, ki z mrhovinarsko nestrpnostjo in potrpežljivostjo obenem čaka, nad nedokončanim razdorom, čaka s profesionalnimi prijemi tujih interesov. Molimo torej za videnje tega povabila, za razumevanje povabila Marije na Kurešček, ki posredno pomeni povabilo na rob grobov teh najbolj preizkušanih in "najmanjših bratov" Kristusovih, povabilo k svetosti: "Kar boste njim storili..."

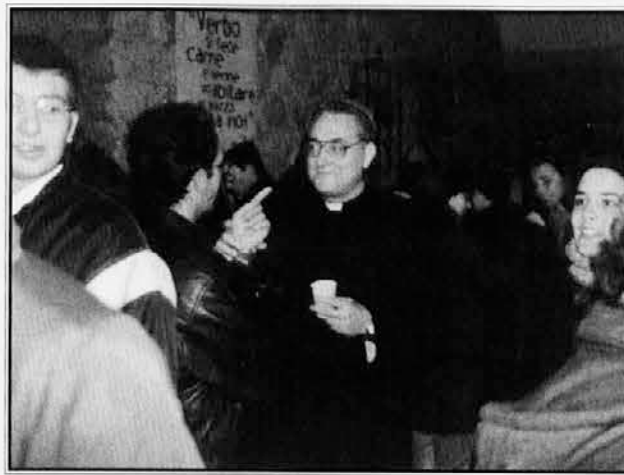
GORIŠKI NADŠKOF MLADIM

VESELITE SE!

V dobrih dveh mesecih svojega novega poslanstva v goriški Cerkev je msgr. Dino De Antoni pokazal dve odlični značilnosti: velike teološko-pastoralne sposobnosti in pa izjemen talent v stikih z ljudmi. Zlasti zaradi druge se je takoj priljubil vernikom, na poseben način tudi mladim. Prav tem se namerava očitno zelo resno posvetiti, saj je vodstvo nadškofijske mladinske pastorale na njegovo izrecno željo že predstavilo datume mesečnih srečanj mladit z nadškofom do junija; gre za pobudo, ki želi biti tudi priprava na svetovni dan mladit, ki bo v sv. letu v Rimu.

Prvo tako srečanje je bilo v petek, 4. t.m., v cerkvi sv. Valerijana v Gradišču, ki je bila za to priložnost premajhna, da bi sprejela vse mlade, ki so navalili na srečanje. Že pred srečanjem sta prisotnost ikone Kristusovega učlovečenja in zborček mladit s taizejskimi kanoni vabila navzoče k zbranosti. Udeležene je prebral Pavlovo svarilo Filipljanom: "Veselite se v Gospodu, vedno! Ponavljam vam, veselite se!" in tako nakazal temo večera. Dve dekleti sta nato prebrali nekaj vprašanj glede

prehoda od sreče pri takih mladinskih pobudah do sreče v vsakdanjem življenju in pa glede čustvenega doživljanja vere in Božje prisotnosti. Kot odgovor na mladostniške intuicije je msgr. De Antoni razvil pravo *lectio divina* o krščanskem pojmovanju veselja; pri tem je imel stalno pred očmi mlade sogovornike tudi z umestnimi primeri in z njim razumljivo govorico. Bližnja Božič in začetek jubileja sta dva velika razloga za veselje, je dejal. Bog je hotel stopiti v človeške razmere, sam je postal človekov mladič, neboljen otrok. Tudi jubilej je razlog za notranje in zunanje veselje, kajti Njegov prihod je viden, otipljiv. Trenutki velikega navdušenja in pa padci so zlasti v duševnosti mladit normalen pojav. Obstajajo privilegirani trenutki, treba pa je počasi najti odgovore na življenjska vprašanja in se zanje odločiti. "Vi mladi ne sprejemate dogem in avtoritete, ste pa pristni iskalci smisla življenja. Iščete družbo, v kateri bi bili sprejeti, pristni, v kateri vas ne sodijo." Pomembno je iskati zanesljive oporne točke, resne pričevalce evangelija, pa tudi možnosti, v kate-

rih bi lahko okušali Gospodovo navzočnost. Cena za veselje je skrita v vprašanju: kdo je Kristus. "Če se boste prepričali, da vas ima Bog rad, boste našli veselje v tej zavesti." Veselje namreč predstavlja nostalgijo po Stvarniku: ustvarjeni smo, da bi bili srečni. Zato je veselje sad dobrega počutja s Stvarnikom. "Prvo kolo v otroških letih ali kasneje motorček ali prva ljubljanka: vse to je lahko razlog za srečo, a ne daje polnega in trajnega veselja." Treba je nekaj več. "Mladi, v obupanem, razočaranem in z dolgčasem svetu ste odgovorni za nasmehe človeštva!"

Pustolovščina vere ima opraviti tudi s čustvi, saj se v človeku porajajo tako mir in sreča kot zmedenost in občutek izgubljenosti. Bog pa je

prisoten tudi v prostoru tišine, v odsotnosti besed, v govorici znamenj. Zaljubljeni dobro vedo: ni treba vedno govoriti, da čutimo bližino drugega. Znamenje Božje navzočnosti je liturgija, ko je Kristus vedno znova živ med verniki. Tudi blagri nas učijo, da sreča ni vezana na kriterije sveta, ampak na paradoks našega bivanja: kar blešči, ne prinaša sreče, kar pa ne blešči, napolni dušo.

Prijetni večer se je nadaljeval s trenutkom družabnosti pred cerkvijo ob kozarcu vročega čaja in piškotih, ko je nadškof s krepkim stiskom roke in z nasmehom na obrazu hodil od enega do drugega mladega ter s pravo besedo za vsakogar dal okusiti zanesljivost prej izrečenih besed.

DD

SVETNIK TEDNA

13. DECEMBER

SILVESTER ČUK

LUCIJA, MUČENKA

Ime današnje svetnice Lucije izhaja iz latinske besede *lux*, v rodniku *lucis*, ki pomeni svetloba, svetlost, sijaj, dan, življenje. Deloma zaradi tega pomena njenega imena, še bolj pa zaradi legende velja sv. Lucija za zavetnico vida. Legenda namreč pripoveduje, da naj bi se njen poganski snubec zaljubil v njene lepe oči, ona si jih je izdrla in mu jih poslala, toda angel ji je prinesel druge. Prav zaradi te legende upodablja likovna umetnost sv. Lucijo s pladnjem z očmi. Tako upodobitev, slikarsko ali kiparsko, zasledimo dokaj pogosto po naših cerkvah, saj je bila sv. Lucija med pobožnim ljudstvom povsod po Evropi zelo priljubljena svetnica.

Lucija je živela v Sirakuzah na Siciliji v času cesarja Dioklecijana na prehodu od 3. na 4. stoletje. Bila je iz premožne hiše in zaročena. Ko je romala na grob mučenke Agate v Katanijo, da bi izprosila zdravje svoji bolni materi, se ji je prikazala svetnica in ji napovedala skorajšnje mučeniško smrt. Takoj po vrnitvi domov je Lucija razdrla zaroko in začela svoje imetje razdajati revežem. Užaljeni zaročenec jo je zatožil konzulu Paskaziju, da je kristjanka. Taka obtožba je bila po odloku cesarja Dioklecijana o iztrebljenju kristjanov in vzpostavitvi verske enotnosti v državi smrtno nevarna. Konzul jo je takoj urgel v ječo in jo postavil pred sodišče. Ker kljub grožnjam ni hotela zatajiti svoje vere, jo je Paskazij ukazal odpeljati v javno hišo, da bi jo onečastil, dal jo je žgati z ognjem, polivati z vrelin oljem in smolo. Ostala je trdna in neuklonljiva. Konzul jo je obsodil na smrt z obglavljenjem. Pred smrtjo je še mogla prejeti evharistijo in napovedati skorajšnje smrt cesarja Dioklecijana in konec preganjanja kristjanov. Prerokba se je uresničila: leta 313 je umrl Dioklecijan, leto prej pa je po Konstantinovi zmagi pri Milvijskem mostu v Rimu krščanstvo v rimski državi dobilo svobodo.

Nad Lucijinim grobom so sezidali cerkev. Češčenje sv. Lucije je izpričano na Siciliji že v 5. st., malo kasneje je bila svetnica češčena tudi v Rimu in po vsej Italiji, kmalu pa je zajelo ves zahodni krščanski svet in tudi naše kraje.

Na Slovenskem lepo ime Lucija ni prav pogosto, druga znana oblika je Lučka. Z njenim godom so povezani razni ljudski običaji, od katerih bi omenili samo tistega, ki je povezan s pripravo na bližajoči se božični praznik. Na njen god ponekod po Sloveniji narežejo vejic in jih dajo v vodo, v plitve posode pa nasejejo žita. Češnjevih vejic nalomijo na Lucijino na Koroškem. V toplem in svetlem prostoru oživijo in se do Božiča razcveto. Pšenice pa nasejejo na dan sv. Lucije v plitve posode marsikje na Slovenskem (na Koroškem, v Beli krajini). Zrnje vzkali in ozeleni do Božiča in ponavadi ga postavijo v jaslice.

Zavetnica za zdrave oči je poleg svete Lucije tudi sv. Otilija, ki se je prav tako spominjamo danes. Rodila se je okoli leta 660 v francoski pokrajini Alzaciji. Ob rojstvu je bila slepa, zato jo je kruti oče, alzaški vojvoda, hotel umoriti, toda materi se je posrečilo otroka rešiti. Slepo hčerkico je izročila v varstvo v bližnji samostan. Ko je deklica prejela krst, je spregledala. Kasneje se je omeščal tudi oče, ki je hčerki podaril hrib Hohenburg pri Strasbourgu in tam je zrastel samostan, katerega prva opatinja je bila prav Otilija. Umrla je na današnji dan leta 720, pokopana je v tem samostanu, ki je priljubljena francoska božja pot. Ime Otilija je na Slovenskem razmeroma redko, še najbolj je razširjena oblika Tilka.

BLAGOSLOVITEV SLOMŠKOVE PODOBE V ŠTIVANU

Župno cerkev sv. Janeza Krstnika v Štivanu od sobote, 27. novembra, krasi podoba bl. škofa A.M. Slomška, ki so jo postavili v prezbitarij ob daritveni oltar. Doživeta svečanost se je začela z blagoslovitvijo podobe, ki sta jo opravila župnik Giorgio Giannini in kaplan p. Janko Hajšek; sledil je nagovor prof. Alojza Rebule, odličnega Slomškovega poznavalca, ki je orisal svetniški lik in osvetlil vlogo, ki jo ima Slomšek za rast slovenske narodne kulture in identitete ter verskega čutenja Slovencev. Sledila je slovesna maša, pri kateri je pel devinski cerkveni pevski zbor pod vodstvom in ob orgelski spremljavi Hermana Antoniča. Za to priložnost je zbor izvajal Slomškove pesmi oz. pesmi, posvečene njemu. Po maši pa so prvoobhajanci in birmanci iz župnije zapeli Slomškovo *V dolinci prijatni*, pesem *Hvalnico pojem Bogu* in dramsko prebrali Slomškovo basen o kostanju in hoji ter nekaj odlomkov iz njegovih drobtin, ki so potrdili besede prof. Rebule o skrbi, ki jo je Slomšek imel za vsestransko rast Slovencev. Na koncu je moški zbor Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja zapel Slomškovi *Lahko noč* in *Glejte, že sonce zahaja* v priredbi Janeza Močnika. Slomškova podoba v župni cerkvi pa naj po besedah župnika Gianninija vabi in spodbuja vernike, da sledijo njegovemu zgledu in nauku v duhu znanega gesla: Sveta vera bodi vam luč, materni jezik pa ključ do zveličavne omike.

DD

NADŠKOF FRANC PERKO V NOVI GORICI

ODREŠENJE IN DRUGI VOZLI SODOBNIH VERNIKOV

O beograjskem nadškofu: msgr. Francu Perku v naših krajih in o njegovih izjavah za krajevno televizijsko oddajo smo že poročali. Vredno pa bi bilo povedati še nekaj besed o njegovem odmevnem srečanju z novogoriškimi verniki, ki je potekalo v okviru Novogoriškega misijona 2000 v mestnem Kulturnem domu 18. novembra, ko je ugledni gost pri okrogli mizi govoril o odrešenju. Najprej gre pohvaliti daljnovidna prizadevanja prirediteljev misijona, ki so srečanje priredili v "templju" laikov, t.j. v Kulturnem domu v središču mesta, in tako pritegnili tudi ljudi, ki bi bili takega srečanja drugače prikrajšani; njihova zamisel je zadela v črno, saj je v veliko dvorano privabila toliko ljudi, da skoraj ni bilo več prostora niti za obiskovalce, ki so bili na več kot dveurnem srečanju pripravljene stati pokonci. Prav tako je treba pohvaliti upravo kulturnega hrama, ki kaže znatno mero omikane širine in daje možnost vernikom, da se odpirajo tudi širši javnosti.

V družbi gmotnega izobilja, v kateri ljudje ne čutijo potrebe po odrešenju, se nekateri tudi zaradi težav, v katerih živijo, čutijo utesnjene, omejene v času in prostoru. Zavedajo se svoje revščine, majhnosti, nemoči pri uresničitvi svojih najglobljih teženj in sanj. Tudi zato je odrešenje danes še kako potrebno. To

osrednjo misel je beograjski nadškof z močnimi besedami in teološko utemeljenimi trditvami pribil na srečanju, na katerem se je po njegovem krajšem posegu razvil dolg razgovor z udeleženci. Vprašanja so se tikala številnih tem, od desetih božjih zapovedi do vere kot ideologije, od izvirnega greha in vic do problema trpljenja, splava in drugih tem, ki so za slovenske vernike očitno še danes - hvala Bogu - pomembna življenjska vprašanja. O samem odrešenju je še povedal, da je v današnji družbi toliko mikov in zanimivosti, da človek s težavo spozna veličino vere. Tudi zato ta ni privlačna za mlade. Odrešenje je poseben božji dar, privilegij, izvolitev, milost, dana le maloštevilnim; od vedno so bili verniki le "mala čreda". Odrešenje je torej nekaj stvarnega, in ven-

dar skrivnostnega; v svoji človeški omejenosti ga ne moremo razumeti. Gre za notranje boje, da se v globini vsakodnevnih odločitev uresniči. Odrešenje tudi ni stvar posameznikov; odrešeni bomo v občestvu. Zato je vsakdo odgovoren za odrešenje drugih. Le v popolni predanosti Njemu lahko izkušamo ta dar, ko ne iščemo sebe, ampak smo odprti za druge. Skrb za zveličanje je treba zato jemati resno in zaupati v božjo pravičnost.

Glede sinode evropskih škofov, ki se je msgr. Perko udeležil pred dobrim mesecem, je gost poudaril, da so zahodni škofje nekam pesimistični. On sam je poudaril nezdrave strasti pretiranega nacionalizma in terorizma, pravo satansko obsedenost ljudi, ki se zaganjajo proti bližnjim z nečloveško hudobijo; nekaj srhljivih grozodejstev je navedel iz lastne izkušnje... "Človek je neprestano podvržen obsedenosti, ki se vrine v srce, ko je šibak." In vendar je treba z vso močjo zaupati v Kristusa, ki je vir upanja evropskega človeka. Na vprašanje o napetostih med verstvi je odgovoril, da so v boju med človekovo omejenostjo in božjo milostjo prisotne tudi sile zla, ki ločujejo. Zato je naloga vsakega vernega človeka širjenje območja dobrega in omejevanje območja zlega.

Ali je vera ideologija? Da, lahko je tudi ideologija. Kdor pa jo doživlja kot tako, ne more razumeti krščanstva. Zapleteno je vprašanje izvirnega greha, ki ga obravnava vsaj 50 teoloških teorij. Msgr. Perko je o njem povedal, da je krivda pradedov dramaturgizirala proces odrešenja in tako na neki način povečala ljubezen Boga Očeta (felic culpa!). Tudi naš greh, ki ni nepopravljiva nesreča, mora zato še povečevati našo ljubezen do Boga. Ker so v človeku prisotna zla nagnjenja, je zato toliko bolj potrebno krepiti kreposti, da bi z večjo lahkoto lepo živeli in delali dobro. Zanimiva je bila tudi njegova vizija krščanstva v 21. stol. kot vere elit. "Danes izgublja krščanstvo širino velikih množic, resno in pristno krščanstvo se ohranja v elitah; Cerkev pa si prizadeva bodisi za elite kot za množice." Poti iskanja Boga je toliko, kolikor je ljudi. Ko pa človek "ustvarja" Boga po lastni podobi, preide na nevarna pota. Zato je pomembno in potrebno učiteljstvo Cerkve, duhovno vodstvo. O odrešenju ali večnem pogubljenju nekrščenih ali nerojenih otrok lahko le ugibamo, je povedal gost večera. "Bog ne dela krivic, še najmanj nedolžno umorjenim."

Ali je za odrešenje potrebno trpljenje? "V sliki vrnitve stvarstva k Očetu je prisotno tudi trpljenje," je povedal msgr. Perko. Stvarstvo je usmerjeno stran od Boga; če se hoče obrniti nazaj, je potrebnih veliko energij, moči, trpljenja. Ni pa vsako trpljenje odrešenjsko; odvisno je tudi od tega, kako človek sprejema in nosi svoj križ.

DD

5

ČETREK
9. DECEMBRA
1999

KOLEDAR GMD ZA LETO 2000

BOGAT PRIKAZ NAŠEGA ŽIVLJENJA

Goriška Mohorjeva družba je tudi letos v knjižnem daru za leto 2000 predstavila svoj Koledar, ki je zbornik zapisov sedemdesetih avtorjev o življenju in delu Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini.

Tudi letošnji Koledar je uredil dr. Jože Markuža, ki ga ureja že 25 let. Slike na platnici in v koledarskem delu so delo Zvonka Vidaua z Opčin, ki je s fotografskim aparatom posnel rože in cvetice, za tisk pa je poskrbel tiskarna Budin iz Gorice. Kot vedno je v Koledarju na prvem mestu t.i. koledarski del, v katerem so za vsak dan v mesecu navedeni najvažnejši svetniki dneva, prazniki in seveda lune mene.

Koledar je razdeljen na več sklopov, med temi je na prvem mestu niz zapisov iz verskega dogajanja. Tako Danijel Devetak poroča o obisku svetega očeta v Sloveniji in treh slovenskih novomašnih v Gorici, Andrej Bratuž pa o novem goriškem nadškofu. V sklopu *Pričevanja, dogodki, razprave* je objavljenih dvajset zapisov, ki so zvečine zgodovinsko obarvani. Tako Lovka Bratuž objavlja svoj esej o Petru Budinu in njegovi rokopisni knjigi, Branko Marušič piše o Gorici pred petinsedemdesetimi leti, Joško Savli o starodavnem vitezu, Marko Tavčar o 100-letnici Zbora svečnikov svetega Pavla, Nadja Rojac o istrskih koreninah Božidarja Jakca, Marko Vuk o orglarju Ivanu Kacinu, Zorko Harej o slovenskih dirigentih v cerkvi sv. Spiridiona v Trstu, medtem ko Igor Devetak piše o igralki goriškega rodu Nori Gregor. Tržaški raziskovalec zgodovine Gorazd Bajc pa piše pod naslovom *Bazovica 1930-2000* o ba-

KOLEDAR 2000

zovskih žrtvah. Seveda je v tem sklopu še vrsta drugih tehtnih zapisov, ki osvetljujejo našo preteklost in polpreteklost.

Zanimiv je tudi sklop zapisov, ki so objavljeni pod naslovom *Jubileji, obletnice*, kjer Ivan Žerjal piše o bisero-mašniku Francu Zlobcu, osemdesetletnikih Marijanu Živicu in Stanku Zorku ter o zlati maši Dušana Jakomina, medtem ko piše Marko Vuk o jubilanu Milku Matičetovu, Mariza Perat pa o 40-letnici smrti škofa Gregorija Rožmana. V Koledarju Goriške Mohorjeve družbe so objavljeni tudi poročila sestriških Mohorjevih družb iz Celja in Celovca ter seveda nekaj zapisov o sedanjem političnem stanju pri nas in v Sloveniji; te zapise so prispevali Marjan Drobež, Alojz Tul, Andrej Bratuž in Milan Gregorič.

Zelo dragocena je tudi rubrika spominskih zapisov, v katerih se pri Mohorjevi družbi spominjajo svojih, v minulemu letu umrlih sodelavcev: prof. Nade Pertot, Celsa Macorja, Silva Šuligoja, Davorina Peliconi in prof. Otmarja Črnlogarja. Objavljeni so spominski zapisi-pokloni še drugim vidnim osebnostim, med katerimi naj omenimo Maria Sobana, Stanislava Čermelj, Vinka Suhadolca, Staneta Raztšesna, Luciana Chibudinija, Vinka Beličiča in Stanka Birso ter Elvi Slokar. V Koledarju je tudi vrsta poročil in zapisov o kulturnem udejstvanju društev pri nas ter o delovanju skavtske organizacije. Pestri Koledar GMD za leto 2000 zaključujejo dve zgodbi življenja in tri pesmi Vladimirja Kosa.

ZUT

FRANKO ŽERJAL RAZSTAVLJA V KULTURNEM DOMU

SVET BARV IN SIMBOLOV

FOTO: BUBRAGA

Goriški slikar Franko Žerjal razstavlja v Kulturnem domu. Gre za uvodno likovno razstavo, ki jo je Kulturni dom posvetil domačemu umetniku, kot je na odprtju pred dnevi dejal ravnatelj Kulturnega doma Igor Komel, ki je tudi podčrtal, da se v Kulturnem domu zavzemajo za domače umetnike. O najnovejših delih Franka Žerjala je na otvoritveni slovesnosti, ki so je udeležilo veliko ljudi, spregovoril likovni kritik prof. Joško Vetrh.

Franko Žerjal predstavlja v Kulturnem domu skoraj štirideset likovnih stvaritev, ki so vsa nastala v zadnjih dveh letih. Gre za dva večja ciklusa, ki jima je skupna zavezanost našega umetnika ikonografskim prvinam, ki si jih je z leti sam izdelal. Franko Žerjal namreč ostaja zvest odslikavanju vidnega sveta okrog sebe, katerega pa nadgrajuje s svojimi likovnimi rešitvami. Tudi zato je razumljiv njegov odnos do slikarstva, ki je najbolj viden v samosvojem načinu slikanja in izdelovanja grafičnih del. Franko Žerjal namreč sam meša sestavine in namaze, s katerimi opremi platna, da potem na njih lahko slika krajine in svoje vizije, občutke. Gre za goste barvne premaze, v katere daje umetnik barvne pigmentne, laneno olje, vča-

sih vinavil in druge primese, da dobi zaželeno barvno ploskev, ki ni homogena, a je gotovo izjemno harmonična podlaga za nadgradnjo slike ali pa grafičnega lista, ki tako postane neka nova likovna stvaritev, saj ne gre več za klasično grafiko.

Na slikah nam Franko Žerjal lepo pripoveduje svojo likovno zgodbo o krajinah in notranjih občutjih, ki mu jih vzbujajo krajine. Gre za lepe kraške vedute, ki imajo nadih nevsakdanjega in poduhovljenega. Izstopata ruj s svojo rdečo in pa prešenetljivo harmonično lepa modra, "Žerjalova" modra barva, ki se zliva iz sinjine v barvo čistega morja, neba. Razstavljen je tudi izjemen triptih, ki je nastal med delom v likovni koloniji na Koroškem, v Svečah, kjer je umetnik našel navdih, da je vrgel na platno eno najlepših modrih barv, kar smo jih zadnje čase videli.

Svojevtrstna so grafična dela Franka Žerjala, saj na izbrane liste nanaša debele premaze in s pomočjo risbe ter drugih slikarskih tehnik gradi svoje videnje zemlje in narave okrog nas. Mestoma slika simbolizirana drevesa, korenine, zemljo in svoja občutja, ki nas polnijo s toplino in lepim.

JUP

"je, kar je"

POZOR, NEVARNOST!

Vem, da se vsi dobro zavedate, da je potrošniška kultura nevarna, saj sprevača vse vrednote in jih oblikuje po načelu večjega zaslužka ali povečane porabe, toda to še ni vse. Obstajajo druge nevarnosti, ki se jih morda še ne zavedamo, vendar nam bodo kmalu izredno dobro znane.

V Sloveniji se morajo sedaj ukvarjati s prilagajanjem evropski zakonodaji. Vsi vemo, da je zakone zelo težko pisati, saj je treba pri tem upoštevati res veliko stvari. Zato pa včasih pridemo do nemogočih situacij, ki bi jih lahko zaželeli le najhujšim sovražnikom. Včasih pa postanejo stvari naravnost smešne, seveda če nismo mi neposredne žrtve zakonskih določil. Isto velja tudi za ostale pojave, ki izhajajo iz legalnega sveta ali iz drugih zadev, ki so z njim povezane. Vedno bolj razširjena je npr. zavest o pravicah kupcev in potrošnikov. Prodajalci oz. proizvajalci morajo biti vedno bolj pazljivi, da se ne bi znašli v sodnih procesih in rokah odvetnikov strank, ki zahtevajo odškodnino. In teh je vedno več. Pri nas se ta logika še ni toliko razširila, vendar so odškodninske tožbe v ZDA že presegle meje normalnosti in, če hočeš, lahko tožiš vsakogar za vsako nevednost ter imaš veliko več možnosti, da tožbo in torej odškodnino tudi dobiš. Zato imamo potem napise na škatlah za cigarete, ki nas opozarjajo, da kajenje škodi zdravju. Če bi se odločil tožiti proizvajalca tobačnih izdelkov, bi ti lahko rekli, da je na cigaretah vedno pisalo, da škodijo zdravju, torej je bila odločitev tvoja in si sam kriv. Zdaj nam je tudi jasno, zakaj na igračah piše, če vsebujejo majhne kose in če niso primerne za majhne otroke. Ko bi se kaj zgodilo, jih ne bi mogli tožiti. Nedavno je ženska v ZDA dobila tožbo proti tobačni družbi Philip Morris, ker je začela kaditi pred več desetletji in takrat škatle še niso imele napisov. To je dokaz, da človek pač ne more pomisliti na vse in je torej bolje, če pomisli prav na vse in še kaj več.

Neka revija je nedavno objavila nekaj absurdnih napisov, ki jih najdemo na škatlah raznih izdelkov. Na paketu japonskega jedilnega pribora je pisalo, da "se ne sme uporabljati za tisti drugi namen". Ne poznamo dobro japonske kulture, da bi vedeli, ali imajo Japonci še kako borilno veščino, ki uporablja pribor, vendar je napis dokaj zagoneten. Še bolj skrivnosten je napis na paketih božičnih lučk: "Samo za notranjo in zunanjo uporabo." Sprašujem se, kakšna uporaba še obstaja. Veliko bolj jasen je ameriški napis na paketu arašidov, ki pravi: "Pozor: vsebuje arašide!" Če ste torej po nevednosti kupili arašide namesto čevljev, se nič ne pritožujte: obvestili so vas. Podobno velja za nekatera mila, ki imajo celo navodila za uporabo: "Uporabljajte kot navadno milo". So morda hoteli reči, da je njihovo milo sicer posebno, vendar se uporablja enako kot vsa ostala ali pa, da se v življenju še nismo umili? Če se pa bojite morebitnih stranskih učinkov tablet, je najbolje, da vzamete uspaljalno sredstvo z izredno natančnimi navodili. Na nekaterih piše: "Pozor: zdravilo lahko povzroči zaspanost." Najverjetneje sem ga tudi kupil v ta namen in torej najbolje, da škatlo kar odvržem, ker mi učinka ne morejo zagotoviti.

Stvari se lahko obrnejo v zelo neprijetno smer, če prav navodila povzročijo škodo, ki bi jo morala preprečiti. Tako na nekem paketu znane slaščice tiramisù piše, in sicer na dnu paketa: "Ne obračaj!" Medtem ko navodila prebereš, je tiramisù že na tvojih čevljih, ki pa v navodilih najbrž niso imeli stavka: "Ne berite navodil tiramisùja v teh čevljih."

PETER SZABO

"PRAVIC MALO, DOLŽNOSTI VEČ, SITNOSTI PREVEČ"

ZAŠČITNI ZAKON IN... TELEFONSKE KARTICE

DAVID BANDELLI

Ko sem nedavno kupil telefonsko kartico, je bilo moje začudenje veliko, saj je bila dvojezična: italijanska in nemška. Skoraj naravno mi je takrat prišlo na misel marsikaj, a še največ je bilo misli o tem, na kar Slovenci v Italiji čakamo že kar nekaj časa in kar je bilo predebatirano, stokrat popravljeno in na novo napisano: zaščitni zakon. Kaj bo predvideval ta zamudniški odlok? Pravice (malo), dolžnosti (več), sitnosti (preveč). Glede na splošno voljo parlamentarcev, ki o tem zaščitnem zakonu že mesece in mesece razpravljajo in niso nikoli zadovoljni, bi si upal reči, da bo ta zaščitni zakon, ki nam je postal tako ljub in pomemben, največja "zafkancija", s katero bi nam postregla brezbržna država, v kateri živimo. Dvomim namreč, da se bodo po vsem sistem, kar je zapisano v besedilu zakona, italijanski javnopravni delavci kdaj naučili slovenščine, da bi se z mano pogovarjali, ko to zahtevam, ker me štiti zakonik. Ne ker bi bili tako šovinisti, da bi tega

ne hoteli, enostavno dvomim v njihovo dobro voljo, saj si bodo stvar razlagali s tem, da itak znamo vsi italijanščino, saj smo slovensko govoreči Italijani, kot nas imenuje fašistični izrodek Menia. (In naj me kar toži zaradi obrekovanja, ker ga tako ime-

Gorica še pod Jugoslavijo (verjemite mi, slišati to je bila grenka izkušnja), bi stvari verjetno boljše tekle. Država, ki nas ne pozna, naj bi se igrala politiko z nami? Si zares to želimo? Biti miška pred slonom? Dejavnije bi bilo, če ne bi tarnali za zaščitnim zakonom, ki nas bo gotovo oškodoval, ker ga delajo ljudje, ki o nas ne vedo ničesar. Niti ni zgledna drža tistih, ki trdijo, da je to zgodovinska priložnost, da končno dobimo zaščitni zakon. To je na grobo povedano zgodovinska priložnost, da še enkrat dokazemo, kako smo pohlevni, pridni in hlapčevski in znamo sprejeti vse, kar nam dajo na krožnik. Če bi o teh stvareh ne tarnali in posegliraje v kulturno, družbeno in politično življenje naše skupnosti ter ji zares obetali obstoj in predvsem razvoj, bi temu zaščitnemu zakonu rekli: ne, hvala. In sami bi si izborili novega. Z dejavno prisotnostjo na teritoriju. Morda bi tako čez nekaj časa dobili potrditev svojega obstoja brez zaščitnega zakona. Pa čeprav samo z izdajo slovensko-italijanskih telefonskih kartic...

nujem, toda zdi se mi primerno za nekoga, ki ti svojo narodnost hoče vsiliti s tem, da te imenuje slovensko govorečega Italijana. Pomislite, če bi koga imenovali turško govorečega Islandijca ali japonsko govorečega Pakistanca. Ali nas ne bi pogledal debelo?) Skratka, občutek imam, da se z zaščitnim zakonom ne bo nič preobrnilo na boljše in - dovolite mi pesniško pretiravanje - zelo sem pesimist na račun prihodnosti naše drage manjšine. Ko bi se ta manj zanašala na to državo, ki ji daje bore malo zadoščenj, bore malo zaščite in še manj pravic, ki na jugu misli, da sta Trst in

ŽE ČETRTE FRANCOŠKI PREVOD KNJIGE BORISA PAHORJA

"Rad bi, da bi bili v francoščino prevedeni še dve moji knjigi. Potem pa bom dal mir. Ker potem nihče več, ki bo pisal o tržaški literaturi, njenega slovenskega dela ne bo mogel spreledati ali preprosto zamočati." Tako je dejal slovenski tržaški pisatelj Boris Pahor ob izidu zbirke 14 novel z naslovom *Postanek na Ponte Vecchio*, ki je že četrta njegova knjiga v francoskem prevodu. Knjigo je izdala pariška založba Des Syrtes. V francoščino so bili prej prevedeni romani *Romar med sencami* (1990), *Spopad s pomladjo* (1995) in *Vila ob jezeru* (1998). Pisatelju se opravičujemo, da o njegovem novem pomembnem uspehu poročamo z zamudo. (Ured.)

RAZSTAVA DEL FRANCETA MIHELICA

V gornjih prostorih Moderne galerije v Ljubljani je odprta retrospektivna razstava del Franceta Miheliča, enega najbolj pomembnih in samosvojih ustvarjalcev slovenske likovne umetnosti. Umetnik je sodeloval pri zbiranju del za svojo drugo veliko razstavo, ki pa je ni dokončal, ker ga je prehitela smrt. Ustvarjal je 45 let, izražal pa se je enakovredno tako v slikarstvu kot v grafiki in risbi, proti koncu svojega bogatega in ustvarjalnega opusa pa tudi v tapiseriji. Na ogled bo do srede januarja leta 2000.

PROF. BERGANT KOT POZNAVALEC LIKOVNE UMETNOSTI

UMETNOSTNA ZGODOVINA
KOT ZGODOVINA DUHA

MARKO VUK

Novi glas je v predzadnji številki poročal o akademiji, ki so jo pred nedavnim priredili v Kulturnem domu v Novi Gorici v spomin prerano umrlemu slovenskemu orgelskemu mojstru Hubertu Bergantu. Na tej priložnosti se je večina posegov razumljivo dotaknila predvsem Bergantove osnovne dejavnosti, tj. glasbe, saj se je za življenja uveljavil kot izvrsten koncertant in profesor orgel na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Naš sodelavec Marko Vuk je na akademiji poročal še o drugem Bergantovem poklicu - bil je tudi diplomirani umetnostni zgodovinar, mnoga leta pa se je ukvarjal tudi z likovno kritiko, zlasti sodobnih ustvarjalcev. V nadaljevanju objavljamo nekoliko prirejen poseg Marka Vuka. (Uredn.)

Na tej priložnosti, ki obravnava pok. prof. Berganta kot glasbenika, je potrebno opozoriti še na en vidik njegove ustvarjalnosti: dopolnilo njegovi koncertni in vzgojiteljski dejavnosti je bilo tudi pisanje, publicistika. Leta 1996 je primorska založba Branko izdala izbor njegovih člankov in razprav s področja glasbe v knjigi, ki nosi naslov *Ob orglah*. Tematika je raznolika, saj sega od splošnejših razmišljanj o pomenu glasbe do glasbeno-zgodovinskih razprav, pomembni so nadalje prispevki s področja organologije, tj. vede o orglah, o slo-

venski orgelski literaturi, objavil je vtise s poti po Rusiji, pisal pa je tudi o pravilni orgelski interpretaciji itd. Iz celotnega pisanja izžareva izredno Bergantovo poznavanje umetnostnih disciplin, zlasti še glasbe, podprto z globoko humanistično občutljivostjo. Imel je še dobro staro klasično izobrazbo, saj je latinske citate iz raznih virov in latinske izreke stresal iz rokava, pa tudi sicer je bila njegova izobrazba široka in univerzalna, utemeljena v evropski kulturi.

Vse to so dobri nastavki tudi za drugi Bergantov poklic, umetnostnega zgodovinarja oz. likovnega kriti-

ka. Tu bi zlasti opozoril na njegovo sprotno spremljanje ustvarjalnosti dveh goriških slikarjev, Silvestra Komela in Rudija Pergarja. V že omenjeni knjigi *Ob orglah* pa je objavil tudi članek, v katerem primerjalno razpravlja o baroku, kakor se je izkazoval v glasbeni in likovni umetnosti.

V ponazorilo Bergantovega načina razmišljanja navajam odlomek iz

Primorskih novic z dne 14. avgusta 1984, ki je nastalo ob obisku retrospektivne razstave Silvestra Komela na gradu Kromberk. Takole piše: "V vročih dneh julija, ko obisk retrospektivne razstave Silvestra Komela še ni upadel, sem poln napetega pričakovanja in radovednosti obiskal Goriški muzej, da bi se ponovno srečal z umetnostjo velikega mojstra in prijatelja. Domišljal sem si, da poznam njegovo umetnost. Ne samo slike, tudi nepozabni razgovori o umetnosti s pokojnim slikarjem so bili razlog za to. Toda ko sem obšel vseh 123 razstavljenih del in bil pri tem bolj instinktivno zamaknen kot razumsko pozoren, so bila presežena vsa moja pričakovanja. V posameznih trenutkih sem imel občutek, da sem v eni od svetovnih galerij moderne umetnosti. Pred sabo sem imel toliko domiselnih prebliskov, vendar

vedno celoto, nikjer razdrobljenosti. Ne samo zadnja, tudi zgodnejša dela so bila prežeta s kozmičnim vzdušjem. Nastala so v divjem ustvarjalnem zanosu neukročene sferičnosti. Pri vseh je prisotna optimistična vizionarnost, ki je pri tipanju v neznanu ohranila neusahljivost virov in zvestobo prostoru, barvam in svetlobi do poslovičnega pramena, do zadnjega slovesa od luči."

In kakšen je bil pravzaprav Bergantov pristop pri teh interpretacijah? Označili bi ga lahko kot humanistično-eksistencialni, utemeljen v duhovni stvarnosti s smislom za transcendentno. Ni naključje, da je izбору svojih umetnostnozgodovinskih spisov in kritik, ki ga je še sam utegnil pripraviti za knjigo (izšla bo pri že omenjeni založbi Branko), dal naslov: *Umetnostna zgodovina je še vedno zgodovina duha*. Znano je, da je to načelo zagovarjal profesor češkega rodu na dunajski univerzi Max Dvorák, pri katerem je na začetku stoletja študiral umetnostno zgodovino tudi Bergantov bližnji rojak France Stele iz Tunjic pri Kamniku in temu izročilo je zavestno pripadal tudi prof. Bergant. Poudariti je tu potrebno pomen t.i. ljubljanske umetnostnozgodovinske šole, ki izhaja iz dunajske, a jo je npr. dr. Stele obogatil s kulturnogeografsko metodo. Znani so tudi napore Stanka Vurnika, umetnostnega zgodovinarja, muzikologa, etnografa in glasbenega kritika, ki je svoj *Uvod v glasbo* (Ljubljana 1929) napisal prav pod vplivom *Uvoda v umevanje likovne umetnosti* (prva izdaja, Ljubljana 1926) avtorja Izidorja Cankarja, utemeljitelja stolice za umetnostno zgodovino na filozofski fakulteti ljubljanske univerze in prav tako učenca Maxa Dvoráka.

Zavestno sem tu opozoril na stične točke v študiju likovne umetnosti in glasbene zgodovine na slovenskih tleh, tako bomo tudi laže razumeli Bergantova dvojna zanimanja. Zdi se, da ni pretirana trditev, da so ta miselna izhodišča in metodološki principi aktualni tudi danes, in zakaj ne, morda tudi pri presojanju sodobnih likovnih naporov. Pokojni profesor Bergant se je zavedal stisk sodobnega človeka, razumel je tudi stranpoti in odklone, kot je npr. nihilizem, a je kljub temu verjel v prvobitno poslanstvo umetnosti, ki naj vodi k počlovečenju ljudi vsakokratnega časa in prostora.

PUBLIKACIJA O OPERNEM PEVCU DANILU MERLAKU

ŽIVETI ZA GLASBO

V nedeljo, 28. novembra, so se v škedenjskem društvu Ivan Grbec ob 20-letnici smrti spomnili rojaka opernega pevca Danila Merlaka, kateremu so na rojstni hiši odkrili spominsko ploščo. Na društvenem sedežu so nato odprli razstavo o življenju in delu opernega pevca, ki je večinoma nastopal v ljubljanski in mariborski operi. Ob tej priložnosti so tudi predstavili lepo oblikovano publikacijo z naslovom *Oder. Šola življenja, ki jo je Danilu Merlaku posvetila muzikologinja Luisa Antonij. Knjigo, ki je bogato ilustrirana in dokumentirana z gradivom iz življenja basista Merlaka, je izdala Založba Mladika v Trstu. Med slovesnostjo v Škedenju je imel spominski govor tržaški pesnik in publicist Aleksij Pregarc. Objavljamo ga v celoti.*

Vsi mi danes oživljamo in podživljamo legendo in draž te legende je pravzaprav vloga, ki jo je Danilo Merlak odigral v njej kot njen nosilec. Jasno pa je, da bi bila ta legenda, v katero je vpeta njegova pevka genialnost, manj očarljiva, če ne bi zrasla na koščku te zemlje, tega okolja, ki je pokojnemu jubilanu ponudila izhodišča, iz katerih je črpal zavest in pogum za nič kaj lahko osebno uveljavljanje povsod tam, kjer se je kot silno obetajoč pevec pojavil. Njegovo samozaupanje izvirava prav iz okvira te legende, ki je bila locirana na trmoglavih tleh obstojnosti: na teh tleh je namreč živel prav tako trmoglavo ljudstvo, da danes nanj pomislimo lahko le z zamegleno nostalgijo romantiko.

Tisti čas, ko se je Danilo po dveletni internaciji v Nemčiji vrnil domov, pa je bil v taisti čas - za nas takratne mlade, danes že stare - res zavel nov tok romantičnega zanos, ki so ga sile zla že od začetka prve svetovne vojne pa vse do svobode po drugi svetovni vojni brzdale in dušile. Danilo je bil sin tistega časa, bil je njegova žrtev, toda bil je mlada priča in tudi delček nove zagnanosti in novih upanj, torej - sanjač. Znano pa je, da so sanjači seme in sol romantičnosti, neizprosni bojevniki z mlino na veter. Često pa sabljo ali rezilo zamenjajo s poklonom in vrtnico v roki: to je bila prava podoba našega Danila. Ni klonil pod težo za umetnost nenaklonjene dobe: v splošni triumfalizem in v oklepajočo eksistenčno stisko je vnesel srh lepote, ki jo je bil že zdavnaj odkril v svojem naravno lepem glasu. Kako naj ta božji dar razvija? Kje začeti, kje peti? To ni bilo pomembno, pomembne so bile takojšnje odločitve, zakaj zanj je bilo petje potrebno kot zrak, ki ga dihamo, kot voda za cvetje, ki ga je gojil ob hiši, kot jutranja zarja za žgolenje ljubljenskih kanarčkov na njegovem domu...

Najprej se je poizkusil v tržaškem gledališču Verdi, toda prav Trst je bil v tistih časih vse prej kot romantičen, dobri italijanski pevci so semle prihajali samo kot gostje, politika je iz Trsta naredila obrobje umetniških težanj, še težja pa je bila pot do uveljavitve za zavednega rojaka in Slovenca. Njegova sla po petju ga je najprej popeljala v Split, a takoj nato v Maribor, kjer so mu bile v štirih sezonah zaupane najzahtevnejše basovske vloge tamkajšnjega repertoarja - in zrelost je bila tu, tudi na koncertnih odrih. Z naravnim igralskim darom in izpiljeno pevsko tehniko je po letu 1952 zakraljeval na odru ljubljanske opere, kjer je neumorno razdal poslušalcem vse, kar je njegov bas "chantant", kot so ga bili označili, zmogel; vse, praktično ob vsaki uri. Dobro se spomnim, ka-

Zaccaria v Verdijevem Nabuccu

ko mi je neki igralski kolega, ki pa je bil obenem zborovalec v Operi, nekega popoldneva pred vajo pripovedoval, da je bil z Danilom do jutra v Slonu in ga nikakor ni mogel napotiti k počitku pred poznopopolodansko predstavo. Bonvivant, visoki bas "chantant" je samoironično ugotavljal, da bi mu za še boljše peetje služili dve taki skupni jutri. Življenje je Danilo pač zajemal s polno žlico, z zanesenjaštvom umetnika dobe, ki se je za umetnike njegovega tipa iztekala; doba, ki ni poznala mere in meril ne sponzorjev ne sindikalnih norm ne duhovnega manijevstva, doba, ki nam je rojevala požrtvovalne in predane ljudi. Če samo pomislimo na naše domače gledališčnike, ki so vsako podeželsko odrsko luknjo zapolnjevali s čarom naše čvrste poustvarjalnosti: obrobje ni obstajalo, treba je bilo delati tu in zdaj! Tudi Škedenj je bilo takrat močno središče delovanja (o tem bi vedela tako Modest Sancin kot Ivan Grbec marsikaj povedati!). In Danilu se je po Škedenju tožilo, po takratnem Škedenju namreč, po takratnih Škedenjih, po domu, kjer je poleg svoje običajne navezanosti na drobne reči v tem domu znal zasejati tudi klico umetnosti, ki se je kasneje razbohotila zlasti v hčerki Nevi.

Kako je naše mesto upoštevalo svoje umetnike, zlasti slovenske? Zavračajoče, mačehovsko. In vendar so bili taisti tudi njegovi pristni sinovi! Ni jih znalo zadržati doma, ni jih znalo zasvojiti, saj po umetniškem profilu sploh ni bilo tedaj basa solpevca, ki bi ga lahko postavili ob bok današnjega jublanta, če izvzamemo Andrea Mongellija. Če dodamo tudi kasnejšo generacijo pevcev, kot so Košta, Sancin, Jankovičeva, pa zborovodjo Daneua (naj mi prisotni oprostijo nevednost, s katero lahko oškodujem še marsikoga), nam ti primeri prikazujejo sila pomanjkljiv posluh za naše gore liste.

Toda Danilo tega mesta ni zasovražil, nasprotno, stalno in trmasto se je vračal vanj, ker je čutil, da je del njega, da je iz njega vsrkaval tisto nezamisljivo mediteransko barvitost glasu, s katerim je očaral predalpski in ostali svet. Poslednjič se je v Trst in v svoj Škedenj vrnil prav takrat, ko se mu je zdravje zamajalo in ko je morda še upal, da bo tu zbral moči, si nabral energij za tako dolgo zaželeno življenjsko vlogo Borisa Godunova. Ni mu bilo to dano, "ni se mi posrečilo, pa drugič", kakor bi on samoironično povedal - in omahnil je v naročje svojih dragih: odpadel je poznopoletni list na svoje oboževano cvetje, med žgolenjem ljubljenskih ptic.

Danes je tu pred nami ta list ozelel. Položimo ga v najdražjo spominsko knjigo, pošteno pa bi bilo, ko bi se mu tudi naše mesto za njegovo privrženost in umetniško pričevanje zanj oddolžilo na okusen in dostojanstven način - da bi le ta drobna legenda ne utonila v pozabo.

ANGLEŠKA KNJIGA IVANA
KOBALA

Ivan Kobal izhaja s Planine pri Ajdovščini, vendar živi po drugi vojni vsa leta v Avstraliji. Pred kakim letom je Goriška Mohorjeva izdala njegovo knjigo o možeh, ki so v avstralskih snežnih gorah (Snowy) gradili sistem jezov in elektrarn. Prihajali so z vseh strani Evrope, največ kot begunci pred komunističnimi režimi. Svoje takratno delo je bistveno izpopolnil in ga sedaj izdal v angleščini pod naslovom *The Snowy, Cradle of a New Australia* (Snowy, zibelka nove Avstralije; 320 strani, 1999); v njem je več lepih dokumentarnih fotografij.

Nova knjiga, napisana v angleščini, spada med tista dela slovenske književnosti, ki so in ki še nastajajo v svetu. Izjema je bil le Louis Adamič, slovenski pisatelj v ZDA, ki je napisal o jugoslovanskem maršalu Titu posebno knjigo (*The Eagle and the Roosts*), zato so ga omenjali tudi v šolskih učbenikih.

V svetu je veliko potomcev slovenskih izseljencev, ki jezika svojih staršev in starih staršev ne znajo več, ven-

.....

POMOČ LJUDEM V STISKI

VRŠTA POBUD TRŽAŠKE KARITAS

Škofijska Karitas v Trstu tudi v zadnjem obdobju letošnjega leta ne miruje. V njenem okviru je oz. bo stekla vrsta pobud, namenjenih pomoči potrebnim.

Od ponedeljka, 13. t.m., bo jedilnica v ul. Felice Venezian odprta ob ponedeljkih in četrtek od 15. do 18. ure; to z namenom, da se osebami z ekonomskimi težavami in predvsem tistim, ki so brez lastnega doma, nudi vsaj nekajurno toplo zavetje, pa tudi družba v teh mrzlih zimskih dneh. Za zdaj bo jedilnica odprta, kot rečeno, le ob ponedeljkih in četrtek od 15. do 18. ure, morda pa se bodo v prihodnje odločili za več dni na teden.

Druga pobuda, ki že poteka v tem adventnem času, je tradicionalni *Advent ljubezni*, ki pa je tokrat združen s pripravo na jubilejno leto 2000. Tako se pobuda letos imenuje *Advent 1999 - Božič 2000: leto ljubezni*; pri njej se poudarja zlasti pomen vračanja, sprave, soudeležbe in svobode. Tržaška Karitas pri tem opozarja zlasti na dva dejavnika: pozornost je treba posvečati krajevnim primerom revščine, ko ljudje ne utegnejo ali utegnejo z veliko te-

žavo plačevati npr. najemnino za stanovanje, stroške za luč, plin in vodo in zdravstvene stroške. Pri tem je Karitas sporočila tudi vsote, ki jih je porabila za pomoč v tem smislu, in sicer v zadnjem triletnem (1996, 1997 in 1998). Leta 1996 je potrosila 59.709.034 lir (32.425.350 lir za stroške Acegas, 21.954.134 lir za najemnine, 5.329.550 lir za zdravstvene stroške), leto kasneje kar 66.509.910 lir (20.147.225 lir za stroške Acegas, 26.599.635 lir za najemnine, 19.763.050 lir za zdravstvene stroške), leta 1998 pa 94.706.310 lir (34.259.070 lir za stroške Acegas, 49.249.080 lir za najemnine in 11.198.160 lir za zdravstvene stroške).

V okviru *Adventa ljubezni* pa zbira Karitas poleg tega tudi rjuhe, plahte, brisače, prte, prtice ipd. za zavetišče Stella del mare (Morska zvezda), ki je namenjeno materam v težavah z otroki in osamljenim otrokom.

RAZSTAVA KAMEN V NABREŽINI

SLAVOSPEV DOMAČIM KAMNOSEKOM V GRUDNOVI ROJSTNI HIŠI

Slovensko kulturno društvo Igo Gruden je v sodelovanju in pod pokroviteljstvom občine Devin-Nabrežina, Kraške gorske skupnosti in Zadrugne kraške banke v petek, 3. t.m., odprlo v Nabrežini že osmo tradicionalno razstavo kamnitih izdelkov *Kamen...*

"Kako bi bil vesel pesnik Igo Gruden, če bi si lahko v svoji rojstni hiši ogledal to umetniško razstavo!" Tako uvodoma piše nabrežinska podžupanja in odbornica za kulturo Mariza Škerk v zgibanki razstave *Kamen...*, ki je po dolgih letih tavanja po neprimernih in že pretesnih prostorih končno dobila tudi pravo razstavno mesto v Grudnovi hiši.

Prav njemu, domačemu pesniku Igu Grudnu, se istoimensko slovensko kulturno društvo poklanja s to razstavo, saj je bil nabrežinski pesnik močno navezan na to kamnito kraško deželo in zlasti na kamnoseke, ki so se v nemogočih razmerah in ob vsakem vremenu trudili v krajevnih kamnolomih ter ponesli sloves domačega marmorja v svet. Tradicijo nekdanjih kamnosekov sedaj nadaljujejo njihovi potomci, v glavnem mladi in z umetniško žilico navdahnjeni obrtniki, ki spreminjajo mrzle bloke marmorja v umetnine, ki imajo svojo dušo.

Razstavljalcev je letos več kot 30, od katerih, kar je tudi prijetna novost tokratne raz-

FOTO KROMA

stave, približno tretjina iz Slovenije, nekateri z Goriškega in iz Furlanije, večina pa je kraških kamnosekov in obrtnikov, oblikovalcev kamna zlasti v prostem času, ko dajo duška svoji domišljiji in ustvarjalnosti. Med temi so že daleč naokrog priznana imena, kot so Pavel Hrovatin, Tomaž Caharija, Peter Škarbar, Andrej Mer-

vic, Igor Marušič in še bi lahko naštevali.

Več je razlogov, da si razstavo ogledamo. Odprta bo do nedelje, 12. t.m., ob delavnikih od 17. do 20. ure in ob praznikih od desetih do polne ter od 15. do 20. ure v rojstni hiši Iga Grudna sredi Nabrežine.

ALPIN

ZBOR JACOBUS GALLUS

9. BOŽIČNA REVIIJA

Po uspešnem nastopu na tekmovanju Corovivo oktobra letos in nedavnem nastopu na slovesnosti ob 90-letnici Glasbene matice se zbor Jacobus Gallus pripravlja na svojo tradicionalno decembrsko pobudo, in sicer Zborovsko božično revijo.

Revija je letos prišla do devete izvedbe, saj je prvič stekla leta 1991, od takrat do danes pa je na njej nastopilo več uglednih in kakovostnih zborovskih sestavov, kot npr. Ljubljanski madrigalisti, Mešani pevski zbor Obala iz Kopra, zbor Hrast iz Doberdoba in drugi. Revijo prireja zbor Jacobus Gallus vsako leto v eni od cerkva na Tržaškem (leta 1993 je izjemno potekala v Marijinem domu pri Sv. Ivanu). Letos bo revija v župnijski cerkvi sv. Urha v Dolini, in sicer v nedeljo, 12. t.m., z zače-

tkom ob 18. uri. Poleg zbora Jacobus Gallus, ki bo nastopil pod taktirko Janka Bana, bosta revijo oblikovala še sestava iz Slovenije: gre za Komorni mešani zbor iz Postojne, ki ga vodi Matej Penko, in za kvintet Ventus iz Vipave, katerega umetniški vodja je Vlasta Lavrenčič. Na sporedu bodo ljudske in umetne skladbe pretežno nabožnega značaja, osredotočene na božični čas, različnih slovenskih in tujih avtorjev iz različnih obdobj.

TRŽAŠKA PREDSTAVITEV AGNELETOVEGA ZBORNIKA

V sredo, 24. novembra, so v Narodni in študijski knjižnici v Trstu predstavili zbornik *Josip Agneletto, slovenski kulturnik in politik v Istri in Trstu*. V zborniku, ki je izšel pri knjižnici Annales v Kopru, so zaobjeti prispevki s posveta, ki je bil 18. aprila 1998 v Trstu. Na predstavitvi so spregovorili Milan Pahor, Darko Darovec in Brančo Marušič. Iz predstavitvenih besed je bilo razbrati, da je bil Agneletto ena prvih avtohtonih slovenskih političnih osebnosti v Istri.

PRVI ZVEZEK GALERIJE IMAGINAIRE

V sredo, 24. novembra, so v Narodnem domu v Trstu predstavili prvi zvezek *Galerije Imaginaire*. Gre za nekakšno "galerijo v malem", v kateri so zbrana likovna dela Gustava Gnamuša, Marjana Kravosa, Sergia Scabarja in Giorgia Valvassorija, ki so nastala po navdihu teksta francoskega filozofa Jeana-Luca Mariona. O tem so spregovorili Franko Vecchiet, Laura Safran in Gregor Podnar ter predsednik združenja Galerija Imaginaire Ivo Panjek in prof. Marija Pirjevec v imenu oddelka za slovenistiko pri Visoki šoli za prevajalce in tolmače.

V TRŽAŠKI KNJIGARNI

MOHORJEVKE PREDSTAVILI TUDI V TRSTU

FOTO KROMA

Knjižni dar Goriške Mohorjeve družbe za leto 2000 so v sredo, 1. t.m., predstavili tudi v Tržaški knjigarni.

Po uvodnem pozdravu upravnika knjigarne Igorja Starca je paket knjig GMD predstavil tajnik Goriške Mohorjeve družbe Marko Tavčar. Kot je znano, ponuja založba tradicionalni koledar, zbornik zapisov o življenju in delu slovenskega skupnosti pri nas, zatem pa še knjigo o An-

dreju Čebokliju, pisatelju iz Kreda, ki jo je uredila Rozina Švent, spomine Slavka Tute z naslovom *Cena za svobodo* in knjigo otroških pravljic Anemarije Volk Zlobec z naslovom *Najlepši letni čas*.

Posamezne knjige so uredili urednik koledarja dr. Jože Markuža, ki je spregovoril o zapisih 70 piscev, ki so v koledar prispevali še večje število zapisov o življenju in delu Slovencev na Tržaš-

kem, Goriškem in v Beneški Sloveniji; prof. Zora Tavčar je spregovorila o knjigi Andreja Čeboklija, Vera in Igor Tuta o knjigi *Cena za svobodo* ter Anemarije Volk Zlobec o svojem *Najlepšem letnem času*, knjigi za male in velike. Na predstavitvi, ki se je udeležilo lepo število ljudi, smo se prepričali, da gre za zelo kakovostno in zanimivo knjižno zbirko.

IN MEMORIAM

GIORGIO MILOŠEVIĆ

V soboto, 4. t.m., so na srbsko-pravoslavnem delu tržaškega pokopališča pri Sv. Ani v ožjem krogu pokopali časnikarja Giorgia Miloševića. Pred petimi meseci ga je napadla zahrbtna bolezen, s katero se je pogumno soočal, a ji je na koncu podlegel v 76. letu starosti. Zapušča ženo in tri sinove.

Giorgio Milošević je bil štirideset let časnikar na deželnem sedežu RAI v Trstu, najprej v slovenskem in nato v italijanskem uredništvu. Bil je ugleden predstavnik srbske pravoslavne občine v Trstu, kateri je za nekaj let predsedoval, zadnja leta pa je bil njen častni predsednik. Do zadnjega je bil tudi aktiven član časnikarskih stanovskih organizacij na deželni in vsedrjavni ravni, zlasti dopolnilne zdravstvene blagajne Casagit, vodenju katere se je ravno zaradi bolezni odpovedal le pred nekaj meseci. Pri svojem delovanju se je razdaljal v skrbi za kolege v stiski.

Kot že rečeno, je bil Milošević zelo dejaven v okviru tržaške srbsko-pravoslavne skupnosti. Že pred drugo svetovno vojno je zaradi svoje nadarjenosti prejel štipendijo, ki mu je omogočila šolanje tudi v Beogradu. Giorgio Milošević je bil desetletja prava duša srbske skupnosti. V številnih publikacijah, katerih avtor je bil, je posredoval bogastvo srbske kulturne dediščine v Trstu. Bil je velik pobudnik ekumenskega dialoga in je vzdrževal tesne stike s predstavniki vseh veroizpovedi ter bil organizator srečanj v znamenju dialoga.

Bil je prijatelj Slovencev in je s tem v zvezi odločno pripomogel k temu, da se bratske vezi niso pretrgale ob težkih preizkušnjah. Kot demokrat in vernik je z navdušenjem spremljal gibanje srbskega prerojenja in bil globoko prizadet ob težkih preizkušnjah svojega naroda. Pevci ekumenskega zbora v srbsko-pravoslavni cerkvi sv. Spiridona v Trstu (zbor sestavljajo pevci različnih narodnosti) ga bodo prav gotovo ohranili v lepem spominu, saj se je z njimi pogosto srečeval (zlasti ob nedeljah je pogosto zahajal na kor) in nudil prijetno družbo.

Za Giorgia Miloševića sta bili značilni velika človeškost in globoka srčna kultura. Bil je pravi človek sožitja in strpnosti v Trstu, kjer se srečujejo različne narodnosti, kulture in veroizpovedi, a kjer je - zlasti v polpretekli zgodovini - žal prevečkrat prišlo do sporov in sovraštva.

Spominu na uglednega kolego in prijatelja Giorgia Miloševića se klanja tudi uredništvo Novega glasa, ki hudo prizadeti družini izreka iskreno in občuteno sožalje.

50-LETNICA MePZ MAČKOLJE

"DOBER VEČER, BOG DAJ!"

IVAN ŽERJAL

Predstavitelj knjige v četrtek, 2. decembra (nanjo se nanaša fotografski posnetek), ter nedeljski slavnostni koncert s predstavitev zgoščen-

Tako se je glasil naslov slavnostnega koncerta Mešanega pevskega zbora Mačkolje ob 50-letnici neprekinjenega delovanja, ki je bil v nedeljo, 5. decembra, v gledališču France Prešeren v Boljuncu. Ob okroglem jubileju sta izšli tudi istoimenska zgoščenka in priložnostna publikacija Ljube Smotlak z naslovom *Naša pesem je srca odmev*.

FOTO KROMA

ke sta bila namreč kronanje praznovanja visokega zborovega jubileja. Ne smemo pozabiti niti na letošnji poletni pevski maraton, ki je privabil veliko število slovenskih zborov s Tržaškega.

Polna dvorana boljunskega gledališča in mačkoljanski zbor, ki ga sestavljajo pretežno mladi pevci, sta prav gotovo dala prav besedam slavnostnega govornika Janka Bana, ki je ugotovil, da je zborovstvo še vedno živo pri nas in v svetu kljub hudi konkurenci. Pojavljajo se tudi nove

možnosti opiranja na glasbeno ustvarjanje, obujata in obnavljata se domača glasba in amatersko udejstvovanje. Pesem, je še dejal Janko Ban, pa je "srca odmev", je bogata z občutki: kdor poje, dvakrat moli oziroma zlo ne misli. Tudi stvarnost je namreč odsev idej in občutkov. Če so te ideje pozitivne, bomo realnost lahko spremenili v nekaj boljšega.

To so ugotovitve, ki jih mačkoljanski pevci in pevke z dirigentom Ivom Lešnikom prav dobro poznajo. Na ne-

deljskem koncertu (ki je bil pravzaprav bolj slovesna proslava) je člane zbora enega po enem priklicala na oder povezovalka Martina Slavec. 33 pevk in pevcev je podalo izbor pesmi, ki jih je zbor naštudiral v svoji 50-letni zgodovini: spored je obsegal tako nabožne kot posvetne skladbe slovenskih in tujih avtorjev iz različnih obdobij. Veliko zapetih pesmi najdemo tudi na prvi zgoščenki MePZ Mačkolje *Dober večer, Bog daj!*, o kateri je spregovoril Marjan Smotlak. Snemanje je

potekalo junija in oktobra letos, na zgoščenki pa je trinajst pesmi, ki so postale neizbrisna sled zbora in pevske tradicije.

Priljubljenost mačkoljanskega zbora so potrdile tudi številne čestitke. Omenimo naj dolinskega župana Borisa Pangerca in podžupanja Fulvio Premolin, škofovega vikarja msgr. Franca Vončino, predsednika Slovenske prosvete Marija Maverja, predstavnic Zveze cerkvenih pevskih zborov Berto Vremec in predstavnike številnih zborov in društev s Tržaškega in zlasti iz Brega. Mačkoljanski pevci niso pozabili niti na svoji najstarejši članici, Otilijo Smotlak in Amalijo Smotlak, ki sta prejeli priznanje. V polstoletni zgodovini je zbor vodilo kar enajst dirigentov. Pet od le-teh (Dalca Šturman, Dušan Jakomin, Humbert Mamolo, Zorko Harej in Nace Duh) je stopilo na oder in zbor je zapel pod njihovim vodstvom. Zahvala in priznanje sta šla tudi predsedniku PD Mačkolje Branku Slavcu in dirigentu Ivu Lešniku, pa tudi Ljubi Smotlak, avtorici priložnostne knjige *Naša pesem je srca odmev*. Knjigo so, kot že rečeno, predstavili v četrtek, 2. t.m., v srenjski hiši v Mačkoljah, in je dragocen in bogato opremljen dokument o zgodovini in delovanju mačkoljanskega zbora, ki je v polstoletnem obdobju npr. naštudiral 310 nabožnih in 186 posvetnih pesmi.

OBVESTILA

PRI UPRAVI Novega glasa v Trstu, ul. Donizetti 3, četrto nadstropje, tel. 040 365473, so na razpolago programi potovanja NG v Egipt. Čas za vpis je do 30. t.m. Pri vpisu je treba dati na račun 300.000 lir. Vpišite se čimprej!

TRŽAŠKO TAJNIŠTVO Sindikata slovenske šole obvešča osebe, ki so se prijavile na redni natečaj za dosego usposobljenosti za poučevanje na osnovnih šolah, da bo potekal pisni izpit 10. decembra letos ob 8. uri na sedežu šole Ž. Zois, Vrdelska cesta, 13/2. Interesenti naj se predstavijo z veljavnim osebnim dokumentom.

V OKVIRU Gledališkega vrtljaka bo v nedeljo, 12. decembra, ob 17. uri gostovalo v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu Kulturno društvo Svoboda iz Deskel s predstavo *Cipek in Capek*. Režija Mojca Petelin.

ZBOR JACOBUS Gallus prireja v nedeljo, 12. decembra, ob 18. uri v cerkvi sv. Urha v Dolini 9. Zborovsko božično revijo. Nastopajo: zbor J. Gallus, Komorni mešani zbor Postojna in kvintet Ventus Vipava. Vabljeni!

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi 13. t.m. na razgovor na temo *Slovenski arhivi*. Ob izidu monumentalnega Vodnika po fondih ARS bo med nami direktor Arhiva R Slovenije mag. Vladimir Žumer. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, z začetkom ob 20.30.

TRŽAŠKO TAJNIŠTVO Sindikata slovenske šole sklicuje ter vlučno vabi svoje člane na izredni občni zbor za prilagoditev statuta obstoječi zakonodaji. Izredni občni zbor bo v torek, 14. decembra, v sejni dvorani Za-

družne kraške banke na Opčinah, ul. Ricreatorio, ob 17. uri v prvem ter ob 17.30 v drugem sklicanju.

VSREDO, 15. decembra, bo ob 20. uri v župnijski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca. G. Anton Bedenčič bo predaval o jubileju 2000. Sledili bodo razgovor, diapozitivi in družabnost. Vabljeni!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca topla vabi k duhovni pripravi na Božič in na prihod jubilejnega leta 2000, ki bo v petek, 17. decembra, ob 16. uri pri šolskih sestrah v ul. Delle Doccie 34 pri Sv. Ivanu v Trstu.

SLOVENSKO STALNO gledališče. V torek, 21., in v sredo, 22. decembra, ob 20.30, gostovanje izven abonmaja: Rade Šerbedžija *Do zadnjega diha*, večer šansonov in poezije. V hrvaščini, slovenščini in italijanščini. Izjemno gostovanje enega največjih igralcev bivše Jugoslavije, dobitnika Zlatega leva za najboljšo vlogo v filmu *Pred dežjem* M. Mančevskega in interpreta v številnih filmih svetovnega slovesa. Prodaja vstopnic vsak delavnik od 10. do 14. ure pri blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, tel. 040 362542.

DAROVI

NAMESTO CVETJA na grob Milka Cibica daruje nečakinja Slavica 25.000 lir za Sklad Mitja Čuk in 25.000 lir za Skupnost Družina Opčine.

V SPOMIN na moža Mirka in ostale svoje rajne daruje ga. Slavica Košuta 30.000 lir za Novi glas.

ZA KARITAS v Ajdovščini: N.N. 10.000; N.N. 30.000; A.G. 50.000 lir.

PREDSTAVITEV ZBIRKE IN RAZSTAVA DEL EDIJA ŽERJALA

ZBORI IN SAMOSPEVI STANETA MALIČA

Pred časom je Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta izdala novo pesmarico, v kateri je zbranih dvajset zborov in samospevov Staneta Maliča. V soboto, 4. t.m., so v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah tudi uradno predstavili zbirko na prijetnem večeru, na katerem so bile na ogled tudi publikacije ZCPZ (od zbirk do zbornikov in zgibank), ki jih je opremil umetnik Edi Žerjal.

Dobro obiskani večer, ki ga je povezoval Marko Tavčar in na katerem so tudi podelili zbirke Maličevim svojcem, so oblikovali domači cerkveni pevski zbor Sv. Jernej pod vodstvom Janka Bana, tercet Ver laetum (umetniški vodja Rossana Paliaga) ter sopranistki Matejka Bukavec in Mojca Milič ob klavirski spremljavi Tamare Ražem.

Po pozdravu predsednika društva Finžgarjev dom Marija Maverja sta o skladatelju, čigar 15-letnico smrti obhajamo ravno v teh dneh, spregovorila openski kaplan in dirigent Franc Pohajač in predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej.

G. Pohajač se je osredotočil predvsem na Maličovo vzgojno in pedagoško delo, saj je vrsto let poučeval klavir in harmoniko na openski podružnici Slovenske glasbene šole v prostorih Finžgarjevega doma. Imel je izjemno občutljivo držo do vsakega gojenca, iz njegove šole pa so izšli tudi člani uspešnih ansamblov. Malič, je dejal g. Pohajač, ni bil človek, ki bi silil v ospredje, in je bil pozoren na to, kar človeka plemeniti, osrečuje in navdušuje, da postane pozoren na glasbo. Kljub udarcem usode je ostal

FOTO KROMA

zvest umetnosti in slovenstvu. Govornik je predlagal, naj se napiše njegov podrobnejši življenjepis in ponatisne celoten njegov opus, pa tudi naj se po njem poimenuje soba v openskem župnišču, kjer vadi zbor Sv. Jernej.

Dr. Zorko Harej je dejal, da je s pričujočo zbirko glavnina Maličevega opusa že objavljena. Skladbe, ki jih je Malič pisal, je še dejal dr. Harej, so vedno aktualne. Govornik je orisal skladatelja kot "samotnega jezdeca", ki je potreboval spodbudo, da je začel pisati. Največ njegovih del sega v obdobje, ko je vodil openski cerkveni zbor: veliko je nabožnih skladb

(npr. maše in očenaši), pa tudi svetnih, zlasti za mešane pevske zборе. Pisal je tudi samospeve, saj je dobro poznal človeški glas, a tudi klavirsko igro.

O stvaritvah slikarja Edija Žerjala je spregovorila prof. Jasna Merku, ki je dejala, da postane pri Žerjalu umetnost totalni pojem, ker zaobjema širši pojem likovnosti in se približuje ostalim oblikam umetnosti. Umetnik je sprejel izziv časa in prostora; pri publikacijah, ki jih je oblikoval, pa so njegove rešitve sad globlje razmišljanja vsebine ter so zelo zrele in izrazno nabite.

IŽ

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

gostovanje Prešernovega gledališča - Kranj

Svetlana Makarovič

TETA MAGDA

REŽIJA Dušan Mlakar

V petek, 10. decembra, ob 20.30 abonma red A in D;
v soboto, 11. decembra, ob 20.30 abonma red B, E in F;
v nedeljo, 12. decembra, ob 16. uri abonma red C.

PONOVITVI V GORICI - Kulturni dom, ul. Brass 20:
v ponedeljek, 13. decembra, ob 20.30 abonma red A;
v torek, 14. decembra, ob 20.30 abonma red B.

SKD IGO GRUDEN NABREŽINA

pod pokroviteljstvom in v sodelovanju z
OBČINO DEVIN-NABREŽINA
in KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO

in s sodelovanjem
ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

KAMEN...

VIII. razstava kamnitih izdelkov in skulptur

Do nedelje, 12. decembra 1999.

URNIK: delavniki od 17. do 20. ure, prazniki od 10. do 12., od 15. do 20. ure.

Kamnarska hiša Igo Gruden v Nabrežini - Nabrežina center 158

V SODELOVANJU Z ZSKD IN PODJETJEM
ACTIVA INTERNATIONAL S.r.l.

TK TRŽAŠKA KNJIGARNA

ZA VAŠA BOŽIČNA DARILA IZDELKI DOMAČE
IN UMETNIŠKE OBRTI, SLIKE IN GRAFIKE.
V DECEMBRU PROMOCIJA SLOVENSKE KNJIGE

Trst, ul. sv. Frančiška 20, tel. 040 635954, fax 040 635969, e-mail: tklibris@tin.it

VEČER KROŽKA ANTON GREGORČIČ

ITALIJANSKI POLITIKI O SLOVENSKE MANJŠINI

Krožek za družbeno-politična vprašanja Anton Gregorčič je v petek, 3. t.m., priredil večer, na katerem so sodelovali trije levosredinski veljaki, občinski svetovalci v Gorici, in sicer Ario Rupeni za Ljudsko stranko, Bruno Crocetti za Demokrate in Alessandro Bon za Zelene, medtem ko je srečanje koordinirala predstavica krožka Erika Jalbar.

Italijanski gostje so imeli najprej "nalogo", da v svojih krajših posegih spregovorijo o tem, kako pojmujejo vlogo slovenske narodnostne skupnosti v širšem goriškem družbenem in političnem kontekstu, vsak posebej pa je nadalje povedal, kako pozna našo stvarnost, probleme in zahteve oz. kako gleda nanje. Najpomembnejši del večera

pa se je začel v drugem delu, ko je slovenska in italijanska publika sodelovala z vprašanji, razmišljanji in daljšimi posegi. Večer je potekal v zelo prijateljskem in sproščnem vzdušju, saj so omenjeni politiki govorili neposredno, iz občinstva pa so se oglasili številni, tudi različni glasovi, tako da je večer trajal do pozne ure.

Prisotni so podčrtali pomembnost pri odnosu do slovenske stvarnosti, pomembno vlogo, ki bi jo morala odigravati naša skupnost v delikatnem prehodnem obdobju do vstopa Slovenije v Evropsko zvezo, nemalo pozornosti je bilo namenjene specifičnim političnim problemom in izzivom, ki čakajo Gorico in našo deželo v prihodnjih letih.

DRUŠTVO TRŽIČ PREDSTAVLJA NAŠ KOLEDAR

KOLEDAR SPOMINA IN SPODBUD

Balon otroške razigranosti nosi med oblake hrepenenje po sreči, miru in veselju. To želi vsakemu našemu otroku društvo Tržič, ki je v prvih treh dneh decembra predstavilo lep, zanimiv in koristen priročnik *Naš koledar za leto 2000* v Trstu, Gorici in nazadnje na miklavževanju društva Jadro v Tržiču. Gre za prvo publikacijo društva; njegovi člani, ki dobro vedo, kakšno težo imajo otroci in mladi za prihodnost našega naroda, so jo želeli posvetiti prav zamejskim otrokom.

Na predstavitvi v sejni dvorani goriške pokrajine je predsednica društva Bernardka Radetič pohvalila delo vzgojiteljic iz Laškega za knjigo, ki hoče biti prijetna spremljevalka otrok skozi vse leto. Poleg Nadie Žerjal, Magde Pertot, Marije Cigoj in Lucie Germani jim je bila v veliko pomoč lektorica prof. Lučana Budal s svojimi "zlata vrednimi naveti". Živobarvne ilustracije pa so delo učencev osnovne šole v Romjanu. Prof. Budalova je nazorno orisala delo in povedala, da gre za koledar spomina in spodbud za nadaljnje iskanje, saj vsebuje vrsto enciklopedično izčrpnih podatkov o pesnikih in pisateljih, izumiteljih in zgodovinskih osebnostih ter dogod-

kih, ki lahko vsakomur povedo kaj. Jasna in strokovna beseda Marije Cigoj razkriva bogati svet metaljev, zbranih pa je tudi nekaj "zlatih resnic" blaženega A.M. Slomška, ki lahko usmerjajo otroke na zanesljivo pot. Sploh so si avtorji koledarja zamislili delo, prežeto s takimi življenjskimi modrostmi, ki so dojemljive tudi najmanjšim, saj na preprost način govorijo o prijateljstvu, čudežni moči narasmeha, zmernosti, marljivosti, zaupanju, poštenosti, vztrajnosti... Bogati zapis *Čemu se učimo?* želi biti posebna popotnica učencem z željo, da bi se vzgajali v značajne osebnosti z zdravo pametjo in poštenim srcem. Prisotni so tudi krajše in zabavne slovnične vaje, lep izbor ljudskih pregovorov, smešnice za prosti čas, pravljičica Nadie Žerjal

o čarovnici Čičipači in nekaj poezij; poleg Prešerna ob skorajšnji 200-letnici rojstva, Široka in Gregorčiča blesti z neposrednim sporočilom v šestih otroški poezijah Srečko Kosovel. Nekaj odlomkov sta na predstavitvi prebrala mala Matija in Danijel.

Skupno z društvom Tržič se veselimo nove izdaje, ki sta jo podprli goriška pokrajinska uprava in tržiška občinska uprava, hkrati pa izražamo upanje, da bodo temu koledarju sledili tudi drugi. Z njegovo pomočjo naj naši otroci res prestopijo prag tisočletja kulturno bolj osveščeni in s trdnjšo narodnostno zavestjo. Upati smemo, da bodo semena padla na rodovitna tla in da bodo v otrocih obrodivla sadove zdrave in pokončne značajnosti.

DD

KNJIŽNA NOVOST

SPOMINI IN OBČUTKI Z MEJE

V knjigarnah so lepe knjižice z naslovi *Parole, Gocce infrante, Icone, Contratto mortale* že doma. Prve tri so zbirke poezij, medtem ko prinaša zadnja kratko prozo, njih avtor pa je Antonia Klavdija Vončina, dolgoletna profesorica italijanskega jezika in kulture na slovenskem klasičnem liceju v Gorici. Oktobra sta prišli med bralce še dve njeni knjigi, sicer italijanska in slovenska izdaja avtobiografske pripovedi *Confine orientale 1945-1991* oz. *Meja na vzhodu 1945-1991*. Redkokdaj vidimo, da se pojavi knjiga istočasno v dveh jezikih in dveh izdajah. Med branjem pa se človeku posveti, ko prepozna v Vončininem pisanju žlahtnega duha klasikov slovenske in italijanske književnosti.

Dne 3. t.m. je bila v goriškem Kulturnem domu predstavitev tega zadnjega dela. Na literarno srečanje so bili vabljeni predvsem člani Kmečke banke, ki je z odkupom deleža knjig odločilno prispevala k izdaji slovenske različice in jo namenila v poseben dar ob 90-letnici lastnega obstoja. Prišli pa so še številni drugi ljudje. Pritegnila jih je tenkočutna goriška književnica, ki je svoja besedila doslej pisala le v italijanščini. Z veseljem so sprejeli knjigo v slovenščini; za prevod je namreč poskrbela avtorica sama. V imenu Kmečke banke je pozdravil predsednik upravnega sveta Diego Marvin, o knjigi je z živimi mislimi govoril Aleš Doktorič, izbrane odlomke pa brala Nikla Panizon. Pisateljica je kljub svoji zadržanosti le povedala nekaj o sebi, srečanje pa je sklenil predstavnik založbe Ibiskos iz Empolija, kjer sta knjigi izšli.

IDE

SLOVENSKA KONZULTA NA GORIŠKI OBČINI

PROBLEM SLOVENSKE ŠOLE

Prejšnjo sredo se je ponovno sestala konzulta za slovensko manjšino v goriški občini. Predsednik dr. Damjan Paulin je uvedel sejo, na kateri je najprej spregovorila odbornica za šolstvo ga. M. Francioso in orisala sedanji položaj slovenskih šol v naši občini. Na dnevnem redu je bila najprej razprava o naših šolskih vprašanjih, zlasti lokacij nekaterih šol. Odbornica za šolstvo je med drugim izjavila, da se bo goriška občina skušala izogniti stalnim selitvam teh šol. Potrdila je tudi, da se bo v kratkem uredila situacija srednje

šole Ivan Trinko. Seveda bo treba postopno tudi iskati rešitev za obvezne šole v smislu nove reforme, ki predvideva sedemletni šolski potek.

Na seji je bilo še več drugih zadev. Večina članov konzulte je zavrnila negativno zdržanje dveh članov (ki predstavljata Severno ligo oz. gibanje Forza Italia), ki sta se sklenila začasnoma umakniti iz tega organa. Obenem je konzulta izrekla solidarnost predsedniku, ki ga zlasti napada določen slovenski tisk, izraz prej omenjenih članov.

GALERIJA ARS V KATOLIŠKI KNJIGARNI

TRI SLOVENSKE UMETNICE-ZDOMKE

Tri slovenske umetnice, Rozalija Knez Saule, Tamara Burmicky-Taya in Maja Pogačnik se predstavljajo s svojimi likovnimi deli v galeriji Ars v Katoliški knjigarni na Travniku. Razstavo so slovesno odprli v petek, 19. novembra, in bo na ogled vse do 15. decembra med obratovanjem knjigarnice. O umetnicah je po pozdravu predsednice društva Ars prof. Lučane Budal in po glasbeni točki prof. Fabia Devetaka, ki je zaigral na flavto Ajdičevo otožno skladbo *Zvočni pejsaž*, spregovoril prof. Joško Vetrh, ki je med drugim dejal, da je vsem trem slovenskim umetnicam predvsem skupno to, da nobena več ne živi v domovini.

Maja Pogačnik se je rodila v Kranju, živi in dela pa v Avstriji, kjer je na Dunaju tudi dokončala podpilomski študij slikarstva. Za njeno slikarstvo je značilna velika povezanost s kitajskimi meditativnimi oblikami gibanja, ki jih slikarka prenaša tudi na platno s plastičnimi potezami. Za njene slike sta značilni poduhovljenost in elementarnost likovnega izražanja.

Rozalija Knez-Saule se je rodila v Topolovcu v slovenski Istri, a že od leta 1964 živi

in dela na Švedskem. Umetnici je prihod v Gorico preprečilo slabo vreme, saj je prišla na dan slovesne otvoritve skupinske razstave že do Razdrtega, kjer pa se je morala obrniti; cesto na rebrnicah so namreč zaprli. V galeriji Ars se predstavlja s poduhovljenimi krajinami, saj je za vse njeno slikarstvo značilna močna čustvenost. Njeno odslikavanje krajine je mehko in barve so pretanjeno prepričljive, krajina pa prepoznavna in naslikana v prvinskih osnovah.

Tamara Burmicky-Taya se je sicer rodila v Mariboru, a se je komaj desetletna z družino preselila v Venezuelo, kjer je v Caracasu študirala arhitekturo, ki jo je dokončala leta 1970 v Ljubljani. Podpilomski študij iz urbanizma je dokončala v Parizu na sloviem Institut des Sciences Politiques. O njenem slikarstvu je prof. Joško Vetrh zapisal: "Drobna, razpršena svetloba skoraj brez senc na njenih slikah podreja svojim zakonom obliko in vibracije lahkih barv, ko prekriva mehko krajino in vzbuja občutke čustvene otoplosti in sreče brez pretiranega, razdralnega zaleta."

ZUT

ARHIMEDOVE IGRE

Dne 1. t.m. se je običajni šolski ritem na višjih šolah prekinil, da so se lahko dijaki po vsem polotoku pomerili v matematični olimpiadi, ki jo vsako leto pripravlja Zveza italijanskih matematikov U.M.I. Iger se redno udeležujejo tudi slovenski dijaki v višješolskem središču, ki se za to priložnost porazdelijo po petih zavodih po letnikih in se za kratek čas spet znajdejo v družbi vrstnikov.

V sredo so poldrugo uro reševali 25 raznovrstnih matematičnih problemov, seveda brez žepnega računalnika, in izbirali pravilni odgovor med petimi predlaganimi. Dijaki bienija so reševali lažje probleme, dijaki trienija pa zahtevnejše. Najhitrejša dijakinja je z vso zadevo opravila kar v desetih minutah, drugi pa so tuhtali do konca odmerjenega časa. Najuspešnejši dijaki trienija se bodo udeležili tekmovanja na pokrajinski ravni, izmed teh bodo izšli nekateri za udeležbo na državnem tekmovanju. Za najboljši v državnem merilu je predvidena primerena nagrada. V slovenskem središču sta se pri igrah najboljše odrezala za bienij Maja Zavadlav s klasične gimnazije, za trienij pa Ivan Golob z industrijsko-tehničnega zavoda. Čestitamo!

HD

† Zapustila nas je naša ljubljena mama in nona
CVETKA DEVETAK vd. HMELJAK

Najprosi tudi v nebesih varstva in božjega blagoslova za vse nas, ki smo jo imeli radi.

Prisrčno se zahvaljujemo g. župniku M. Markežiču za tolažljive besede pri cerkvenem obredu ter g. župniku D. Ožbotu za somaševanje, dr. M. Cijanju, cerkvenemu pevskeemu zboru, darovalcem cvetja in v dobrodelne namene ter vsem, ki so nam na katerikoli način bili ob strani in pomagali v teh težkih trenutkih.

Hvaležne hčerke Meri, Silva in Rajka z družinami ter ostalo sorodstvo

Sovodnje, 9. decembra 1999

ZAČELO SE JE
VPISOVANJE
ZA POTOVANJE
Z NOVIM GLASOM

V EGIPT

od 15. do 22.
februarja 2000.

Priporočamo
čimprejšnji vpis,
najkasneje do 30.
decembra letos pri
upravi Novega glasa
v Gorici (tel. 0481
533177) ali v Trstu
(tel. 040 365473).
Pri vpisu na račun
300.000 lir.

IGRICA, VESELJE IN DARILA

MIKLAVŽEV VEČER V ŠTANDREŽU

Polna župnijska dvorana malčkov in staršev je v nedeljo zvečer nestrpno pričakovala, da se bo tudi v Štandrežu ustavil sv. Miklavž. Za lep sprejem dobrega svetnika so poskrbeli osnovnošolski otroci tretjega razreda, ki so s prizorom *Miklavžev balonček* ustvarili pravo vzdušje, polno želja in obljub. Prihod sv. Miklavža so naznanili angelčki, ki so bili z mobilnimi telefončki v stalni povezavi s svetnikom in so ga napotili v štandreško dovarno. Prizor je

pripravila Majda Zavadlav, za glasbeno opremo pa je poskrbela Tiziana Zavadlav. Velik aplavz je sprejel sv. Miklavž, ki je prišel s številnimi darili in poklical k sebi vse otroke. Nekateri so mu kar pogumno zapeli in tudi kaj zmolili. Seveda so na oder prihrumeli tudi parkeljčki, ki niso štedili s šibami za poredne otroke. Skupinska darila so prejeli otroci, ki se udeležujejo v domačem župnijskem življenju.

PRISRČNA PRIREDITEV V KC BRATUŽ

OTROCI, OBLIKOVALCI SVOJEGA PRAZNIKA

IVA KORŠIČ

Dobri sv. Miklavž je tudi letos prepotoval pol sveta; na popotovanju se je pomudil v našem mestu in obiskal otroke ne samo po domovih, ampak tudi po naših vaških in mestnih društvih. Otroci, ki spoznavajo prve glasbene in plesne korake v Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel, mladi, ki vsrkavajo opojni vonj odrskih desk v skupini Oder 90, volčiči in volkuljice, ki polagoma odkrivajo skavtske veščine, so se belogrademu dobrotniku poklonili v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v nedeljo, 5. decembra. Oder 90 je za to priložnost povabil k sodelovanju te organizacije, ki včasih preveč vsaka zase deluje v naši kulturni skupnosti. Pred številnimi gledalci so nastopajoči odigrali igrice *Prišel bo, prišel sv. Miklavž*, ki jo je spisala Darinka Konc. Prizorček, utrinek iz nekdanjega, v molitvi prečutega pričakovanja sv. Miklavža, so v preprosti režijski zamisli Kazimira Černica izoblikovali Ali-

ce Černic-stara mati, Costanza Frandolič-Darinka, Gregor Černic-Vinko, Ivan Černic-Ljubo in Luca Černic-Janez. Na scenskem ozadju, revni sobici - za sceno je poskrbel Adrian Feri iz Štavra s sodelavci - so prikazali zgodnico o zelo bolni Darinki, ki hrepenče čaka blagega svetnika in njegove spremljevalce-kralatce. V kratkem času so pripravili vsebinsko pomenljivo igrice, ki so jo v plesnih korakih s svetlikajočimi se okraski v laskah, na nogah in rokah poživile deklice baletnega oddelka SCGVE. Komel pod vodstvom Nataše Sirk. Zborček Do Mi Sol pa je z orff instrumenti zapel ob klavirski spremljavi Martine Hlede nekaj pesmic. Malčke sta pripravili Marja Feinig in Daria Pavio. Na oder so iz dvorane privržali hudički (volčiči in volkuljice), ki so s svojo živahnostjo izzvali aplavz. Za njimi pa se je dostojanstveno prikazal sv. Miklavž, ki je potožil, da je star in utrujen. Otrokom je priporočil, naj prosti čas posvečajo igri, naj se odrekajo televiziji in naj se radi pogovarjajo s starši. Ob koncu jih je obdaril.

V zakulisju, ki zahteva tudi za tako prireditev precej dela, so bili šepetalka Katja Batistič, Niko Klanjšček, ki je upravljal luči in glasbo, ter Emanuela Mažgon, ki je primerne oblekle nastopajočce s kostumi v lasti Odra 90, in drugi, ki so pomagali pri igrici. V predverju so gledalci za prostovoljni prispevek prejeli voščilnice, ki so jih izdelali učenci OŠA. Gradnik iz Števerjana. Dramska skupina Oder 90 bo v tej sezoni praznovala okroglo obletnico in miklavževanje pod pokroviteljstvom KC Bratuž je bilo nekakšen uvod v praznovanja desetletnice delovanja. Vodstvo skupine napoveduje v tej sezoni kar dve premierski predstavi prav zato, da bi vsem svojim članom omogočilo aktivno prisotnost na odru. Želja in cilj Odra 90 nista le nastop pred publiko, ampak predvsem "iztrgati" čimveč mladih iz krempljev televizije in brezbriznosti ter jih navdušiti za ljubiteljsko udejstvovanje.

Sledila je družabnost, na kateri zlahtna kapljica ni manjkala, kot se za večer v slogu *Carmina burana* spodobi.

ZUT

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere članke in darove objavili prihodnjič. Bralce prosimo za razumevanje. / Uredništvo

SCGV EMIL KOMEL IN ARSATELIER

Srečanja z glasbo 1999/2000

ELEONORA

MEZZOSOPRAN Nora Jankovič
KLAVIR Nataša Kerševan
REŽIJA Diego De Brea

BERLIOZ, WAGNER, DE FALLA, PROKOFJEV,
SAINT SAËNS, ČAJKOVSKI, BIZET

PREDPRODAJA VSTOPNIC: tel. 0481 547569 ali 0481 532163.

CENA: redni 20.000 lir, znižani 10.000 lir.
ZA ŠTUDENTE IN MLADINO je še na razpolago abonma.

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, sobota, 11. decembra 1999, ob 20.30.

OBVESTILA

V KULTURNEM centru Lojze Bratuž razstava slikar Etko Tutta do 31. decembra. Ogled je možen ob prireditvah.

V GALERIJ ARS v Katoliški knjigarni razstavljajo slovenske umetnice, ki ustvarjajo zunaj Slovenije, Tamara Burmicky, Taya Rozalija Knez Saule in Maja Pogačnik. Razstavo si lahko ogledate po urniku knjigarne.

ŠTANDREŠKA DEKANJA vabi po dva pastoralna delavca iz vsake župnije na srečanje, ki bo 9. decembra ob 20. uri v župnišču v Gabriah ob Vipavi. Govor bo o jubilejnem letu 2000 ter o ljudskem misijonu leta 2001.

V NEDELJO, 12. t.m., bo po večerni maši v Solkanu v župnijski cerkvi nastopil Mpz Lojze Bratuž iz Gorice. Pod vodstvom dirigenta Stojana Kureta bo zbor izvajal skladbe goriškega skladatelja Danila Fajglja. Na koncertu bo sodelovala tudi organistka Mirjam Furlan.

SKRD JADRO vabi na srečanje z Vesno Gustin, ki bo predstavila slike, videofilm in poročne obleke letošnje 19. izvedbe Kraške ohceti. Prisotna bosta novoporočenca iz Tržiča, ki sta prvič v Repnu oblekla tipično goriško nošo na tej največji slovenski etnografski manifestaciji v zamejstvu. Romjan, sedež društva, ponedeljek, 13. t.m., ob 20. uri.

PREDBOŽIČNO SREČANJE ostarelih in upokojenih bo v Zavodu sv. Družine v sredo, 15. decembra, ob 14.30. Srečanje bodo popostrili otroci OŠ O. Župančič iz Gorice. Pristrčno vabljeni!

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI Forum za Kulturo vabi na *lectio divina*, ki bo v sredo, 15. decembra, ob 20. uri v centru Stella Matutina v Gorici. Predaval bo p. Silvo Sinkovec DJ.

SLOVENSKO PLANINSKO društvo-smučarski odsek bo v januarju in februarju priredilo tradicionalni (nedeljski) tečaj smučanja in deskanja. Začel se bo predvidoma 16. januarja v Podklostru. Vpisovanje bo 14., 16. in 21. decembra od 19. do 20. ure na sedežu v ulici Malta 2.

V GALERIJ Kulturnega doma je do 18. t.m. na ogled fotografiska razstava Skupine 75 po urniku: ob delavnikih od 10. do 13. ure in od 16. do 18. ure.

PRIPRAVLJA SE silvestrovanje v telovadnici ob KC Lojze Bratuž. Prijavite se lahko na tel. št. 0481 536455.

SLOVENSKA USTANOVA v Gorici išče primerno osebo ali družino za službo hišnika. Informacije lahko dobite na tel. št. 0481 531445 v jutranjih urah.

V SREDIŠČU mesta Gorice, na Placuti 18, je na prodaj nepremičnina večje površine, ki obsega dvonadstropno stavbo z večjim dvoriščem. Zainteresirani se lahko oglasijo na sedežu Katoliškega tiskovnega društva v prvem nadstropju omenjene stavbe v uradnih urah (tel. št. 0481 533177, fax 0481 536978).

ZAHVALA

Kulturni center Lojze Bratuž se zahvaljuje vsem sodelavcem, ki so pripomogli k uspehu miklavževanja.

ČESTITKE

Na tržaški univerzi je doktoriral v političnih vedah DIMITRIJ BRAJNIK. Mlademu doktorju čestitajo in se z njim veselijo prijatelji Prosvetnega društva in zbora Štandrež.

Naj živi novi doktor DIMITRIJ! Iz srca mu čestitajo prijatelji centra Lojze Bratuž.

EURART V GORIŠKEM AVDITORIJU

Pobudniki zanimive večletne kulturne prireditve EurArt so v soboto, 27. novembra, v goriškem avditoriju priredili ob skorajšnji tisočletnici prve omembe mesta Gorica lep kulturni večer, ki je bil tudi presenetljivo dobro obiskan.

EurArt je bila dveletna pobuda kulturnega združenja likovnikov, glasbenikov in pesnikov Graphiti iz Gorice, katerega gonilna sila sta zakonca Giuseppina Mastrovito in multimedijški likovni umetnik Paul D. Redfern. Tokratna prireditev, ki smo mu sledili pod imenom EurArt, je bila posvečena slovitim pesmim Carla Orffa *Carmina Burana*, vinu in sploh umetnosti. Z razstavami, branjem poezije in petjem je skupina EurArt že večkrat nastopila v Gorici, Novi Gorici, Lienzu in Celovcu v Avstriji in tudi v Toskani v me-

stecu Greve in Chianti; zato je razumljivo, da je bila ključna prireditev prav v Gorici, ker so organizatorji tako hoteli počastiti bližnjo 1000-letnico mesta; to naj bi bila spet priložnost za poglobitev prijateljstva in sožitja ob meji živečih različnih narodov.

V Gorici so prireditelji razstavili v atriju avditorija likovna dela Etko Tutte, Bone Baldi, Paula D. Redferna, Demetrija Ceja, Natalije Grusovin, Naura A. Maurija, Franca Milanija, Gerharda Wassniga, ki so pri projektu *Carmina burana* sodelovali že od začetka. Spored sta s svojim odličnim nastopom obeležila pevski zbor Lorenzo Perosi in vokalna skupina deklet tega zbora pod vodstvom Itala Montiglie, ki je ob spremljavi kitaristke Marje Feinig zapela Orffove pesmi, medtem ko je zbor pel

OSNOVNA ŠOLA: DVA ZANIMIVA DNEVA

Učenci OŠ O. Župančič iz Gorice in F. Erjavec iz Štandreža so se 25. novembra spomnili 90-letnice vzleta prvega letala v Gorici. Raziskovalec domače zgodovine Vili Prinčič je namreč ob diapozitivih preprosto, a tehtno prehodil kratko, toda izredno življenjsko pot prvega slovenskega letalca in izumitelja Edvarda Russiana, ki je z bratom Jožetom zgradil prvo letalo in z njim poletel na Malih Rojcah. Otroci so spremljali pripovedovanje z velikim zanimanjem. Predavatelj jim je prinesel na ogled model Russianovega letala Eda 1, ki ga je sam izdelal, da bi otipljiveje

spoznali, kakšno je bilo. Ob koncu so se učenci še sami preizkusili v risanju letal v poljudnih tehnikah. O prvem slovenskem "zrakoplovcu" je isti dan na srednji šoli dijakom predaval prof. Aldo Rupel.

V petek, 26. t. m., pa so osnovnošolci OŠ Župančič imeli *Ekološki dan*. Opoldne so počistili vrt okoli šolskega poslopja, nato pa se je vsak razred postavil pred "svojo" jama in učenci so vzeli v roke lopate ter zasadili pet dreves - za vsak razred po eno. Z vneto so opravili delo in ob koncu jih je čakala še zakuska, ki jim jo je ponudila rajonska konzulta Svetogorska četrt-Placuta, "pokrovitelj" dneva; predstavljajo jo član Mario Palla.

GALERIJA

Vljudno vas vabimo na predstavitev
nove knjige Jožka Šavlija

SLOVENSKI SVETNIKI

Na večeru bodo sodelovali avtor, prof. Mirjam Bratina Pahor, ki bo delo predstavila, in založnik g. Humar. Katoliška knjigarna na Travniku, petek, 10. decembra 1999, ob 18. uri.

Koncertna sezona 1999/2000

BOŽIČNO IN NOVOLETNO
VOŠČILO Z VZHODA

● DEŠKI ZBOR ZBOROVŠKE ŠOLE GLINKA
IZ ST. PETERSBURGA

Torek, 21. decembra 1999, ob 20.30

VEČER SAMOSPEVOV

● MARKO FINK, bas-bariton
● NATAŠA VALANT, klavir
Četrtek, 27. januarja 2000, ob 20.30

IZ ZBOROVŠKE ZAKLADNICE

● KOMORNI ZBOR AVE
ANDRAŽ HAUPTMAN, zborovodja
Četrtek, 24. februarja 2000, ob 20.30

IGRIVE MELODIJE

● PRAGA MOZART ORKESTER
SIMONA ŠATUROVA, sopran
DALIBOR TOLAŠ, bariton
EVGEN ŠOKALO, bas
DAMIANO BINETTI, dirigent
Nedelja, 5. marca 2000, ob 19. uri

KCLB L. Bratuž - Drevored 20. septembra 85, Gorica

11

ČETRTEK
9. DECEMBRA
1999

SCGV KOMEL / SREČANJE Z GLASBO

OB ŠESTDESETLETNICI ALOJZA AJDIČA

LUISA ANTONI

Niz Srečanj z glasbo, ki jih prireja SCGV E. Komel, se je nadaljeval v sredo, 1. t.m. V polni komorni dvorani Kulturnega centra L. Bratuž so nastopili študentje, profesorji in zunanji sodelavci glasbene šole. Srečanje je bilo tokrat posvečeno skladatelju Alojzu Ajdiču, ki že dolgo let živi in deluje v Sloveniji. Večer je vodila muzikologinja Tatjana Gregorič, ki je s svojimi navesti tudi sooblikovala koncertni spored. Koncertno srečanje je bilo pravzaprav razdeljeno na dva dela: slišali smo skladateljeve kompozicije in tudi skladatelja samega, ki je govoril o sebi. Glasbeni del se je začel z dvema skladbicama, ki ju je skladatelj napisal za mlade glasbenike: prvo skladbo *Lutka pleše* je izvajal mali klarinetist novogoriške glasbene šole Uroš Šinigoj (razred prof. M. Paškvan) ob klavirski spremljavi Nade Paškvan, za njim je nato z Ajdičevo *Večerno pravljico* nastopil še otroški zbor goriške šole, ki ga je vodila Damijana Čevdek. Ti dve skladbi sta pravzaprav nakazali, kako lahko skladatelj, dobitnik nagrade Prešernovega sklada, obogati pedagoško literaturo. Most med prvim, šolskim delom in pravim koncertnim poklonom je postavila mlada pianistka šole, ki je sicer že v višjih letnikih, Neva Klanjšček

(razred prof. S. Gadžijeva) z uspešno izvedbo skladb *Mora* in *Strah*. Za njo sta se predstavila dva dua, ki ju sestavlja mezosopranistka Romina Basso in pianist David Leonard ter klarinetist Dušan Sodja in pianistka Tatjana Kaučič. Bassova in Leonard sta podala samospjev *Toliko besed*, ki je očitno žel velik uspeh in navdušeno skladateljevo ploskanje. Dušan Sodja in Tatjana Kaučič pa sta nesporno pokazala prvovrstni umetniški talent s skladbami *Pastirska pesem*, *Med kapniki* in *Zgodba predmestja*. Slednja je bila tudi umetniški višek večera. Dobro se je izkazal tudi Fabio Devetak, ki je uspešno predstavil kompozicijski razvojni lok skladbe *Zvočni pejsaž* za flavto solo. Glasbeni del sporeda so dobro sklenile sopranistka Jerica Rudolf, violinistka Clara Bensa in pianistka Dalia Vodice s skladbo *Premišljevanje*.

Drugi del večera, t.j. pogovor s skladateljem, je vodila Tatjana Gregorič. Njej je Ajdič odkril in povedal marsikaj o sebi in svojem skladateljevanju. Opisal je svojo razvojno pot, ki ga je vodila od klavirja h klarinetu vse do kompozicije. To in še veliko drugega smo izvedeli na goriškem koncertu, o katerem bi res lahko rekli, da je bilo veselo slavje za šestdesetletnico Alojza Ajdiča.

V CERKVI SV. IGNACIJA NA TRAVNIKU

GORIŠKI ZBORI V ČAST SV. CECILIJI

Dne 26. novembra je potekalo srečanje goriških pevskih zborov v spomin in počastitev sv. Cecilije, zavetnice cerkvene glasbe. Predstavili so se naslednji pevski zbori: S. Ignazio, Mirko Filej, Ars musica, Podgora, Coral di Lucinis, Lojze Bratuž, Monte Sabotino. Nekatere pevske skupine v mestu so se morale srečanju odpovedati zaradi nepredvidenih težav. Večer je bil namenjen sakralni glasbi, zato je moral vsak zbor zapeeti tri pesmi duhovnega značaja. Prvi je nastopil mešani pevski zbor S. Ignazio, ki je z velikimi težavami organiziral to srečanje. Travniški zbor je zapel novo skladbo svojega dirigenta *Nadál di un volta*, pesem, ki je bila izbrana za festival furlanske pesmi v Vidmu. Slovenski moški zbor Mirko Filej je zelo ubrano in čisto zapel *Pod podobo kruha skrit*, ki je ena zelo posrečenih slovenskih nabožnih pesmi. Prijetno presenečenje so pripravila dekleta pevskega zbora Ars musica. Zapele so prelepe koralne speve in še enkrat se je pokazalo, kako približati sodobnemu človeku to prvo obliko duhovne glas-

be. Mešani pevski zbor Podgora je zapel nekaj delov Galusove maše. Učinkovito dirigiranje dr. Špacapana je vsaj nekoliko prikazalo visoko stopnjo tega našega velikega mojstra. Lepa zvočnost pevskega zbora Coral di Lucinis je prišla do izraza posebno pri skladbi *Popule meus* (T.L. de Victoria). Skladbe goriškega skladatelja Danila Fajglja je prvič predstavil pevski zbor Lojze Bratuž. Slovenski zbor, v katerem sodelujejo najboljši goriški glasbeniki, je lepo in ubrano zapel, čeprav so se zdele skladbe za to skupino prelahke. Srečanje je sklenil moški zbor Monte Sabotino. Izvedel je tri skladbe, ki jih je napisal Bepi De Marzi, mojster tovrstne glasbe. V čar gorskega sveta, ki ga je mogoče doživeti le v gorah, nas je povedla pesem *Jola, Oh!*. Zbore je napovedovala Annalora Colautti. Srečanje goriških pevskih zborov je organiziral zbor S. Ignazio, čeprav s skromnimi sredstvi, s katerimi razpolaga. Lahko rečemo, da je to ena izmed redkih priložnosti za poslušanje duhovne glasbe v Gorici.

S]

O LASTNINI CELOTNE SKUPNOSTI BI BILO TREBA DRUGAČE GOVORITI

Menimo, da je ton pisma uredništvu odbora KTD-ja v 189. številki NG, neprimeren. Navajamo dele, ki so prizadeli širok krog ljudi.

"Prispevki redkih posameznikov in ustanov..." Ton je žaljiv in poniževalen za vse tiste številne darovalce, posameznike ali družine, ki so z veseljem in s srcem prispevali svojo, čeprav "skromno" vsoto za obnovo centra Bratuž. V zadnjih letih je bilo samo objavljenih darovalcev čez 230, številni darovi pa na željo darovalcev sploh niso bili zabeleženi. Objavljenih darov je bilo sicer "le" za 92 milijonov, kaj pa ostali? G. Markežič je v zvezi s prispevki preprostih ljudi javno izjavil po koprski televiziji, da bi "moral pred centrom postaviti kip ubogi vdovi".

"... samo z grškimi filozofi in z visokoletečim ekonomskim izrazoslovjem..." kaže nesramen odnos do mladega izobraženca, ki je dobronamerno in konstruktivno želel prispevati k rešitvi Placute.

"Popolnoma je bilo obnovljeno štirinadstropno poslopje" je pesek v oči navnežem. Gornja nadstropja na Drevoredu so zunanje obnovljena, a notranje prazna.

"V teh prostorih ima svoj sedež in primerne prostore za delovanje večina najpomembnejših goriških slovenskih ustanov in organizacij" je skrajno napihnjena samovšečnost, saj je tu sedež le nekaterih pomembnih goriških slovenskih ustanov in organizacij. Goriški

Slovinci le nismo tako slepi in naduti, da ne vidimo in ne cenimo okoli sebe ostalih številnih slovenskih kulturnih in drugonamenskih struktur in ponudb v mestu in okolišu.

"Te odgovornosti je sprejel za skupno korist, žal pa se večina uporabnikov obnovljenih nepremičnin tega ne zaveda in ne cenijo". Skupna korist se vodi z večjo transparentno, premišljenostjo in demokratičnim sodelovanjem, sicer ni "skupna". Velikopotezni načrtov, ki skupnost nazadnje tako moralno obremenjujejo, da se mora čutiti ves čas za nekaj krivo, in okoli katerih se ljudje tako pripravijo, morda res ne gre ceniti. Poleg tega skupnost ni dolžna plačevati velikopoteznih načrtov, ki jih kdo - s predolgimi in prenatrpanimi koraki - dela sicer v njenem imenu, a nazadnje pri pomembnih skupnih zadevah samovoljno odloča mimo nje. Odbor KTD pozablja, da je Placuta last celotne slovenske skupnosti in da ima zadnje besedo o njeni usodi samo skupnost.

"Že danes nekateri od teh delajo velike težave..." Naša skupnost, društva in posamezniki nismo tako bogati, da bi nam denar tekkel skozi prste kot voda. Čudovita popravila posameznih objektov, a kar visoka najemnina, so lahko za nas medvedja usluga. To nas lahko na primer sili, da izbiramo prostore drugje, kjer smo finančno kos pobudi, ki jo želimo izvesti. To pomeni beg iz centra.

Zahtevamo sklicanje javnega posveta na temo Placute in vodenja ustanov in imovine katoliške skupnosti na Goriškem.

V imenu podobno mislečih

HARJET DORNIK

BODO SLOVENSKE ODDAJE VIDNE?

ERIKA JAZBAR

Dne 29. novembra je CO-RERAT (Comitato regionale per il controllo sul servizio radiotelevisivo) sprejel predstavniška slovenskih organizacij videmske pokrajine Jole Namor in Giorgia Banchiga. Za srečanje sta zaprosila, da bi pristojnim predložila probleme slovenskega prebivalstva tega območja v zvezi s televizijskim ter radijskim sprejemanjem slovenskih programov deželnega sedeža RAI iz Trsta. Sestanka so se udeležili deželni predsednik CO-RERAT-a Daniele Damele in drugi člani ožjega odbora ter predstavniška deželna mreže RAI, ki sta odgovorna za čezmejno televizijo, Filibert Benedetič in Giuseppe Mariuz.

Beneška družbena delavca sta prisotne najprej seznanila z nevzdržno nevidljivostjo slovenskega dnevnika oz. oddaj iz Trsta. Povedala sta, da govorita v imenu slovenskih beneških ljudi, ki so se sami angažirali in zbrali s Planinsko družino Benečije v ta namen veliko število podpisov ljudi, ki bi radi v domači vasi sprejemali slovenske oddaje. Predstavnika sta odgovornim predložila tudi resolucijo, ki jo je junija letos odobril ožji odbor Gorske skupnosti Nadiških dolin z zahtevom po vidljivosti programov, seznanila sta jih tudi z 12. členom novepečenega zakona za zaščito dvanajstih jezikovnih skupnosti v Italiji, ki predvideva radijske in televizijske programe v manjšinskih jezikih. Po mnenju slovenskih predstavnikov bi bilo nujno okrepiti prisotnost videmske

pokrajine v radijskih programih, saj so tedenske rubrike, ki med drugim trajajo le devet mesecev na leto, zdaleč nezadostne za slovenske prebivalce videmske pokrajine.

Predsednik Damele in prisotni so - po besedah Giorgia Banchiga - razumeli probleme slovenskih ljudi in se obvezali, da bodo po svojih močeh posredovali pri pristojnih oblasteh in pri RAI-u, da bi se zadeva čimprej rešila, saj so padle vse možne ovire, ki onemogočajo vidnost slovenskih oddaj v videmski pokrajini.

BOŽIČNI KONCERTI

Gorska skupnost Nadiških dolin pripravlja tudi letos štiri božične koncerte, ki bodo v soboto, 11. t.m., v Preštintu v tavorjanski občini, soboto kasneje v Oborčah v občini Prapotno, naslednji dan pa v Landarju v podboneški občini. Zaključni koncert bo na dan sv. Štefana v župnijski cerkvi na Lesah. Peli bodo zbori iz Nadiških dolin; prvi trije koncerti se bodo začeli ob 20.30, zaključni pa ob 16. uri.

FILMSKI DOGODEK

Kinoateljjevi XIV. Film video monitor, ki je bil konec oktobra v Gorici in se je 25. novembra preselil s primerim sporedom v Čedad, se bo v petek, 10. t.m., nadaljeval na Trbižu v sodelovanju s Slovenskim kulturnim središčem Planika. Ob 20.30 bosta v občinskem kulturnem centru v ulici della Stazione prikazana filma *Kratka himna domovini* Borisa Palčiča in *V Leru* Janeza Burgerja.

RAZKOŠJU

JURIJ PALJK

..., predvsem o tistem razkošju, ki se ga ob praznikih ne zavedamo več ali pa se ga zavedamo, a vedno manj. Vse nam postaja tako samoumevno, da se še blišča okrog nas ne zavedamo več, pa čeprav živimo v družbi, ki je božične in novoletne praznike naredila tako bleščeče, tako zunanje vidne, da česa takega človek v vsej svoji zgodovini najbrž še ni videl. Kot nekaj danega in samoumevnega se nam zdi dejstvo, da zvečer v mestih hodimo med tisočimi lučmi, da se vsa izložbena okna bleščijo v praznični preobleki, da je zunanji blišč prihajajočih praznikov najbrž že dobro zabil na njihovo duhovno vsebino, ki jo gotovo tudi danes imajo.

Živimo v družbi, kakršne še ni bilo, saj jo označuje blagostanje, ki mestoma že kriči po nesluteni krivici, saj vemo, da dobra polovica človeštva niti ne ve, kaj je zagotovljeni vsakdanji kos kruha, kaj je zagotovljena varna toplota domače hiše in še on še bi lahko v nedogled naštevali. Razkošje predprazničnih dni v naših mestih in vaseh se hudo bje z

predse smehljajo in potem, kaj je potem?

Prazne cerkve govorijo tudi o današnjem času, kjer ni mesta ne za Boga in ne za sočloveka, predvsem pa ne za trezen premislek in ne za tišino, molk, ki sta zanj potrebna.

Živo razkošje barv in luči nam žal ne moreta pričarati tihe notranje sreče, po kateri vsi hrepenimo. V zameno nam trgovine ponujajo še in še stvari, s katerimi konec koncev niti ne vemo, kaj bi potem počeli. Polnimo hiše s stvarmi, namesto da bi jih polnili z veseljem, srečo in soljudmi, katerim bi na široko odprli naše tople domove. Domove polnimo s "panettoni" in steklenicami peničnega vina, namesto da bi sami našli čas in sami spekli potico, tako, kakršne nas je mama naučila pečiti.

Tudi pričakovanje Božiča je danes drugačno, vse bolj zunanje in razkošno, bleščeče, a znotraj bolj prazno, puhlo. Televizija nas bombardira s čokoladami, "panettoni", nepotrebnimi darili in s tem, kako moramo vsi ob Božiču "biti bolj dobri, bolj prijazni". Ničče pa ne pove, zakaj je tako, domala vsi pozabljajo na to, da je Božič pričakovanje rojstva.

Zato nam danes tako lepo dišijo potice iz minulih dni, tako dišijo orehi in polnočni čaj, kuhano vino in svež kruh iz domače peči, morda narezana salama in kos sira, božično kosilo, majhne stvari, ki nam prinašajo duh po Božiču, kakršnega danes ni več; takrat je bilo manj luči, manj razkošja in manj zunanjega blišča, manj daril in zunanjih priprav na Božič, več skromnega zrenja in tihega občudovanja Božjega, pričakovanja lepega, predvsem pa je takrat še obstajal neki zdrav občutek za mero, ki ga danes skorajda več ni. Brez nepotrebnega zanašanja in mestoma kičaste nostalgije po minulemu lahko zapišemo, da je današnji človek, skoraj vsi mi, izgubil smisel za lepo, preprosto, iskreno, dobro in predvsem pa za vrednoti, ki smo jima nekoč še rekli vrednoti: skromnost in ponižnost.

In na koncu še to: kdo, toda zares: kdo je rekel, da moramo nakupovati tudi ob nedeljah, kdo? Kdo je rekel, da moramo pred prazniki samo noreti po trgovinah, namesto da bi bili doma, na toplem in v krogu družine?

EVROPSKE SPODBUDE IN DOMAČE AFERE

SPREJEMANJE IZHODIŠČ ZA POGAJANJA Z EU

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji s pospešenim ritmom potekajo pomembni politični dogodki nemara tudi zato, ker bi njihovi akterji radi čimveč postorili do konca leta. Politika in javno delovanje imata svojo logiko in zakonitosti, zlasti če ju usmerjajo nujne naloge države. Odmerna je bila dvodnevna konferenca predstavnikov 26 držav, ki sodelujejo v Paktu stabilnosti jugovzhodne Evrope. Potekala je na Brdu pri Kranju. Usklajevalec tega zaveznitva, ki je pod očitnim pokroviteljstvom ZDA, Bodo Hombach, je Slovenijo sicer pohvalil za prispevek pri izvajanju Pakta, vendar je tudi poudaril, da je sodelovanje v njem eden od pogojev za slovensko vključevanje v EU. Prilaganje Slovenije EU je tudi v teh predprazničnih dneh glavno opravilo parlamenta, njegovih odborov in komisije, vlade ter političnih strank.

Vlada je na svoji seji v četrtek, 2. t.m., sprejela pogajalski izhodišči Slovenije za zadnji dve od skupaj 29 področij, določenih s pravnim redom EU. To sta izhodišči za kmetijstvo ter za financiranje in proračun, ki ju bo vlada v teh dneh poslala Evropski komisiji v Bruselj. Kot je dejal vodja ožje pogajalske skupine Slovenije Janez Potočnik, je bilo najtežje pripraviti pogajal-

sko izhodišče za kmetijstvo. Za to sta dva bistvena razloga. Kmetijstvo je v Sloveniji zelo razdrobljeno, dohodki majhni in dejavnost precej oddaljena od kmetijstva, kakršnega imajo v državah članicah EU. Kmetijstvo v EU je pač obsežno področje, ki ga ureja tretjina zakonodaje EU.

Slovenija bo prevzela celotni pravni red EU za kmetijstvo, toda do leta 2002, ko naj bi začel veljati, mora rešiti vse še obstoječe probleme. Potreben bo zato nov zakon o kmetijstvu, ki naj bi ga sprejeli do srede prihodnjega leta, izvesti pa bo treba tudi celovito preobrazbo kmetijske politike, ki bi se morala odražati tudi v proračunskem sistemu države. Slednjič bo potrebno ustanoviti agencijo za kmetijske trge in razvoj podeželja. Le-ta naj bi pomenila izhodišče za vse posege in novo politiko v kmetijstvu in prilaganju EU. Z naštetimi ukrepi bi zagotovili pogoje za finančno pomoč Evrope slovenskemu kmetijstvu. Razmere na tem področju pa so tako zapletene in kritične, da bo morala Slovenija zahtevati za kmetijstvo osem predhodnih obdobj ter pet izjem oz. trajnih odmikov od pravnega reda petnajsterice.

Državni zbor je po hitrem postopku sprejel dopolnitve zakona o veterinarstvu, ki bo odslej organizirano na način,

ki velja v EU. Vrhovni organ bo Veterinarska uprava Slovenije. Nekateri menijo, da bo to prispevalo k temu, da bo Evropska komisija preklicala embargo za izvoz slovenskega mesa in mesnih izdelkov v države EU. Več pa je tistih, ki opozarjajo, da prepev izvoza - uveljavili ali preklicali naj bi jo 1. februarja 2000 - ni odvisna od spremenjenega zakona o veterinarstvu, temveč od ocene bližnjega novega pregleda usposobljenosti slovenskih klavnic in mesno-predelovalnih obratov.

Začela pa se je nova afera, ker Slovenija ne dosega ustreznosti kakovosti mleka. Veterinarji so že vsaj dve leti vedeli, da slovensko mleko potrebuje do tri milijone mikroorganizmov v milimetru te tekočine, v EU pa zahtevajo mleko z vsebnostjo največ sto tisoč omenjenih klic v litru mleka. Kmetijsko ministrstvo in Veterinarska uprava nista seznanili kmetov s temi merili, zaradi česar je med govedorejci in pridelovalci mleka nastal preplah. Tudi mlekarni v Vipavi in Kobaridu sta morali ustaviti prodajo mleka na obmejnih območjih v Italiji. Ogorčenje živinorejcev je veliko tudi zato, ker je država že nekaj let zbirala denar za posodobitev mlekarn in za izboljšanje kakovosti mleka, zdaj pa njih sredstev ni od nikoder.

VOLITVE V KOPRU ZA ŽUPANA POTREBNA BALOTAŽA

V mestni občini Koper so bile v nedeljo, 5. t.m., krajevne volitve, zaradi političnih in pravnih zapletov glede statusa te občine sicer eno leto kasneje kot drugod v Sloveniji. Volili so župana in 32 svetovalcev občine Koper. Od letih so trije italijanske narodnosti. Na volitvah je sodelovalo 28 list s skoraj 500 kandidati za člane mestnega sveta. Kandidatov za župana pa je bilo kar 11, ki so se predstavili na strankarskih in neodvisnih listah.

Noben kandidat za župana ni prejel nad 50% glasov, da bi bil lahko izvoljen. Po številu glasov je bil na prvem mestu kandidat ZLSD Dino Pucer s 36% oddanih glasov. Sledil mu je kandidat LDS Vojko Petrič, ki je dobil 25% glasov, na tretjem mestu pa je bila Iris Pahor, kandidatka SLS, SKD in Zelenih Slovenije, ki je zbrala 18% glasov. Spričo takega izida bo za izvolitev župana potreben drugi krog volitev, ki bo v nedeljo, 19. t.m., ko se bosta za mesto župana pomerila prvouvrščena kandidata Dino Pucer in Vojko Petrič. Volitev v Koprju se je udeležila manj kot polovica upravičencev, kar je presenečenje za to območje, kjer so na prejšnjih volitvah običajno dosegali višjo volilno udeležbo.

M.

PREDSTAVITEV DVEH KNJIG

V TOLMINU ODKRILI PLOŠČO SLAVKU TUTI

V soboto, 4. decembra, je bila v Tolminu lepa slovesnost, ki je primerno obeležila oz. obudila spomin na čas protifašističnega boja naših zavednih narodnih delavcev in domoljubov. Društvo za ohranitev domoljubnih tradicij TIGR je namreč v sodelovanju z občino Tolmin, knjižnico Cirila Kosmača in SLKS iz Tolmina priredilo lepo slovesnost, na kateri so odkrili spominsko ploščo (na sliki) tolminskemu rojaku dr. Venceslavu (Slavku) Tuti (1908-1980), združeno s predstavitev njegove knjige *Cena za svobodo*, ki je pred kratkim izšla pri GMD. Na sporedu je bila še predstavitev knjige *Dr. Jože Dekleva - Priprave na narodnostno vstajo Primorcev v organizaciji TIGR od 1927 do 1941*, ki jo je napisal Borut Rutar.

Deževno vreme ni skalilo vzdušja na odprtem, ko je bilo na sporedu odkritje spominske plošče na nekdanji hiši Tutovih v središču Tolmina. Zbralo se je lepo število Tolmincev in gostov od drugod, častna straža slovenske vojske je slovesno stala ob plošči sami, odeti v slovensko trobojnico. Celotno prireditve je povezoval Borut Rutar. V začetku sta lepo zaigrala dva zelo mlada violinista, nato pa je nastopil dekleški zbor tolminske gimnazije s tremi zelo primernimi skladbami. Uradni pozdrav je prinesel tolminski župan Julijan Šorli, nato pa je

imel slavnostni govor državni poslanec Ivan Božič, tudi nekdanji tolminski župan. V svojih besedah je prikazal življenje in delovanje mladega Slavka Tute, najprej v rodnem Tolminu, kjer je skupno z drugimi mladimi Tolminci navdušeno deloval v tajnem krožku, kasneje pa pri organizaciji TIGR, zlasti v Trstu, vedno pa v povezavi s tolminskim področjem. Omenil je preganjanje fašističnih oblasti, ki so Tuto večkrat zaprle, nato konfinirale na otok Lipari. Pozneje je bil dr. Tuta na drugem tržaškem procesu obsojen na trideset let ječe. Po vojni je z družino živel v Sesljanu, zaposlen pa je bil na slovenski tržaški radijski postaji. Na proslavi sta bila prisotna tudi hčerka prof. Vera Tuta Ban in sin Igor Tuta, sedanji ravnatelj programskih oddaj na slovenskem radiu in TV v Trstu. Veliko je bilo še drugih sorodnikov, prijateljev in znancev. Ploščo je odkrila gospa Vera Jelincič, sestra znanega tigrovca Zorka Jelinciča.

V tolminski knjižnici je nato sledila predstavitev obeh prej omenjenih knjig. Tudi tu se je prireditve začela s petjem, ko je mešani zbor upokojencev pod vodstvom prof. Vere Clemente Kojič odpel tri lepe slovenske pesmi. Na predstavitvi Tutove knjige, ki jo je uredil sin Igor, so sodelovali Igor Tuta, Vera Tuta Ban, Vlado Uršič in Rafko Dolhar. Vsak izmed njih je po svoje prikazal vsebino oz. nastanek dela ali pa obdobje samo, o katerem je tekla beseda. Zlasti Igor in Vera Tuta sta podrobno orisala očetov lik in njegovo vlogo v slovenskem boju proti fašizmu. Rafko Dolhar pa je lepo prikazal Tutovo ljubezen do planin in gornišva sploh, kar je tudi odražalo njegovo globoko navezanost na domači svet. Knjigo o dr. Deklevi pa je podrobneje orisal avtor Borut Rutar, predstavil pa jo je Svito Vižintin.

Tolminski večer je izzvenel kot zgovorno pričevanje o naši polpretekli zgodovini, o uporuh slovenskega ljudstva proti diktaturi, ki ga je hotela streti. Tako se je na tolminskih tleh obudil nekdanji puntarski duh, ki je v naši zgodovini vodil toliko pomembnih bitk našega ljudstva za svobodo in enakopravnost.

AB

SLOVESNOSTI OB STOLETNICI ROJSTVA DR. IVA JUVANČIČA

ZASLUŽEN DUHOVNIK, VZGOJITELJ IN ZGODOVINAR

V Novi Gorici in Bovcu sta bili 3. in 5. decembra slovesnosti ob stoletnici rojstva dr. Iva Juvančiča, ki je s svojo dejavnostjo na raznih področjih, predvsem kot duhovnik in vzgojitelj v Gorici in kot zgodovinar v Ljubljani, v veliki meri zaznamoval obdobje med obema svetovnjima vojnama in tudi nekaj let po drugi vojni na Goriškem, ter prispeval k slovenskemu zgodovinskoobrambnem in protifašističnem boju na Primorskem.

Na spominskem srečanju, ki je bilo pravzaprav lažja oblika simpozija, kot ga je označil dr. Branko Marušič, predsednik Zgodovinskega društva za Severno Primorsko, ki je slovesnost pripravilo, so o jubilejnih govornih nekateri zgodovinarji in duhovniki, ki so dr. Iva Juvančiča poznali oz. z njim sodelovali. Upokojeni župnik in zgodovinar Joško Kragelj je naštel svoje spomine iz Malega semenišča v Gorici, v katerem je bil dr. Juvančič nekaj let podravnatelj. "Vsem nam je veliko dal in zato mu bomo zmeraj hvaležni." Za revne gojence je med verniki zbiral obleko, obutev

in druge potrebščine, "predvsem pa je v nas prebudil narodno zavest," je poudaril g. Kragelj in povedal, "da hrani tudi dnevnik z drobno pisavo, ki ga je dr. Juvančič pisal od 1926. do 1949. leta".

Msgr. Franc Rupnik, dekan v Kobaridu, je dejal, "da je bil dr. Juvančič v obdobju pod fašizmom najbolj aktiven voditelj dijaške mladine v Gorici in je tudi prednjačil s svojim znanjem, strokovnostjo in z razgledanostjo". Naštel je nekatere spise pokojnika, ki mu jih je prepisal na pisalni stroj in bi jih lahko uporabili za globljo analizo in objavo. Spomnil je, "da je bil dr. Ivo Juvančič veran, da je redno molil in bil srečen, da je, potem ko je moral zapustiti službo v Cerklvi, uredil odnose s Svetim sedežem, zaradi česar se je lahko tudi cerkevno poročil".

Dr. Tone Ferenc je povedal, "da je dr. Ivo Juvančič vplival nanj, da se je odločil za poklic zgodovinarja in s tem tudi preučevalca primorske preteklosti". Mag. Boris Mlakar pa je poudaril nemara premalo znano dejstvo, "da je bil dr. Juvančič idejni vodja t.i. goriške sredine med drugo svetovno

vojno. Ta si je prizadevala za takšno politiko, ki bi preprečila ali vsaj zmanjšala žrtve med vojno, hkrati pa za novo Jugoslavijo, ki bi bila demokratična in v kateri bi bili Slovencem zagotovljene pravice in dostojanstvo. Ob tem je citiral misel dr. Juvančiča iz tiste časa, "da je dolžnost kristjana, da kristalno čisto pove svojo resnico". Zgodovinarica dr. Nevenka Troha, ki je napisala več knjig o narodnoobrambnem in protifašističnem boju na Primorskem, pa je dejala, da dr. Iva Juvančiča sicer ni osebno poznala, "vendar je o njem veliko brala in pri svojem delu ga srečuje kot raziskovalca zgodovine".

Dr. Andrej Vovko se spominja dr. Juvančiča kot dobrega prijatelja, ki je bil "nabit z energijo, prava enciklopedija znanja, vendar je bil tako kot jaz izobčenec". "Bil je izjemna osebnost in nanj ohranjam spomin in spoštovanje," je tudi dejal in poudaril, da je bil "iskreno veran in srečen, da je uredil stvar z Vatikanom". Etnologinja Goriškega muzeja Inga Miklavčič-Brezigar je še nanizala nekaj osebnih spominov na dr. Juvančiča v

zadnjem obdobju njegovega življenja v ljubljanskem kliničnem centru.

V razpravi je Andrej Strgulc iz Bovca, rojstnega kraja dr. Iva Juvančiča, povedal, "da je bil ta globoko veran in je redno hodil k maši". Stanko Sivec, župnik v Bovcu, pa je dejal, "da je bil dr. Ivo Juvančič premočrten v svojem značaju in ravnanih ter je sam, brez tarnanja, nosil svoj križ". O dr. Juvančiču sta nekaj toplih besed izrekla bovški župan Siniša Grmovšek in podžupan mestne občine Nova Gorica Gojmir Mozetič. Odzval se je tudi zgodovinar prof. Peter Stres z Dobrovega, ki je menil, "da pri preučevanju življenja in delovanja dr. Iva Juvančiča nastaja vrzel, in sicer za čas od leta 1947 do leta 1952. V Ljubljani se ni dobro počutil, oblast mu ni delila profesorskega mesta, "tajna politična policija pa ga je zasledovala". To obdobje naj bi še raziskali.

Spominskega srečanja v Novi Gorici ob stoletnici rojstva dr. Juvančiča so se udeležili med uglednimi gosti tudi generalni vikar koprške škofije g. Renato Podbersič ter

prof. Lojzka Bratuž in prof. Marija Češčut iz Gorice.

Ob odkritju plošče dr. Juvančiču na pročelju župnišča v Bovcu je preteklo nedeljo dopoldne na manjšem trgu pred župniščem o podobi "našega rojaka, duhovnika, vzgojitelja, narodnega buditelja in zgodovinarja" govoril prof. Peter Stres. Poleg slavnostnega govornika so med slovesnostjo v kulturnem programu nastopili še domači recitatorji in moški pevski zbor Golobar iz Bovca. Zbrane so pozdravili domači župan Siniša Grmovšek, poslanec SKD iz Tolmina Ivan Božič in predstavnik društva Ars iz Bovca Gregor Rupnik; društvo je dalo tudi pobudo za postavitev plošče. Ploščo je blagoslovil in tudi kratko spregovoril bovški župnik Stanko Sivec.

OBVESTILA

KLUB KRŠČANSKIH izobrazencev Ajdovščina in Vipava vabi v sklopu predavanj *Adventni večeri verskega poglobljanja* na srečanje z dr. Antonom Stresom na temo *Država in cerkev* 10. t.m., ob 20. uri v cerkveni hiši v Vipavi.

FOTOGRAFIJE PRIMOŽA Breclja so na ogled do konca leta v učilnicah Ljudske univerze v Športnem centru Police v Ajdovščini (ob delavnih od 8. do 16. ure).

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKE IN PORODNIŠKE DOKLADE

DAMJAN HLEDE

Zakon št. 448 z dne 23. decembra 1998, povezan s finančnim manevrom za leto 1999, je uvedel posebne nove ugodnosti za družine z otroki. V rednem dodatku št. 309 uradnega lista št. 209 z dne 6. septembra 1999 je bil objavljen izvajalni odlok (ministrski odlok št. 306 z dne 15. julija 1999), ki je določil termine, zneske in pogoje za prejem doklade. Sedaj je zavod Inps, ki je pristojen za plačilo doklad, objavil okrožnico št. 206 z dne 1. decembra 1999, v kateri je določil postopke, ki jih bodo morale občine upoštevati pri prenosu podatkov, nujnih za izplačilo doklad. Občine so namreč pristojne za sprejemanje prošnje. Sedaj lahko torej rečemo, da je novost z ugodnostmi dokončno operativna. Občine bodo imele na izbiro tri načine za prenos podatkov, in sicer po internetu, na disketah in na papirnatih obrazcih. Od prejema bo tekel rok za izplačilo, ki bo v začetku trajal šestdeset dni, potem pa petinštirideset.

V prvem letu veljavnosti zakona morajo zainteresirani izročiti prošnje za porodniško doklado in doklado za družinsko jedro do 21. marca 2000. Potem pa bo veljal rok 31. januarja leta, ki sledi tistemu, za katerega se prosi doklado za družinsko jedro in šest mesecev od poroda za porodniško doklado. Naj še enkrat spomnimo na pogoje, ki smo jih orisali že v letošnji 3. septembrski številki NG.

Doklada za družinsko jedro pristojna družinam s tremi otroki, ki niso še dopolnili

osemnajstega leta starosti. Doklada, ki znaša trinajst mesečnin po 200.000 lir, pristojna samo družinam s skupnim družinskim dohodkom, ki je nižji od letnih 36 milijonov lir. Mera dohodkov se spreminja z ozirom na število družinskih članov (za šestčlansko družino je dohodkovna meja približno 40 milijonov lir, za sedemčlansko družino pa 45 milijonov lir). Prošnji bodo morali zainteresirani priložiti tudi poseben ministrski obrazec z opisom premoženjskega stanja družine. To pomeni, da bo treba družinskemu dohodku dodati vrednost premičnin in nepremičnin ter dohodkovno vrednost finančnih investicij. Prva stanovanjska hiša vsekakor ne bo šteta med nepremičnine, na ostali vrednosti nepremičnin in premičnin bo veljala oprostitve do 50 milijonov lir, relevantnih za premoženjsko stanje pa bo samo 20% vrednosti, ki presega to mero.

Porodniška doklada pristojna samo materam, ki za isti porod ne prejema nobene druge porodniške doklade s strani Inpsa ali drugih zavarovalniških ustanov, torej samo materam, ki so brez socialnega zavarovanja in katerih družinski dohodek ne presega 50 milijonov lir za tričlansko družino in 60 milijonov lir za štiričlansko družino. Tudi v tem primeru veljajo zgoraj opisana določila o premoženjskem stanju. Doklada znaša pet mesečnin po 200.000 lir. V primeru, da je žena zaposlena, a prejema porodniško doklado, ki je nižja od te vrednosti, lahko tudi v tem okviru zaprosi za razliko.

S FINANČNIM ZAKONOM ZA LETO 2000

NOVE DAVČNE OLAJŠAVE ZA KUPOPRODAJE

Tistemu, ki namerava kupiti ali prodati hišo oz. stanovanje v teh zadnjih tednih leta in se mu ne mudi, da bi v najkrajšem roku formaliziral kupoprodajno pogodbo, se izplača počakati kakšen teden, dokler ne bo stopil v veljavo finančni zakon za leto 2000. Slednji bo po vsej verjetnosti, zaradi amandmajev, ki so bili vloženi prejšnji teden v poslanski zbornici, precej olahkotil davčno breme, ki teži nepremičninske kupoprodajne pogodbe. Nove olajšave bodo predvidoma te:

- znižanje registrske alikvote za nakup tako imenovane "prve hiše" in zgodovinsko-umetniško zaščitene stavbe od sedanjih 4-odstotne na novo 3-odstotno;
- znižanje registrske alikvote za nakup stavb in njihovih pritliklin od sedanjih 8-odstotne na novo 7-odstotno;
- znižanje davka Invim za eno

četrtino njegovega zneska pri prenosih, ki so premet odplačnega pravnega posla (npr. kupoprodaja) in se tičejo stavb s stanovanjsko katastrsko namembnostjo in njihovih pritliklin.

Novosti bodo veljavne z dnem, ko bo nov zakon stopil v veljavo. Iz njih jasno izhaja, da so v predvidenih primerih olajšani tako kupci kot prodajalci. Prve namreč bremenijo registrski davek, druge pa davek Invim. Iz obstoječega zakonskega besedila pa nekoliko čudno zvenijo nekatera nesoglasja. Za nakup prve hiše je na primer predvideno znižanje zgolj registrskega davka, ne pa tudi davka Iva. To pomeni, da bo - razen možnih sprememb v zadnjem trenutku - olajšan kdor bo kupil hišo od zasebnika, ne pa tudi tisti, ki jo bo kupil od podjetja.

DH

KONFERENCE SVETOVNE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE

POLOM V SEATTLU

Pogajanja o novi ureditvi in sprostitvi svetovnega tržišča in posredno gospodarskega sistema, ki so bila konec minulega tedna v Seattlu v Združenih državah Amerike, so propadla. Ob koncu je predsedstvo ministrske konference Svetovne trgovinske organizacije (WTO) napovedalo, da se bodo pogajanja nadaljevala sredi januarja prihodnjega leta v Ženevi.

Deklaracija, ki bi jo sodelujoči ministri morali sprejeti, bi morala predstaviti osnovne teme in pravila za dejanski krog pogajanj, za katere napovedujejo, da bodo trajala več let, saj gre za zapletena vprašanja, ki jih ni mogoče rešiti na preprost način brez usklajevanja in kompromisov. Preveč je namreč različnih socialnih in gospodarskih stvarnosti v 135 državah članicah Svetovne trgovinske organizacije, da ne govorimo o tistih državah tretjega sveta, kjer se ljudje soočajo s pomanjkanjem in lakoto ter izkoriščanjem naravnega bogastva s strani multinacional-

nih družb, ki imajo svetovno razsežnost in taki so tudi profiti teh družb.

Pogajanja se bodo nadaljevala, vsem pa bo ostalo v spominu, da so se mnogi uprli temu konceptu sprostitev in globalizacije trga. In prav demonstracijam v Seattlu, kjer se je zbralo več kot 50.000 demonstrantov različnih skupin in posameznikov (prisotni so bili naravovarstveniki, biološko-osveščeni kmetje, spiritualisti, somišljeniki skrajnih ločin new age, nekatere sindikalne organizacije, hippyji in drugi), mnogi pripisujejo tako klavrn konec srečanja. Dejansko so opozorili na bistvena vprašanja, ki bi jih nekontrolirana sprostitev tržišča obravnavala zgolj z vidika profita; zdaj pa se ne morejo več sprenevedati in govtovo je, da bodo naslednja pogajanja že v izhodiščnih dokumentih drugače obravnavala vprašanja, kot so: 1. večstranski sporazum o naložbah, ki naj bi po mnenju Svetovne trgovinske organizacije zaščitil predvsem revnejše

države pred nevarnostjo, da bi sklepale dvostranske dogovore glede investicij, ki jih seveda ponujajo bogate industrijsko razvite države; 2. spoštovanje okolja v luči potreb nerazvitih držav in strožjih pravil za visoko industrijsko razvita področja; 3. mednarodna trgovina in delavski standardi, ki bi ponovno oškodovali revnejše države, ker se ne morejo kosati z bogatimi; 4. pereči problem genetsko spremenjenih živil, ki jim še zlasti evropske države močno nasprotujejo, medtem ko so v Združenih državah Amerike in Kanadi veliko bolj strpni do tega pojmovanja pridelave hrane; Evropski zvezi očitajo nekakšne protekcionistične težnje, ker se branijo pred uvozom tako prirejene živine ali pridelane koruze, soje in drugih živil rastlinskega izvora. V Seattlu je močno prišlo do izraza prav nesoglasje med Združenimi državami Amerike in ostalimi članicami skupine CAIRNS (Avstralija, Kanada, Nova Zelandija, Indonezija,

Filipini itd.) na eni strani in Evropsko zvezo ter ostalimi evropskimi državami in Japonsko na drugi. ZDA in ostale države zahtevajo, naj Evropska zveza zmanjša carine, naj sprostí uvoz in zmanjša podporo kmetijstvu ter začne uvažati genetsko spremenjeno in pridelano hrano. Razhajanje je zelo veliko in zato pogajanja ne bodo lahka, saj gre dejansko za temeljna vprašanja kakovosti človeškega življenja.

Svetovna trgovinska organizacija bo torej nadaljevala pogajanja in skorajda neizogibno je, da bo prej ali slej tudi prišlo do sprostitev in globalizacije tržišča. Tudi ko bo prišlo do tega, pa se ne bo niti za drobec spremenilo bistvo problema, se pravi, da izrazito tržni koncept ne more zadostiti želji, da bi živeli v pravični in socialno čim bolj urejeni družbi, ki bi vsem omogočala človeka vredno življenje. To je mogoče doseči le z veliko mero občutka za potrebe revnejših držav in ljudi, se pravi le s pripravljenostjo, da s solidarnostjo in velikim pogumom obravnavajo najbolj pereče probleme, ki tarejo revni svet.

MT

ŠIRITEV POSLOVANJA V SREDNJI EVROPI

ODPRTJE PODRUŽNICE NOVE LJUBLJANSKE BANKE V TRSTU

V petek, 3. t.m., so ob prisotnosti predsednika uprave Marka Voljčiča, tržaškega župana Riccarda Illyja in drugih ugodnih gostov odprli podružnico Nove ljubljanske banke d.d. v Trstu (sedež podružnice je na Trgu Oberdan št. 4).

Podružnico so, kot je dejal predsednik Voljčič, preselili iz Milana v Trst, ker pri NLB menijo, da prihodnost temu mestu obeta veliko s širitvijo Evropske zveze na srednjo in vzhodno Evropo. Na Trst namreč gledajo kot na most za tiste države, ki se približujejo članstvu v EZ, med katerimi je Slovenija na prvem mestu. S tem ima NLB veliko možnost in posebno priljubljenost v tem prostoru. NLB se želi tudi vključiti v pomembne projekte, ki so vezani na razvoj centra off-shore, tržaške luke, na ureditev transporta itd. Trst je torej za NLB dobro izhodišče

za trgovinsko izmenjavo in finančno poslovanje med Italijo in Slovenijo ter drugimi državami vzhodne in jugovzhodne Evrope. Želeli bodo tudi biti banka za slovensko manjšino na Tržaškem in Goriškem.

Tržaški župan Riccardo Illy se je strinjal z Voljčičevimi besedami o pomembnosti povezave Trsta z zaledjem in s Slovenijo. Sam se je zavzel, da bodo te povezave čim tesnejše, saj se gospodarsko težišče premika na vzhod Evrope, kar bo okrepilo gospodarsko in blagovno izmenjavo med Trstom in Slovenijo. Illy je izrazil prepričanje, da bo NLB znala dati svoj doprinos k temu (tudi z udržitvijo sodelovanja s tukajšnjo slovensko manjšino) in izkoristiti možnosti, ki jih bo nudil center off-shore. Okrepiti je treba, je še dejal župan Illy, predvsem investicije v tujini, kjer Italija

še ni dovolj prisotna. Izrazil je tudi upanje, da bo prišlo do odprtja podružnice kake italijanske banke v Sloveniji, kar se doslej ni zgodilo (Illy je tu omenil zlasti slovensko zakonodajo, ki po njegovem mnenju naj ne bi bila preveč naklonjena temu). Na petkovi slovenski sta prisotne pozdravila tudi generalni sekretar tržaške trgovinske zbornice Rota in škofov vikar za slovenske vernike v Trstu msgr. Franc Vončina.

V podružnici NLB v Trstu deluje petnajst uslužbencev, vodi pa jo direktor Andrej Bratož. Podružnica želi komitentom ponuditi celovite bančne storitve na področju blagovno-storitvene menjave med državama od opravljanja plačilnega prometa, različnih oblik predvsem kratkoročnega financiranja podjetij ter odkupa in refinanciranja terjatev do deviznega trgovanja in svetovanja ter posredovanja informacij o naložbenih in poslovnih možnostih v Italiji in Sloveniji. Tako se namerava podružnica v Trst dejavno vključiti v gospodarsko življenje tržaške in goriške pokrajine kot tudi celotne dežele Furlanije-Juljske krajine. Po besedah direktorja Bratoža danes že lahko opravljajo enostavnejše oblike varčevanja za posameznike, proti koncu leta 2000 pa načrtujejo, da bodo tudi nudili storitve tako imenovanega "private bankinga".

IŽ

RURALIA 99

SLOVENSKI GOSTINCI NA SEJMU V GORICI

Od 4. do 8. t.m. je bilo na gospodarskem sejmišču v Gorici prijetno tudi zaradi slovenske prisotnosti na sejmu, saj sta Slovensko deželno gospodarsko združenje iz Trsta in Slovensko gospodarsko združenje iz Gorice predstavila pobudo *Okusi in znanja slovenske manjšine v Italiji*. Vlični zgbanki, ki predstavljata pobudo, so organizatorji pripravili tudi dvojezično napoved dogajanja na sejmu, v kateri je na jedrnat način opisana prisotnost Slovencev v deželi F-Jk. Tako sta se v soboto, 4. t.m., predstavila slovenska gostilna Pri Tomažu iz Sovodenj in hotel Daneu z Opčin, medtem ko so se v nedeljo, 5. t.m., predstavili trgovina z jectivinami Mosetti iz Gorice, gostilna Gruden iz Šempolaja ter gostilna Devetak z Vrha sv. Mihaela. V ponedeljek, 6. t.m., so se predstavili: ribja restavracija La lampara iz Križa, gostilna Gustin z Zgonika ter gostilna Luka z Jazbin; v torek, 7. t.m., pa gostilni Da Milio iz Doberdoba in Koršič iz Števerjana; v sredo, 8. decembra, so na goriškem sejmišču predstavili svoje dobrote: pekarja Cotič Dario in Marko ter restavracija La Subida iz Krmina.

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere prispevke objavili prihodnjič. Bralce prosimo za razumevanje. Uredništvo

POGOVOR / FRANC FABEC

V NAŠEM OKOLJU JE JAMARSTVO ŠE PREMALO VREDNOTENO

MATJAŽ RUSTJA

Na zahodnih obronkih tržaškega Krasa budno spremlja mlade moči Grmada. Vzpetina, hranilka desetih rodov, jih spodbuja, jim daje upanja v bodočnost, da se mladi jamarji že desetletje podajajo v globine našega Krasa. Jamarški odsek pri športnem društvu Grmada ali Jamarški klub Grmada (JKG) si vztrajno utira pot v italijanske in slovenske jamarške kroge in dokazuje, da so mladi, tudi na tem področju, edina perspektiva za prihodnost. Predpostavki zanimivega pogovora sta bili tako postavljene, odpravili smo se v Mavhinje, kjer nas je pričakal Franc Fabec, predsednik jamarškega odseka pri ŠD Grmada.

Kako bi se predstavil našim bralcem?

Imenujem se Franc Fabec in sem absolvent zgodovine na tržaški filozofski fakulteti. Od rojstva stanujem v Mavhinjah, na zahodnem delu tržaškega Krasa, pod Grmado. Že od najmlajših let sem v ljubljeni kraj in okolico, tako da se v prostem času najraje ukvarjam s stvarmi, ki so vezane na domači kraj; posebno me zanimajo zgodovina naših krajev, stari običaji in navade ljudi, ki jih iz dneva v dan bolj ogrožajo napredek in socialne spremembe. V moj krog zanimanj spada tudi kraško podzemlje, ki sem ga začel spoznavati že v osnovnošolskih letih, ko sem s prijatelji stikal po luknjah in kavernah iz časa prve svetovne vojne. No, tisto naše zanimanje se je pozneje prelevilo v ustanovitev Jamarške sekcije pri ŠD Grmada.

Kje deluje vaše društvo in kje ima sedež?

Naše društvo ima sedež v prostorih bivše osnovne šole v Mavhinjah. Društvena dejavnost sloni predvsem na odkrivanju in raziskovanju kraškega podzemlja pretežno na področju občine Devin-Nabrežina in na bližnjem komenskem Krasu. Pri odkrivanju novih jam je naša značilnost, da jama poimenujemo po ledinskem imenu kraja, na katerem je jama, tako da ohranimo tudi delček kulturne dediščine naših krajev.

Omeniti pa moram tudi druge pobude, ki jih organiziramo v sklopu delovanja. Mislim zlasti na številne vodene obiske za nejamarje v lažje dostopne jame. Med letom prirejamo tudi predavanja diapositivov, prisotni pa smo tudi pri marsikateri poučni pobudi tako na šolskem kot na izvenšolskem področju.

Pri Jamarskem klubu sodeluješ že od samega začetka. Kako je prišlo do zamisli, da ustanovite jamarški odsek pri vašem društvu? Bi nam opisal zgodovino JKG?

V čast si lahko štejem, da sem bil med tistimi, ki so pri-

spevali k ustanovitvi Jamarške sekcije ŠD Grmada. Takrat, leta 1989, je v Mavhinjah že delovalo ŠD Grmada, ki se je ukvarjalo izključno z rolanjem. Kljub temu da je v prejšnjih letih društvo dosegalo zavidljive rezultate, je zašlo v globoko krizo, ki se je odražala predvsem v pomanjkanju novih atletov. Obenem pa smo v Mavhinjah "bodoči jamarji" že stikali po jamah. Pravzaprav nam je naša mama dala idejo, da bi lahko bili prav mi tista nova mlada gonilna sila, ki bi preprečila propad vaškega društva. Tako se je vse začelo. Naj spomnim, da smo bili tedaj, bilo nas je kakih 8-10 fantov, še vsi mladoletni, od nas pa je bilo odvisno, ali bo društvo spet zaživelo. Naša trda vztrajnost je bila tako z leti poplačana.

Najprej smo se povezali z jamarji SPDT, predvsem pa s Stojanom Sancinom, katerega gre velika zaslug, da se je ustanovila jamarška sekcija. On nas je vpeljal v svet pravega jamarstva, z njim smo spoznali nove jamarške tehnike, predvsem pa smo z njim prvič okusili prava raziskovanja. Verjetno je prav to tisti najvažnejši trenutek, ki nam je vzbudil mladostni zagon za novo dejavnost. Kmalu smo spoznali tudi tržaško in slovensko jamarško okolje, tako da smo se potem vključili v tržaško in slovensko jamarško zvezo. Naše delovanje se je iz leta v leto širilo in bogatilo. Raziskovanja so bila vedno pogostejša, občasno pa smo sodelovali pri nekaterih akcijah skupaj z jamarji SPDT. Poleg tega pa smo skušali biti vedno prisotni pri pobudah, ki jih je organizirala tržaška jamarška zveza, tako da nas jamarje ŠD Grmada danes poznajo kot mlade, toda aktivne jamarje.

Na katero obdobje ali trenutek delovanja ste pri društvu najbolj ponosni?

Verjetno se vsi čutimo ponosne pri vsaki izpeljani pobudi, ko se zavedamo, da smo stvar dobro izpeljali do konca.

Jamarški klub Grmada danes in jutri...

Mislím, da je želja vseh nas naprej raziskovati kraško podzemlje z upanjem, da bomo tudi mi prej ali slej našli nekaj "velikega". Poleg tega imamo v društvu skupinico jamarjev, ki je v zadnjem času vložila veliko truda v izpopolnjevanje novega sistema GPS, ki nam s pomočjo satelitov o-

mogoča natančno lociranje jamskih vhodov na topografsko karto. Poudariti je treba, da je jamarstvo zelo širok pojem, v katerem si računalništvo in vse, kar je z njim povezanega, iz dneva v dan vedno bolj utira pot. No, izpopolnjevanje te tehnike je tudi eden izmed naših načrtov. Prav v samoiniciativni članov vidim prihodnost naše dejavnosti. Ker je jamarstvo tako raznolik pojem, je vsak naš član prost, da v sklopu jamarstva goji osebne interese z vso podporo društva.

V tem letu praznujete deseto obletnico delovanja. V jami pri Briščikih ste imeli ob tej priložnosti koncert čelista Vasje Legiša. Pripravljate še kaj?

Deseto obletnico delovanja smo želeli proslaviti na poseben način. Prva pobuda je bila koncert Vasje Legiša, s katerim smo hoteli poudariti, da je jamarstvo lahko tudi kultura; hkrati pa smo si želeli, da bi tudi nejamarji spoznali občutke, ki jih doživljaš globoko pod zemljo. Kot drugo stvar, ki je bila sicer namenjena le jamarjem, pa smo predstavili, kot sem že omenil, nov sistem GPS za lociranje jam. Tudi ta pobuda nam je zelo dobro uspela. Čaka nas še izdaja brošure, s katero bi se širša javnost, predvsem pa bodoči rodovi, seznanili z delovanjem naše sekcije.

V zamejstvu je veliko športnih društev. Ali je jamarstvo šport ali je kaj več? Katero vlogo igra jamarstvo danes pri nas? Ali primerno vrednotimo to dejavnost?

Kot sem že omenil, je jamarstvo zelo širok pojem. V jamarstvo sta ujeti čista fizična dejavnost jamarja, ki jo lahko primerjamo s športom, kakor tudi vsa tista znanstvena dejavnost, ki jo v jamarstvu lahko gojimo. Z jamarstvom so tako povezane najrazličnejše znanstvene raziskave, ki gredo do arheologije, geologije, botanike, fizike, računalništva in drugih znanstvenih ved. Če bi se zaustavili pri jamarstvu kot športni dejavnosti, bi rekli, da to ni pravi šport, saj pri jamarstvu nimamo končnega zmagovalca. Imamo pa tudi več vrst jamarjev, se pravi tiste, ki raziskujejo oz. obiskujejo jame, ki so lahko dostopne skoraj vsem, in tiste, katerih psiho-fizična pripravljenost mora biti zelo dobra. Naj omenim, da pri raziskovanju v določenih jamskih razmerah lahko porabi jamar 1.500 kalorij na uro. Jamarstvo je tako skupek športnih in znanstvenih dejavnosti.

V zamejstvu imamo tri slovenska jamarška društva. Na Tržaškem delujeta jamarški odsek SPDT in naše društvo, na Goriškem pa jamarško društvo Kraški krti. Mislim, da je v našem slovenskem okolju jamarstvo, z razliko od italijanskega tržaškega jamar-

skega okolja, še premalo vrednoteno. Čeprav imamo tudi zamejci zelo dobre jamarje, so uspehi le-teh v naših športnih krogih, rekli bi, neznan. Mar niso taki jamarški uspehi deležni priznanj, kot jih imajo ostali športniki, ki dosegajo visoke rezultate?!

Je jamarstvo delček tistega mozaika bogatega Krasa, ki ga včasih preziramo in pozabljamo, da je nekaj enkratnega?

Prav gotovo so jame in z njimi jamarstvo ena izmed glavnih značilnosti Krasa. Kljub temu pa ostaja jamarstvo še nekak "tabu pojem". Jame namreč še vedno imamo za nevarne, tudi njih tema spominja na pekel, na nekaj neznanega. Že res, da je lahko jamarstvo nevarna dejavnost, ki pa je odvisna od pripravljenosti in razsodnosti jamarja. Tema v jamah se s pomočjo svetilke spremeni v prečudoviti svet najrazličnejših barv in oblik, ki si jih človeško oko na površju ne more predstavljati.

Labko torej enačimo jamarstvo z odkrivanjem naših korenin, naše povezanosti s to zemljo?

Človek je vedno hodil v jame. V prazgodovini so mu bile dom, v modernejših časih jih je uporabljal na najrazličnejše načine. Stoletja so bile shrambe za led, med vojno pa nenadomestljiva zavešča... in danes tudi zelo praktični smetnjaki! Jame so del našega življenja, jame odražajo našo kulturo in način življenja.

ODBOJKA

GLADKA ZMAGA OLYMPIE AGRARIE TERPIN

Na domačih tleh so igralci Agrarie Terpin prvič zmagali z gladkim rezultatom 3-0 proti ekipi Il Pozzo. V standardni postavi Olympia sta manjkala Damjan Dorni in Boris Sfiligoj, zamenjala sta ju Jurij Hlede in Evgen Komjanc. Že od začetka tekme so bili naši fantje stalno v vodstvu in so tako osvojili prvi set s 25-20. V drugem setu so popustili; set je bil za obe ekipe enakovreden, pri rezultatu 23-23 pa je Olympia še enkrat prevladala in osvojila tudi drugi set. Zadnji set je bil slika prvega, saj so ga naši igralci brez težav osvojili s 25-19.

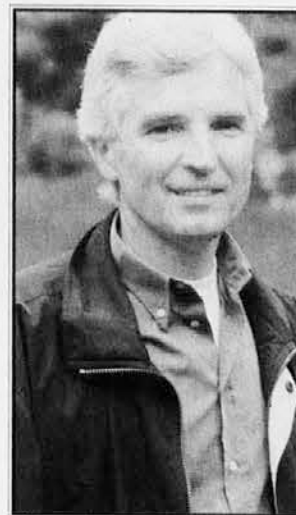
Kljub temu da smo nastopili v okrnjeni postavi, smo tekmo zmagali z najvišjim možnim rezultatom 3-0. Razen drugega seta sta bila ostala dva gladka; to pa zato, ker smo v igri zelo malo zgrešili. Prihodnji teden nas čaka težka tekma proti Itely Faedis, kar pomeni, da bomo cel teden dobro trenirali, je povedal trener Olympie po tekmi.

V Gonarsu so tudi dekleta Olympie premagale domačo ekipo s 3-2. (MH)

REDNI OBČNI ZBOR ŠZ SOČA

KOVAČNICA ODBOJKARSKIH TALENTOV

IGOR COTIČ

Utrditi in povečati delovne, zbirati mladino s celotnega goriškega območja, nuditi mlajšim rodovom zdravo slovensko okolje, sodelovati s sorodnimi odbojgarskimi društvi na Goriškem, to so glavne smernice športnega združenja Soča, ki so bile v torek, 30. novembra, podane na rednem občnem zboru. Le-ta je potekal v prostorih KD Rupa-Peč v Rupi, kjer se je zbralo lepo število članov in prijateljev, da bi prisluhnilo odborniškim poročilom društvenega delovanja v minulih sezonah.

Uvod v večer je bila analiza društvenega delovanja, ki sta jo podala predsednik Marjan Černic (na sliki) in tajnik Benjamin Černic. Podčrtala sta veliko pozornost, ki jo društvo posveča najmlajšim, saj se v sovođenjski telovadnici v okviru minivolleya in superminivolleya redno zbira nad 30 osnovnošolskih otrok. Ti se srečujejo dvakrat tedensko ob torkih in petkih od 16. do 17.30, tečaj vodita Erika in Nevja Černic. Da bi mladim odbojkarjem nudili čimboljše pogoje vadbe, namerava združenje organizirati tečaj minivolleya tudi v šolski telovadnici v Doberdolu, kjer naj bi se učili odbojgarskih prvin najmlajši iz Doberdola in bližnje okolice. O plodnem delu z mladimi govorijo tudi uspehi na pokrajinski in celo na deželni ravni, ki jih žanje ekipa under 14, t.j. združena šesterka Sočinih in Valovih odbojkarjev. Trenersko vlogo pri tej ekipi opravlja Lucio Battisti, tako da za rast odbojkarjev v mladinskih kategorijah skrbijo le trenerji, ki izhajajo iz društvene sredine. V ponos društva je tudi dejstvo, da je iz Sočinih vrst zrasel Matej Černic, ki nastopa v najvišji odbojgarski italijanski ligi in je bil tudi član državne reprezentance. Tudi Simon Černic, ki je odbojgarsko pot ravno tako začel pri Soči, se je že mlad uveljavil v državnem merilu; več sezon je nastopal v državni B1 ligi.

Po mnenju odbornikov je pot, ki vključuje skrb za mlade in sodelovanje s sorodnimi društvi, že rodila prve sadove, zato bo po njej treba nadaljevati tudi v prihodnje. Naj dodamo še, da poteka na mladinskem ženskem področju že vrsto let sodelovanje z Olympio. Višek društvenih uspehov pa je predstavljala sezona 1995/96, ko je članska ekipa napredovala v državno C1 ligo in se celo uvrstila v play-off za B ligo. Lepe uspehe so sočani dosegli tudi v deželni pokalu, saj so doslej dvakrat osvojili naslov deželnega podprvaka. V letošnji sezoni nastopa moštvo v C ligi, kjer odigrava vidno vlogo.

Finančno sliko združenja je podal Marijo Černic, ki je poudaril, da poteka društveno delo v danih okvirih, to je

brez uresničitve finančno zahtevnejših načrtov, in je obenem izrazil zahvalo vsem pokroviteljem, ki omogočajo redno delovanje društva. Glavni pokrovitelji so: podjetje Unitecno, gostilna Devetak, gradbeno podjetje Ideal (Černic-Grillo), Zadrzna banka Doberdob in Sovodnje, Goriška hranilnica, Svet slovenskih organizacij idr. Da bi društvo prišlo na roko potrebam staršev in otrok, je prav pred kratkim z bančnim posojilom in jamstvom nekaterih odbornikov odkupilo nov kombi, ki prevažata otroke v sovođenjsko telovadnico s sovođenjskega in z doberdobskega območja.

Čestitke in želje za nadaljnje bogato društveno delovanje so izrazili tudi Marko Lutman (ZSSDI), Branko Černic (Združenje prostovoljnih krvovalcev iz Sovodnj), Andrej Vogrič (SZ Olympia), Ivan Plesničar (OK Val), Julijan Ožbot (predstavniki sovođenjske sekcije SSK) in Ivo Kovic (društvo Rupa-Peč). Sledile so volitve novih organov. Odbor, ki bo Sočo vodil v prihodnje, sestavljajo: Marjan Černic, Igor in Marko Cotič, Fabio Tommasi, Marko Čavdek, Aleš Kleda, Marijo in Benjamin Černic, Avgustin in Ivo Devetak, Erika Černic, Adriano Malič ter Ivan in Nevja Černic. V nadzornem svetu bodo Savo Kleda, Nerina Devetak in Vlado Tommasi, člani razsodišča pa bodo Remo Devetak, Branko Černic in Ivo Kovic. Na prihodnji seji si bodo odborniki porazdelili funkcije. Novepečena posadka je zaplula naproti novim izzivom s svežimi močmi in željo, da bo kovačnica še proizvajala odbojkarje, ki se bodo uveljavili tako v domačem kot tudi v širšem okolju.

PRIHODNJE KOLO:

NOGOMET (12.12.1999): Juventina-Isonzo, Mladost-S. Lorenzo, Ruda-Sovodnje.

ODBOJKA (11.12.1999): moška C liga: Soča Unitecno-Vivil, Itely Faedis-Olympia Agraria Terpin, City Store-Val Imsa. Ženska C liga: Olympia Kmečka banka-SMA, Carriurilana-Val Siderimpes. Moška D liga: Tolmeč-Naš prapor.

KOŠARKA: Dom Mark - Acli Fanin.

Knjižni dar za leto 2000

KOLEDAR 2000

Koledar 2000

Publikacija obsega 250 strani in je tradicionalno razdeljena na koledarski del in zbornik. Ta obsega članke, ki obravnavajo življenje krajevne Cerkve, zgodovinske, družboslovne, narodopisne in kronološke zapise o življenju in delu Slovencev v Italiji. Publikacija je dragocena priča naše prisotnosti in ustvarjalnosti, saj podrobno poroča, tudi s fotografijami, o ljudeh in o delovanju organizacij ter društev. Koledar je uredil dr. Jože Markuža, fotografije za koledarski del pa prispeval Zvonko Vidau.

Cena za svobodo

Slavko Tuta

Delo osvetljuje lik primorskega izobraženca, ki je že v dijaških letih prestajal konfinacijo, se vključil v tigrovske gibanje in bil decembra 1941 pred posebnim fašističnim sodiščem obsojen na 30 let zapora. Beseda "cena" iz naslova opozarja na izjemnost razmer na Primorskem v času med obema vojnama, "svoboda" pa je antipod fašističnemu totalitarizmu. Knjiga predstavlja že deseto publikacijo v zbirki Naše korenine.

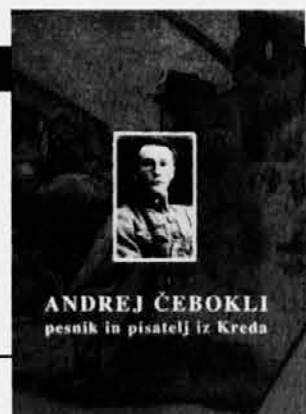

Slavko Tuta
CENA ZA SVOBODO

Andrej Čebokli

Pesnik in pisatelj iz Kreda

Goriški pesnik in pisatelj Andrej Čebokli sodi v generacijo, ki se je znašla sredi grozot prve svetovne vojne. Po svoji kvaliteti in ekspresivni izpovedi je mnogo obetal, a mu je prezgodnja smrt preprečila literarno uveljavitev. Mag. Rozina Švent, ki je knjižno izdajo uredila, je odkrila Čeboklijev dnevnik s Soške in ruske fronte v zapuščini dr. Franceta Steleta v Narodni in univerzitetni knjižnici. Knjiga prinaša še izbor pesmi in kratke proze.

ANDREJ ČEBOKLI
pesnik in pisatelj iz Kreda

Najlepši letni čas

Anamarija Volk Zlobec

Knjiga predstavlja 44 zgodbic za otroke, s katerimi avtorica, po poklicu učiteljica, spremlja življenje svojih malčkov in podoživlja z njimi vse lepe in pomembne trenutke šolskega življenja. Zgodbice prevevata optimizem in otroška vedrina v prepletanju narave in letnih časov ter praznovanj, od miklavževanja, Božiča in novega leta ter pusta, vse do zaključka šolskega leta in počitnic. Knjigo je ilustrirala Magda Tavčar.

ANAMARIJA VOLK ZLOBEC
NAJLEPŠI
LETNI ČAS

Goriška Mohorjeva družba

